

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

J E M T L A N D S L Ä N .

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Länets gränser hafva under femårsperioden icke undergått någon förändring. Dess *areal*, i senaste femårsberättelsen på grund af uppgifter i tidigare sådana angifven till 50,745⁶⁰ kvadratkilometer, däraf provinsen Jemtland omfattade 37,094⁶⁰ kvkm. och provinsen Herjedalen 13,651 kvkm., uppgafs i Kungl. Statistiska Centralbyråns sammandrag af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser för åren 1891—1895 utgöra 50,972³⁸ kvkm., däraf 47,511⁹⁸ kvkm. land och 3,460⁴⁰ kvkm. vatten, motsvarande 11³⁸ % af hela rikets areal.

Hemmantalet, som vid 1895 års slut utgjorde 1,107⁵³⁷⁵/₈₀₆₄ mantal, uppgick enligt upprättadt sammandrag öfver jordeboksförändringarna vid 1900 års slut till 1,108¹³⁶³⁰¹/₁₇₄₇₂₀ mantal.

De åt lapparne afsatta områden inom länet omfattade enligt verkställda undersökningar vid utgången af år 1900 sammanlagt 1,000,152 hektar, och meddelas i *tabell A* (sid. 2) en förteckning öfver ifrågavarande marker.

En öfversikt af länets judiciella, administrativa, ecklesiastiska och kommunala *indelning* meddelas uti *tabell B* (sid. 3).

Genom nådigt bref den 9 oktober 1896 har hemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Tossåsen n:r 1 från och med år 1897 öfverflyttats från Ovikens socken till Storsjö socken.

Länet, som utgör ett *landstingsområde*, har under femårsperioden varit representeradt af tre ledamöter i *Riksdagens* Första kammare och fem i Andra kammaren, af hvilka sistnämnde en varit vald för städerna Östersund i Jemtlands län och Hudiksvall i Gefleborgs län, som under perioden utgjort en valkrets.

Landtmäteristaten i länet utgjordes år 1900 af en förste landtmätare, nio kommissionslandtmätare, sju vice kommissionslandtmätare, femton auskultanter och tio elever, hvarjämte tre utom länet stationerade landtmätare hade förrättningar inom detsamma.

Skogsstaten i länet utgjordes vid samma tid af en öfverjägmästare, till hvilkens distrikt äfven hörer Vesternorrlands län, fyra ordinarie jägmästare, en föreståndare för statens skogsskola Bispgården, hvilken äfven förvaltar kronoparkerna Bispgården, Bispgårdslandet och Torresjölandet i Fors socken af

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-26.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
Tab. A. Renbetesfjällen inom Jemtlands län vid slutet af år 1900...	2.
Tab. B. Jemtlands läns administrativa indelningar och folkmängdstillväxten under åren 1896-1900.....	3.
2. Invånare.....	5.
3. Näringar.....	10.
Tab. C. Markegångs- och handelspris i Jemtlands län åren 1896- 1900.....	11.
Tab. D. Arbetslöner i Jemtlands län åren 1896-1900.....	11.
Tab. E. Mejerihandteringen i Jemtlands län åren 1896-1900.....	12.
Tab. F. Allmänt gällande handelspris å kreatur i Jemtlands län åren 1896-1900, medeltal i kronor.....	13.
Tab. G. Sammandrag öfver inkomster och utgifter för kronans skogar inom Jemtlands län åren 1896-1900.....	14-15.
Tab. H. De allmänna skogarnes inom Jemtlands län areal vid 1900 års slut.....	16.
Tab. I. Utförsel af sågtimmer från Jemtlands län åren 1896-1900..	16.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	17.
Tab. K. Aktiebolag tillhöriga egendomar inom Jemtlands län åren 1895 och 1900.....	17.
Tab. L. Fullbordade och godkända vägarbeten inom Jemtlands län åren 1896-1900.....	20.
5. Kameralförhållanden.....	21.
Tab. M. Sammanställning af landsbokens kapitalkonto för åren 1896-1900.....	22.
Tab. N. Afgifter för minuthandel med och utskänkning af brännvin i Jemtlands län åren 1896-1901.....	23.
6. Politi.....	23.
Tab. O. Antal fångar i Jemtlands länsfängelse åren 1896-1900.....	24.
Tab. P. Folkskoleväsendets ställning i Jemtlands län åren 1896 och 1900.....	24.
Tab. Q. Kostnaderna för folkundervisningen i Jemtlands län åren 1896 och 1900.....	24.
Tab. R. Bankernas inom Jemtlands län ställning vid 1900 års slut..	25.
Tabellbilagor	27-43.
Tab. 1. Folkmängden i Jemtlands län åren 1896-1900.....	27.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Jemtlands län åren 1896-1900	28.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Jemtlands län år 1900.....	29.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Jemtlands län år 1900 [Inga tabelluppgifter finns].....	30.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Jemtlands län år 1900.....	30.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande maktens undersåtar, i Jemtlands län år 1900.....	36.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjukkassor och därmed jämförliga inrättningar i Jemtlands län år 1900.....	38.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

J E M T L A N D S L Ä N .

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Länets gränser hafva under femårsperioden icke undergått någon förändring. Dess *areal*, i senaste femårsberättelsen på grund af uppgifter i tidigare sådana angifven till 50,745⁶⁰ kvadratkilometer, däraf provinsen Jemtland omfattade 37,094⁶⁰ kvkm. och provinsen Herjedalen 13,651 kvkm., uppgafs i Kungl. Statistiska Centralbyråns sammandrag af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser för åren 1891—1895 utgöra 50,972³⁸ kvkm., däraf 47,511⁹⁸ kvkm. land och 3,460⁴⁰ kvkm. vatten, motsvarande 11³⁸ % af hela rikets areal.

Hemmantalet, som vid 1895 års slut utgjorde 1,107⁵³⁷⁵/₈₀₆₄ mantal, uppgick enligt upprättadt sammandrag öfver jordeboksförändringarna vid 1900 års slut till 1,108¹³⁶³⁰¹/₁₇₄₇₂₀ mantal.

De åt lapparne afsatta områden inom länet omfattade enligt verkställda undersökningar vid utgången af år 1900 sammanlagt 1,000,152 hektar, och meddelas i *tabell A* (sid. 2) en förteckning öfver ifrågavarande marker.

En öfversikt af länets judiciella, administrativa, ecklesiastiska och kommunala *indelning* meddelas uti *tabell B* (sid. 3).

Genom nådigt bref den 9 oktober 1896 har hemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Tossåsen n:r 1 från och med år 1897 öfverflyttats från Ovikens socken till Storsjö socken.

Länet, som utgör ett *landstingsområde*, har under femårsperioden varit representeradt af tre ledamöter i *Riksdagens* Första kammare och fem i Andra kammaren, af hvilka sistnämnde en varit vald för städerna Östersund i Jemtlands län och Hudiksvall i Gefleborgs län, som under perioden utgjort en valkrets.

Landtmäteristaten i länet utgjordes år 1900 af en förste landtmätare, nio kommissionslandtmätare, sju vice kommissionslandtmätare, femton auskultanter och tio elever, hvarjämte tre utom länet stationerade landtmätare hade förrättningar inom detsamma.

Skogsstaten i länet utgjordes vid samma tid af en öfverjägmästare, till hvilkens distrikt äfven hörer Vesternorrlands län, fyra ordinarie jägmästare, en föreståndare för statens skogsskola Bispgården, hvilken äfven förvaltar kronoparkerna Bispgården, Bispgårdslandet och Torresjölandet i Fors socken af

Östra Jemtlands revir, tre biträdande jägmästare för renbetesfjällen, en inom Norra och en inom Västra Jemtlands revir samt en inom Herjeådalens revir, en extra jägmästare såsom assistent hos öfverjägmästaren, en skogsrättare och underlärare vid Bispgårdens skogsskola, tolf ordinarie kronojägare, sjutton extra kronojägare och tre extra bevakare.

Under femårsperioden hafva tre nya extra *provinsialläkaredistrikt* bildats, bestående: ett af Frostvikens socken i Ströms provinsialläkaredistrikt enligt nådigt bref den 18 december 1896, ett af Rätans och Klöfsjö socknar i Bergs provinsialläkaredistrikt

samt Öfver-Hogdals socken i Svegs provinsialläkaredistrikt enligt nådigt bref den 5 augusti 1898, och ett af Alsens socken i Undersåkers och Näskotts socken i Östersunds provinsialläkaredistrikt enligt nådigt bref den 22 december 1899. De redan förut inrättade tre extra provinsialläkaredistrikten, nämligen Föllinge, Laxsjö och Hotagens socknars, Stuguns och Borgvattnets socknars samt Hammerdals och Gåxsjö socknars, hafva under femårsperioden fortfarande egt bestånd. Endast till aflöning åt läkaren i Frostviken bidrager länets landsting, nämligen med 500 kronor årligen. Statens årliga bidrag till ifrågavarande

Tab. A.

Renbetesfjällen inom Jemtlands län vid slutet af år 1900.

N a m n.	Socken.	Areal. Hektar.	Kungl. brefvets datum.	N a m n.	Socken.	Areal. Hektar.	Kungl. brefvets datum.	N a m n.	Socken.	Areal. Hektar.	Kungl. brefvets datum.
Norra Jemtlands revir:				Västra Jemtlands revir:				Skottgårdens fyllnadsjord			
<i>I. Vid afvittringen afsatta områden.¹⁾</i>				<i>I. Vid afvittringen afsatta områden.</i>				Oviken		291	31/5 1889
Blåsjö fjäll	Frostviken	14,598		Grubbdalsfjäll	Offerdal	20,314		Orrgårdens d:o	>	228	d:o
Orrnäs >	>	54,698		Sten- och Ansättfjäll	>	33,730		Hanabäckens d:o	>	459	11/12 1896
Millestskogs fjäll	>	37,764		Oldfjäll	>	26,239		Side d:o	>	493	31/5 1889
Badstugunäs >	>	45,524		Sösjöfjäll	Kall	42,750		Östermyre, Fastgårdens m. fl. d:o	>	3,867	d:o
Klumpvattnets >	>	63,155		Kolås- och Skjäckarfjäll	>	25,272		Vestnårs d:o	>	1,293	d:o
Murfjäll	Hotagen	41,304		Blåskallfjäll	Åre	1,829		Eltnäs och Yttergårde d:o	>	591	d:o
Gåxsjöfjäll	>	35,348		Bunner- och Täf- vendalsfjäll	Undersåker	76,556			Summa	71,835	
Vinklumpfjäll	>	27,278		Tranris- och Hittingsfjäll	>	51,963		Herjeådalens revir:			
Summa		319,669		Anarisfjäll	Undersåker och Hallen	21,339		<i>I. Vid afvittringen afsatta områden.</i>			
<i>II. Inköpta hemman.</i>				Sällsjöfjäll	Hallen	14,162		Skärvarvadalen, Mittådalens och Ljung- ris fjäll	Storsjö	53,110	
1/6 mtl Lejpikvattnet nr 1	Frostviken	2,870	22/6 1888	Tossås- och Hundshögs fjäll	Hallen, Oviken och Storsjö	59,043		Serffjället	Hede	6,379	
1/16 mtl Rankasjö nr 1	>	2,486	d:o		Summa	373,197		Gröufjället	Tennäs	5,210	
2/64 mtl Herbergsdalen nr 1	>	2,952	9/11 1888	<i>II. Inköpta hemman.</i>				Rutfjället	>	41,733	
1/16 mtl Väktardalen nr 1	>	2,070	22/6 1888	1/4 mtl Ansätten	Hotagen	2,603	22/6 1888	Summa 106,432			
1/16 mtl Blomhöjden nr 1	>	2,306	d:o	2/8 > Sösjö (och Lågsjö)	Kall	12,180	9/11 1888	<i>II. Inköpta hemman.</i>			
2/32 mtl Jongdaberg nr 1	>	3,949	22/2 1889	1/2 mtl Björkede	>	6,308	22/6 1888	5 2/9 mtl Ljusnedals bruk	Tennäs	60,166	20/10 1893
2/128 mtl af Storfjöld nr 1	>	469	22/6 1888	1/6 > Gänellven	>	4,173	d:o	18 1/12 mtl trög af Tennäs, Funås- dalens och Valmåsens skifteslag	>	15,000	25/1 1889, 19/2 o. 2/9 1892, 7/4 o. 7/7 1893, 31/12 1896
5/128 mtl af Trångmon nr 1	>	2,235	d:o	1/3 > Bäcksjönäset	>	2,566	22/6 1888, 2/9 1898	5 1/4 mtl trög af Högvålen nr 1, 2 och 4	>	7,550	19/7 1889
25/192 mtl af Sjougd- näset nr 1 med Inviken	>	7,865	d:o	1/3 > Sandnåset	>	2,457	22/6 o. 9/11 1888	13 1/8 mtl trög af Sörvattnet nr 1 -4	Linsell	10,038	d:o
1/8 mtl Munsvattnet nr 1	>	5,984	9/11 1888	1/4 > Eubogen	Åre	13,768	9/12 1889	Summa 92,754			
1/4 mtl Almdalen nr 1	Hotagen	871	22/6 1888	2/54 > Brattlands fyllnadsjord	>	880	d:o	Sammandrag.			
1/12 mtl Bågavatt- net nr 1	>	382	9/11 1888	1/8 mtl Skårsdalen	Undersåker	2,925	22/6 1888	<i>I. Vid afvittringen afsatta områden</i>			
1/4 mtl Juthatten nr 1 och Grubb- dalen	>	1,826	d:o	1/16 > Östra Vålå- dalen	>	2,688	20/1 1900	799,298			
Summa		36,265		1/16 mtl Västra Vålå- dalen	>	3,403	20/6 1888	<i>II. Till utvidgning af renbetes- landen inköpta områden . . . . .</i>			
				1/4 mtl Vallbo	>	6,929	7/10 1898	200,854			
				1/4 > Fångåmon	>	3,733	21/12 1900	Summa 1,000,152			

¹⁾ Arealerna äro angifna enligt afvittringshandlingarna med uteslutande af delar af hektar.

läkares aflöningar hafva utgjort 1,500 kronor till läkarne i Stugun, Föllinge och Frostviken och 1,000 kronor till läkarne i Hammerdal och Rätan, hvaremot intet statsbidrag beviljats till aflöningen åt läkaren i Alsens och Näskotts socknars extra provinsialläkaredistrikt.

Veterinärdistrikten, af hvilka, på sätt senaste femårsberättelsen utvisar, funnos fyra med af Landstinget aflönade veterinärer, förutom de båda länsveterinärdistrikten med af staten aflönade veterinärer, hafva tillökats med ytterligare ett, i det att sedan Landstinget år 1897 till aflöning åt en veterinär i Hede

Tab. B. Jemtlands läns administrativa indelningar och folkmängdstillväxten under åren 1896—1900.

Socknar och pastorat. (Moderförsamlingars och pastorats namn kursiverade.)	Mantalskrifven folk- mängd vid slutet af år		Folkmängdens		Kontrakt.	Tingslag.	Domsaga.	Länsmans- distrikt.	Fögderi.	Provinsial- läkaredistrikt.	
	1895.	1900.	ökning. %	minsk- ning. %							
Ragunda	4,052	4,480	10.6	—	Jemtlands Östra	Ragunda	Jemtlands Östra	Ragunda	Jemtlands Östra	Ragunda Extra prov- läkardistr.	
Hellesjö	2,077	2,296	10.5	—				Fors			
Häsjö	1,384	1,442	4.2	—				Ragunda			
Fors	2,253	2,414	7.2	—				Ragunda			
Stugun	2,387	2,552	6.9	—				Refsunds			
Borgvattnet	713	739	3.7	—				Refsunds			
Refsund	2,110	2,287	8.4	—				Refsunds			
Nyhem	663	677	2.0	—				Bräcke			
Bödsjö	1,215	1,162	—	4.4				Refsunds			
Sundsjö	1,755	1,829	4.2	—				Bräcke			
Bräcke	1,790	2,123	18.6	—	Jemtlands Norra	Hammerdals	Jemtlands Norra	Hammerdals	Jemtlands Norra	Extra prov- läkardistr. Ströms Extra prov- läkardistr.	
Brunflo ¹⁾	2,375	3,483	21.2	—							Hammerdals
Marieby	555	594	7.0	—							Ströms
Lockne	1,709	1,685	—	1.4							Frostvikens
Näs	1,135	1,199	5.7	—							Rödöns
Hackås	1,504	1,526	1.5	—							Rödöns
Lit	2,965	3,067	3.4	—							Sunne
Kyrkås	429	432	0.7	—							Sunne
Häggenås	2,028	2,034	0.3	—							Hallens
Föllinge	2,210	2,299	4.0	—							Hallens
Laxsjö	985	1,071	8.7	—	Ovikens						
Hotagen	917	953	3.9	—	Ovikens						
Hammerdal	3,989	4,198	5.2	—	Jemtlands Vestra	Undersåkers	Jemtlands Vestra	Undersåkers	Jemtlands Vestra	Bergs	
Gäxjö	789	795	0.8	—							Undersåkers
Ström	4,312	4,550	5.5	—							Undersåkers
Alanäs	1,396	1,533	9.8	—							Mörsills
Frostviken	1,759	1,940	10.3	—							Offerdals
Rödön	1,683	2,228	32.4	—							Offerdals
Näskott ²⁾	941	1,054	12.0	—							Alsens
Åspås	1,107	1,125	1.6	—							Bergs
Ås	1,270	1,325	4.3	—							Rätans
Sunne	1,255	1,337	6.5	—							Svegs
Frösön	2,327	2,484	6.7	—	Jemtlands Södra	Svegs	Herjeå- dalens	Lillherdals	Jemtlands Södra	Svegs	
Norderön	256	285	11.3	—							Ytter-Hogdals
Hallen	1,378	1,430	3.8	—							Ytter-Hogdals
Marby	488	556	13.9	—							Hede
Oviken	2,063	2,064	0.05	—							Hede
Myrsjö	1,134	1,137	0.3	—							Tennäs
Undersåker	2,658	3,105	16.8	—							Tennäs
Åre	2,388	2,522	5.6	—							Tennäs
Kall	2,125	2,166	1.9	—							Tennäs
Mörsill	912	1,189	30.4	—							Tennäs
Offerdal	3,961	4,136	4.4	—	Jemtlands Östra	—	—	—	—	—	
Alsens ²⁾	2,436	2,392	—	1.8							—
Mattmar	1,154	1,265	9.6	—							—
Berg	2,735	2,858	4.5	—							—
Åsarne	534	559	4.7	—							—
Klöfsjö ³⁾	1,007	1,038	3.1	—							—
Rätan ³⁾	1,427	1,504	5.4	—							—
Sveg	1,884	2,067	9.7	—							—
Linsell	986	1,047	6.2	—							—
Elfros	797	856	7.4	—							—
Lillherdal	1,660	1,738	4.7	—	—						
Ytter-Hogdal	1,834	1,955	6.6	—	—						
Oöver-Hogdal ³⁾	328	342	4.3	—	—						
Hede	1,350	1,454	7.7	—	—						
Vemdalen	983	988	0.5	—	—						
Tennäs med Ljusnedals bruks församling	1,550	1,667	7.5	—	—						
Storsjö	501	541	7.9	—	—						
Östersunds stad ¹⁾	6,031	6,674	10.7	—	—	—	—	—	—	—	

¹⁾ Östersunds stad hör såsom annex till Brunflo pastorat. — ²⁾ Näskotts och Alsens socknar utgöra ett extra provinsialläkaredistrikt. — ³⁾ Klöfsjö, Rätans och Oöver-Hogdals socknar utgöra ett extra provinsialläkaredistrikt.

tingslag med station i Hede kyrkoby anslagit 1,000 kronor årligen, Eders Kungl. Maj:t jämlikt nådigt bref den 10 december 1897 under vissa villkor medgifvit rätt till tjänstårsberäkning lika med civila veterinärer i statens tjänst åt en veterinär i nämnda distrikt.

Länet utgör ett *lasarett* distrikt, och har Landstinget år 1897 beslutit uppföra nytt tidsenligt lasarett i Östersund, hvilket dock vid periodens utgång ej hunnit fullbordas.

I *ecklesiastikt* hänseende tillhör länet Hernösands stift och i fråga om *bergshandteringen* Norra bergmästardistriktet, omfattande jämväl Västernorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län.

I *militäriskt* hänseende tillhör länet Sjette arméfördelningen, och äro inom länet förlagda Kungl. Jemtlands fältjägerregemente och Kungl. Norrlands artilleriregemente.

Sedan genom nådiga brefvet den 18 maj 1894 förordnats, att Kungl. Norrlands dragonregemente skulle flyttas till Umeå, hafva detta regementes möten och skolor till största delen varit förlagda utom länet, till dess öfverflyttningen till Umeå under år 1900 slutligen verkstälts. Den genom nådiga brefvet den 30 maj 1893 föreskrifna vakanssättning af de till regementet hörande rotehall, samtliga belägna inom Jemtlands län, har under perioden fortgått så, att af de 200 indelta rotar, hvaraf Kungl. Jemtlands hästjägarkår bestod och hvilka vid kårens ombildning till dragonregemente öfverfördes till detta, vid 1900 års slut endast 66 återstodo effektiva.

Jemtlands roteringskassas behållning, som vid 1895 års utgång uppgick till 204,115 kr. 19 öre, har nedgått till 177,481 kr. 15 öre vid 1900 års slut, däraf belöpte å rotarna vid Kungl. Jemtlands fältjägerregemente 87,302 kr. 70 öre och vid Kungl. Norrlands dragonregemente 90,178 kr. 45 öre.

Med afseende å länets *naturbeskaffenhet* torde böra erinras om den hastigt fortgående uthuggningen af dess vidsträckta skogar, hvilken antagligen kommer att medföra förändringar i de klimatiska förhållandena, helst skogens förödning i fjällens närhet torde hafva till följd utsträckning af den egentliga fjällregionen.

Bland lapparne har en klagan försports, att tillgången på renlaf, som utgör renens hufvudsakliga näring, skulle vara i starkt aftagande. I anledning häraf har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånig skrifvelse den 17 april 1900 anhållit att af tillgängliga, till åtgärder till lapparnes förmån afsedda, medel få använda ett belopp af 500 kronor till anställande af undersökning rörande renlafvens förekomst i de jemtlandska fjällen och skogarna och, därest den skulle finnas vara i aftagande, orsaken därtill, och har, sedan Eders Kungl. Maj:t jämlikt nådigt bref den 31 maj 1901 anvisat de nödiga medlen, dylik undersökning egt rum, men ännu ej afslutats.

Geologiska undersökningar hafva icke förekommit i länet under femårsperioden. Af arbeten, grundade på tidigare verkställda undersökningar, torde dock här böra nämnas »Geologisk beskrifning öfver Jemtlands län» af A. G. Högbom, med en karta — samt bilaga af H. Lundbohm: »Om ortocerkalkstenens användande till byggnadsmaterial» — utgifven 1894, och »Studier öfver vegetationsförhållandena i Jemtland» af E. Henning, utgifven 1895, båda ingående i serien »Praktiskt geologiska undersökningar inom Jemtlands län», »Den centraljemtiska issjön» af Gunnar Andersson, med en karta, och »Några anmärkingar om de isdämda sjöarna i Jemtland» af A. G. Högbom, intagna bland Sveriges

Geologiska Undersöknings publikationer från perioden 1896—1900, samt en redogörelse för Jemtlands fjällgeologi uti A. E. Törnebohms afhandling »Grunddragen af det centrala Skandinavien bergbyggnad», införd i 28:de bandet af Kungl. Vetenskapsakademiens handlingar.

Vid meteorologiska stationen i Östersund utgjorde *medeltemperaturen* år 1896 + 3.19°, år 1897 + 2.69°, år 1898 + 2.16°, år 1899 + 0.92° och år 1900 + 1.08° Celsius, eller för hela perioden i medeltal + 2.01°, hvaremot normala årstemperaturen för Östersund enligt observationer för åren 1860—99 utgjort + 1.82°. För de särskilda årtiderna har, då vintern antages börja med december, medeltemperaturen i Östersund varit:

	Vinter.	Vår.	Sommar.	Höst.
År 1896	— 5.2°	+ 1.7°	+ 13.7°	+ 2.6°
» 1897	— 9.5°	+ 1.5°	+ 13.4°	+ 3.4°
» 1898	— 4.6°	+ 0.4°	+ 11.8°	+ 2.3°
» 1899	— 8.5°	— 1.9°	+ 12.2°	+ 3.2°
» 1900	— 12.1°	+ 0.1°	+ 12.5°	+ 2.5°
Medeltal 1896—1900	— 8.0°	+ 0.4°	+ 12.7°	+ 2.8°
» 1860—1899	— 8.2°	+ 0.4°	+ 12.3°	+ 2.6°

Följande tabell utvisar för några orter i länet *antalet frostdagar* enligt 11 å 21 års iakttagelser (för Ytteråu endast 7, för Stugubyn endast 8 års):

	För hela året.			För sommaren (juni—aug.).		
	Högst.	Lägst.	Medeltal.	Högst.	Lägst.	Medeltal.
Huså	238	170	195	5	0	1.2
Dufed	222	190	206	15	0	3.5
Ytteråu	230	179	203	6	0	3.7
Östersund	243	178	204	7	0	1.0
Ope	224	197	210	9	2	4.8
Stugubyn	205	180	198	3	0	1.1
Sveg	248	206	225	15	0	5.3

*Nederbörds*mängden och antalet *nederbörds*dagar voro under femårsperioden i medeltal:

	Under hela året		Under sommaren.	
	Nederbörd i mm.	Nederbördsdagar.	Nederbörd i mm.	Nederbördsdagar.
Östersund	531.7	227	193.1	52
Sveg	457.6	113	178.2	32

Östersund hade under femårsperioden i medeltal 126 snövädersdagar årligen (högst 138, lägst 106) och marken var där på öppet fält snötäckt under i medeltal 171 dagar af året.

Storsjön har blifvit *islagd* och isfri vid följande tider på året:

	Isfri.	Islagd.
År 1896	den 13 maj	den 3 december
» 1897	» 9 »	» 4 » (på nytt d. 1 jan.)
» 1898	» 25 »	» 15 »
» 1899	» 4 juni	» 8 »
» 1900	» 2 »	» 2 »

Östersunds stad står sedan år 1858 under egen jurisdiktion. Genom nådigt bref den 23 november 1900 har Eders Kungl.

Maj:t fastställt ny organisation af stadens rådstufvurätt och magistrat, på sätt nedan under afdelning 5 närmare omförmäles. Sedan under femårsperioden 1886—1890 genom ett för ändamålet bildadt bolags försorg elektrisk belysning anordnats samt under åren 1891—1895 staden anlagt vatten- och dräneringsledningar, har under nu ifrågavarande femårsperiod arbete med ombyggnad och makadamisering af gatorna pågått, hvarjämte år 1897 anstälts fast brandkår. Ny brandordning för staden har af stadsfullmäktige antagits den 16 juni 1897 och af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställts den 4 december samma år. Genom under femårsperioden utförd elektrisk ledning från Hissmoforsen i Indalselven vid Krokoms järnvägsstation, belägen 22 kilometer från Östersund, tillföres staden kraft för belysningen såväl som för drifvande af industriella inrättningar. De stora framsteg, staden sålunda gjort i fråga om anordningar för befrämjande af allmän sundhet, bekvämlighet och trefnad, hafva dock icke framkallat en mot behovet svarande byggnadsverksamhet, hvilket haft till följd, att i stadens omedelbara närhet uppstått två samhällen med rätt talrik be-

folkning, nämligen Odenslund invid stadens södra gräns i Brunflo socken och Hornsberg i Frösö socken invid den år 1897 fullbordade Oskarsbron, som förbinder Östersund med nämnda socken.

Sedan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande genom särskilda utslag förordnat, dels den 28 december 1896, att gällande ordningsstadga för rikets städer skulle i tillämpliga delar lända till efterrättelse i Hornsberg i Frösö socken, dels den 31 december 1897, att berörda ordningsstadga samt hälsovårdsstadgans för riket bestämmelser om stad skulle i tillämpliga delar gälla i Odenslund i Brunflo socken, och dels den 10 augusti 1899, att såväl ordningsstadgan som brandstadgan och byggnadsstadgan för rikets städer skulle i tillämpliga delar gälla för Strömsunds samhälle i Ströms socken, har Eders Kungl. Maj:t genom nådiga bref den 11 mars 1898, den 10 och den 17 februari 1899 och den 19 januari 1900 gillat berörda förordnanden och meddelat särskilda föreskrifter med afseende å tillämpningen af ifrågavarande stadgar för hvart och ett af de sålunda ordnade *municipalsambällena*.

2. Invånare.

Länets *folkmängd*, som ökats åren 1881—1885 med 11,3 %, åren 1886—1890 med 7,9 % och åren 1891—1895 med endast 3,8 % samt vid utgången af sistnämnda år utgjorde 104,259 personer, uppgick vid 1900 års utgång till 111,391. Ökningen från år 1895 är sålunda 7,132 eller 6,84 %. I dessa siffror ingår jämväl staden Östersunds folkmängd, hvilken vid 1895 års slut utgjorde 6,255 och vid 1900 års slut 6,866 och sålunda mellan nämnda tidpunkter ökats med 611 personer eller 9,76 %.

Närmare redogörelse för länets befolkningsförhållanden innehåller bilagan **tabell 1**.

Antalet till främmande land *utvandrade* har under åren 1896—1900 utgjort 1,123, däraf 419 män, 415 kvinnor och 289 barn. Från främmande land *invandrade* under samma tid till länet 198 män, 163 kvinnor och 124 barn, tillhopa 485 personer. Utvandringen företer sålunda en betydlig minskning i jämförelse med förhållandet åren 1891—1895, då utvandrarernas antal uppgick till 3,665. Invandringen, som under 1891—1895 tillförde länet 471 personer, har således varit i det närmaste lika under de båda senaste femårsperioderna.

Antalet *levande födde* och antalet *döde* hafva utgjort:

	Födde.	Döde.	Nativitets- öfverskott.
År 1896	3,180	1,498	1,682
» 1897	3,222	1,507	1,715
» 1898	3,343	1,506	1,837
» 1899	3,197	1,769	1,428
» 1900	3,167	1,810	1,357
Summa	16,109	8,090	8,019

Lappbefolkningens antal har i de fyra lappförsamlingarna utgjort:

	Frostviken.	Hotagen.	Undersåker.	Hede.	Summa.
År 1896	258	186	246	143	833
» 1897	269	190	249	147	855
» 1898	265	186	253	147	851
» 1899	263	180	254	157	854
» 1900	276	178	253	146	853

För denna befolkning, hvilkens hela numerär uppgick i slutet af år 1895 till 840 och således ökats med 13 personer eller i det närmaste 1,5 procent under de därefter följande fem åren, har den gångna femårsperioden i likhet med nästföregående varit särdeles ogynnsam. Ofta återkommande isbildningar i fjällen, som omöjliggjort eller försvårat renarnes åtkomst af renlaf, vargarnes härjningar bland renhjordarna, renlafvens aftagande och den till länets aflägsna trakter framträngande kulturen hafva i förening med lappars försumlighet vid vården af renarne förorsakat en betänklig tillbakagång i lappbefolkningens hufvudnäring, renskötseln. Våren 1900 äfvensom vintern 1900—1901 hafva likväl varit gynnsamma för lapparne, hvilka under nästförflutna år jämväl mångenstädes begynnt att egna bättre tillsyn åt renarne och ihärdigt arbete åt rofdjurens utrotande.

Sedan gammalt rådande misshälligheter mellan den bofasta befolkningen och lapparne hafva under perioden allt mer och mer aftagit, och ehuru tvistigheter äfven numera understundom förekomma rörande ersättning för af renar förorsakade foder-skador, kan förhållandet mellan lappar och bofaste för närvarande betecknas såsom ovanligt godt.

Olofligt nedskjutande af renar har under de sista åren förekommit endast i några få fall.

Lagen om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige den 1 juli 1898 och lagen om renmärken samma dag, hvilka trädte i kraft den 1 januari 1899, hafva tillämpats under alltför

kort tid, för att Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande för närvarande skall kunna yttra sig om dessa lagars verkningar.

Antalet *renar*, som vid 1896 års början uppskattades till omkring 27,000, har enligt lapparnes uppgifter år 1900 nedgått till 10,025, däraf skulle uppehålla sig inom

Frostvikens lappby	2,863
Hofagens »	569
Offerdals »	295
Kalls »	880
Ovikens »	1,988
Åre-Storsjö »	2,244
Tennäs »	1,108
Idre »	78
Summa	10,025

Anledning förefinnes emellertid antaga, att samtliga renhjordar inom länet, renarne i Idre lappby inberäknade, vid 1900 års utgång bestått af omkring 11,000 djur.

Utaf under år 1900 upprättade renlängder framgår, att de renskötande lapparne uppgått till 81, uti hvilket antal ej inbegripits dylika lappars familjemedlemmar eller tjenare, samt att de renskötande lapparnes renar tillhoppa uppskattats till 7,310, under det att icke renskötande lappar och bofasta personer beräknats ega 2,715.

Den bofasta befolkningen, hvilken enligt ofvanberörda nya renbeteslag icke efter 1904 års ingång tillåtes att vidare hafva renar i vård hos lapparne, torde vid periodens slut hafva egt omkring 500 renar.

Till understöd åt fattiga och nödlidande bland lappallmogen hafva under femårsperioden af statsmedel utanordnats följande belopp, nämligen till

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Frostvikens lappförs. kr.	1,650	1,610	1,500	1,750	1,925
Fällinge » »	2,185	2,500	2,700	3,342	3,235
Undersäkers » »	2,231	2,200	2,300	2,490	2,141.70
Hede » »	1,184	860	1,500	1,694	1,514
Summa kr.	7,250	7,170	8,000	9,276	8,815.70

Härförutom har Eders Kungl. Maj:ti i nåder beviljat ersättningsbelopp att i särskilda fall utgå till fattigvårdsstyrelserna i åtskilliga socknar för utaf dem förskjutna kostnader åt fattiga lappar, som under vistelse i bygderna kommit i behof af fattigunderstöd.

Att utgifterna för lapparnes fattigvård under femårsperioden i afsevärd mån ökats, måste anses såsom en naturlig följd af renskötelsens tillbakagång.

Några betydande förändringar med afseende å den bofasta befolkningens *sedliga tillstånd* äro icke att anteckna. Detta betecknas i allmänhet såsom godt och befolkningens nykterhet och anständighet i uppträdanet vitsordas från de flesta orter. Oordningar förekomma sällan och äro vanligen, när de uppstå, förorsakade af främmande arbetare.

Medan de flesta af de inkomna uppgifterna intyga, att bruket af starka drycker aftagit, framkastas däremot från ett par orter antagandet, att *dryckenskapen* snarare tilltagit, än aftagit, hvarjämte klagomål ofta förspörjas öfver, att rusdrycker anskaffas med posten. En öfversikt öfver den försäljning af spirituösa

drycker, som utöfvats af den ende innehafvaren i länet af laglig rätt till sådan försäljning, Östersunds utskänkningsbolag, numera aktiebolag, utvisar i själfva verket, att konsumtionen af spritdrycker under de sista tio åren ej obetydligt ökats. Bolaget har under nämnda år försålt följande antal liter dylika drycker:

År 1891	227,879	År 1896	270,933
» 1892	247,884	» 1897	312,988
» 1893	256,122	» 1898	347,626
» 1894	251,235	» 1899	368,933
» 1895	247,223	» 1900	392,211
Summa liter	1,230,343	Summa liter	1,692,691

Då länets folkmängd år 1891 utgjorde 101,059 personer och år 1900 111,391 personer, belöpte sålunda af den genom berörda bolag förmedlade konsumtionen 2.25 liter på hvarje invånare förstnämnda år och 3.52 liter på hvarje invånare år 1900. År 1895 belöpte af konsumtionen 2.37 liter på hvarje invånare, hvadan ökningen hufvudsakligen faller på femårsperioden 1896—1900. Den totala konsumtionen måste emellertid vara betydligt större, än ofvanstående siffror utvisa, då spritdrycker sannolikt i ganska vidsträckt mån äfven af konsumenterna själfva köpas från orter utom länet, hvaremot Östersunds utskänkningsbolag icke bedrifvit nämnvärd försäljning till personer utom länet.

Att äfven konsumtionen af maltdrycker, hufvudsakligen öl, ökats, torde med säkerhet kunna antagas. Af öltillverkningen inom länet kan man ock sluta till, att så är förhållandet. Denna utgjorde exempelvis år 1897 6,814 hektoliter, eller 6.33 liter på hvar och en af länets invånare, och år 1900 7,943 hektoliter, eller 7.13 liter pr invånare. Export af inom länet tillverkad öl förekommer ej, men väl import af öl från orter utom länet.

Om således bruket af sprithaltiga drycker obestriddligen tilltagit, får detta förhållande dock ej anses liktydigt med, att dryckenskapen vunnit utbredning, och Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vill gärna antaga, att de hafva rätt, som hålla före, att den jemtlandska befolkningens gamla anseende för nykterhet fortfarande är väl grundadt.

Nykterhetsverksamheten pågår alltjämt med ifver inom länet och antalet deltagare i sådana föreningar, som ålägga sina medlemmar fullständig afhållsamhet från bruket af sprithaltiga drycker, hvilket vid 1895 års slut uppgick till 10,186, utgjorde vid 1900 års utgång 12,350, sålunda fördelade:

	Goodtemplarorden.		Andra sällskap.	
	Loger.	Medlemmar.	Föreningar.	Medlemmar.
Norra fögderiet	47	2,844	4	252
Östra »	35	1,655	12	752
Vestra »	60	4,022	2	50
Södra »	24	1,424	4	158
Östersund	7	968	2	225
Summa	173	10,913	24	1,437

Rätt allmänt klagas öfver, att barnens uppfostran försummas i hemmen och helt och hållet öfverlemnas åt skolan, att föräldramyndigheten ej respekteras såsom förr af barnen och att i följd häraf *den uppväxande ungdomens* seder försämrans. »Ungdomens förvildning», hvarom i våra dagar skrives och talas så mycket, torde vara en oundviklig följd af industriens utveckling. I jämbredd härmed växer nämligen antalet af industriella

arbetare. Dessa lefva oftast under ogynnsamma bostadsförhållanden och hafva för öfrigt vanligen ej råd att behålla barnen i hemmet längre, än tills de vid tolf eller högst femton års ålder kunna nödortfeliget försörja sig själfva. Sålunda lemnade åt sig själfva och befriade från all tillsyn öfver deras uppförande vid en ålder, då omdömet och den sedliga viljan ännu ej uppnått någon mognad, hemfalla dylika barn naturligen lätt åt dåliga seder, hvilka genom exemplets, särskildt hos ungdomen, så stora makt spridas i vida kretsar. Till samma verkningar i fråga om det uppväxande släktet synes äfven leda jordens inom detta län ständigt fortgående öfverflyttning ur den jordbrukande befolkningens till trävarubolagens ego och de själfegande böndernas däraf följande nedsjunkande till arrendatorer eller lösa arbetare.

Redan den anslutning, nykterhetsrörelsen i länet vunnit bland länsbefolkningen, vittnar fördelaktigt om dess intresse för sträfvanden, hvilkas mål gå vida utöfver den enskilda fördelens tillgodoseende eller de materiella lefnadsvillkorens förbättrande. Ett liknande vittnesbörd är den under femårsperioden inom länet uppkomna s. k. *ungdomsrörelsen*, hvilken genom sin idealistiska riktning och den omfattning, den redan vunnit, väl förtjenar att omnämnas i denna berättelse. Uppslaget därtill har kommit från Norge och rörelsen står i liflig förbindelse med ungdomsrörelsen i detta vårt grannland. Den ledes numera af en år 1899 stiftad förening, benämnd Jemtlands läns ungdomsförbund, hvaraf i skilda orter inom länet finnas lokalafdelningar, s. k. *ungdomsföreningar*. Förbundets mål är enligt dess vid årsmöte 1900 antagna stadgar att verka för ungdomens upplysning, väcka och underhålla känslan af förpliktelse att bevara en sedlig vandel, ett nyktert och anständigt uppförande, väcka sinne för bokliga kunskaper och sköna konster samt nära samhörighetskänslan med mänskligheten och kärlek till hembygd och fädernesland. De medel, förbundet använder, äro hållande af föredrag, spridande af lämpliga böcker och tidskrifter, sång samt årligt anordnande af ett hela länet omfattande ungdomsmöte, till hvilket tillträde står en hvar öppet.

Vid hittills hållna årsmöten hafva föredrag i skilda ämnen hållits af framstående föreläsare från olika delar af vårt land och äfven från Finland. Tilloppet af mötesdeltagare har varit mycket stort och för hvarje nytt möte räknats i ständigt växande tusental. Ett stort antal norrmän har äfven deltagit, liksom svenskar i stort antal närvarit vid norska ungdomsmöten. Ordningen har varit fullständig och mötena hafva burits af en entusiastisk, fosterländsk och unionsvänlig stämning. Politik och andra till misshälligheter lätt ledande ämnen hafva undvikits.

I ej ringa mån torde denna rörelse hafva bidragit till att stärka det redan förut vaknade intresset för upprättande af en folkhögskola för länet, hvarom här nedan vidare förmäles.

Beträffande det *religiösa tillståndet* bland befolkningen meddelas från skilda orter, att kyrkobesöken blifva allt fåtaligare och att bruket af nattvarden mer och mer bortlägges. Dessa förhållanden torde kunna anses vara rätt allmänt rådande inom länet. Den gamla så att säga kyrkliga religiositeten är i synbart aftagande. I dess ställe har alltmera framträdtt rationalism eller mången gång religiös indifferentism.

De *schismatiska religionsrörelserna* förete ungefärligen samma tillstånd, som i föregående femårsberättelse omtalades. Inga

nya sådana hafva uppstått och af staten erkända församlingar af detta slag finnas icke inom länet. Att döma af tillväxten i antalet gudstjenstlokaler för anhängare af från den evangelisk-luterska afvikande trosbekännelser torde dock baptisterna och de, som benämnas frikyrkliga eller waldenströmare, i någon mån hafva tillväxitt i antal. Af sådana lokaler funnos år 1895 för baptister 11, för frikyrkliga 4, för frälsningsarmén 2 och för metodister 1. Motsvarande antal voro år 1900:

	Baptister.	Frikyrkliga.	Frälsningsarmén.	Metodister.
Norra fögderiet	2	2	—	—
Vestra »	9	2	1	—
Östra »	4	—	1	—
Södra »	1	4	1	—
Östersund	1	1	1	1
Summa 17	9	4	1	1

Civila äktenskap hafva under perioden ingåtts till följande antal:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.	Summa.
Norra fögderiet	4	1	5	1	4	15
Vestra »	2	6	12	5	6	31
Östra »	1	2	—	4	9	16
Södra »	1	2	—	—	3	6
Östersund	1	1	1	3	—	6
Summa 9	12	18	13	22	74	

Befolkningens *läslust* och intresse för hvad som rör sig i tiden synas vara i tilltagande, att döma af den periodiska litteraturens alltjämt ökade spridning. Vid 1900 års slut utdelades genom postanstalterna i länet dagliga tidningar till 3,339 prenumeranter, tidningar utkommande 3 eller 4 gånger i veckan till 8,101 prenumeranter, vecko- eller halvveckotidningar till 14,628 prenumeranter samt tidskrifter och tidningar utkommande med mer än en veckas mellanrum till 3,222 prenumeranter. Vid utgången af år 1895 utdelades dagliga tidningar till 855 prenumeranter och öfriga tidningar samt tidskrifter till 13,197.

Af *smittosamma sjukdomar* har difteri hvarje år under perioden förekommit inom länet med rätt talrika spridda fall. År 1900 uppträdde denna sjukdom som allmän epidemi, hvilken dock förorsakade jämförelsevis få dödsfall, i Östersund till exempel på 110 anmälda fall af sjukdomen endast 4 dödsfall. Scharlakansfeber, rödsot, mässling och kikhosta hafva jämväl förekommit, de två sista i form af ganska allmänt utbredda epidemier, de öfriga mest i spridda fall eller små lokala epidemier. Af nervfeber och barnsängsfeber hafva sporadiska fall förekommit. Af öfriga på allmänna hälsotillståndet inverkanse gånge akuta sjukdomar hafva lung- och lungsäcksinflammationer, liksom de till antalet talrikast förekommande fallen af influensa och katarrala åkommor i andedräktsorganen, företett ungefär vanlig frekvens, dock med stegring under år 1899 och då sannolikt bidragande till den för detta år relativt höga mortalitetssiffran (15⁹⁸ pro mille) för länet. Bland de kroniska allmänna sjukdomarna har tuberkulosen visat ungefär samma frekvens som förut, men kräftan snarare något till- än aftagit.

Nådigt tillstånd har meddelats till inrättande af nya *medikamentsförråd* i Gäddede, tillhörande apoteket i Ström, enligt nådigt bref den 20 maj 1898, i Föllinge, tillhörande apoteket i

Stugun, enligt nådigt bref den 29 juli 1898, samt i Rätansbyn, tillhörande apoteket i Sveg, enligt nådigt bref den 29 juni 1900.

Under år 1900 hafva af Landstinget med bidrag af kommuner och enskilda byggts *sjukstugor* i Ström, Sveg och Hede, de första i länet. Läkarvården vid dessa sjukstugor bestrides af provinsialläkarna och omkostnaderna, i den mån de ej betäckas af patienternas afgifter, gäldas af Landstinget. Sedan år 1899 är under uppförande ett nytt länslasarett i Östersund.

Såsom början till ett bättre ordnande af *epidemisjukvården* i länet må antecknas, att Landstinget år 1899 beslutit anslå bidrag för vissa år till aflöning åt sjuksköterskor, som kunna anställas af kommuner på landsbygden.

Genom särskilda nådiga bref den 17 februari 1899 och den 22 juni 1900 har förordnats, att hvad i *hälsovårdsstadgan* för riket den 25 september 1874 stadgas om stad skall i tillämpliga delar gälla i municipalsamhällena Odenslund i Brunflo socken och Strömsund i Ströms socken.

För sjukvården funnos år 1900 att tillgå 20 året om i länet bosatte *läkare* samt för djursjukvården 7 civile och 2 militärveterinärer. Apotek och medikamentsförråd voro tillsammans 12 och barnmorskornas antal 58.

Bland *husdjuren* hafva inga svårare epidemier förekommit. Kvarka, pernicios anæmi, rosartad influensa och i några fall lungröta hafva förekommit bland hästar och farsotsartad kastning bland nötkreatur, hvarjämte genom verkställda tuberkulinundersökningar i Svegs, Hede och Ströms veterinärdistrikt utrönt, att tuberkulos bland nötkreatur funnits. Af antalet undersökta djur befunnos i Svegs distrikt 16.9 %, i Hede 1.03 % och i Ströms distrikt 5.17 % tuberkulösa. Härvid torde dock böra anmärkas, att boskap af den s. k. fjällrasen mer sällan angripes af sjukdomen än andra raser eller rasblandningar.

Ännu för en knapp mansålder sedan uppfördes *boningshusen* på landsbygden på samma primitiva sätt, som under århundraden varit brukligt. Någon grund gräfdes ej för byggnaden, hvilken upptimrades på i jorden nedsatta hörnstenar. Under nedersta timmerhvarvet inkilades sten. Mot stenfyllningen uppkastades sedermera inifrån jord, och utanför densamma timrades en s. k. varpknytning från marken till nedersta väggstockens höjd. Mellan stenfyllningen och varpknytningen fylldes också jord, hvarefter varpknytningen från väggen täcktes med en list af bräder för regnvattnets afledande. Byggnaden uppfördes i regel blott i en våning och indelades i tre afdelningar, skilda genom timrade väggar. Den mellersta innehöll förstuga och en mindre »kammare». De båda andra utgjorde hvardera ett större rum, upptagande byggnadens hela bredd. Behöfdes större utrymme, förlängdes byggnaden med det erforderliga antalet rum, alltid åtskilda genom förstugor. I rummen voro öppna spisar, i hvilka, då rummen beboddes, elden brann natt och dag vintertiden. Golfven lades utan trossbottnar af klufna stockar, hvilkas uppåtvända sida var hyflad liksom väggarnas insida, och voro ofta i midten försedda med en liten fyrkantig öppning, kallad »spons», genom hvilken vid skurning vattnet nedsköljdes och äfven soporna nedkastades, så länge utrymmet inunder medgaf, och hvilken eljest hölls tillsluten med ett lock.

Under hvardagsstugan fanns vanligen en grop för förvaring af matvaror med nedgång genom en lucka i golfvet. Möblerna bestodo hufvudsakligen af väggfasta sängar och skåp, sängarna stundom i två afdelningar, af hvilka den nedre hade formen af

en låda, som kunde dragas ut och in. Rummens höjd var åtta fot från golf till tak. Samtliga gårdsbyggnaderna ställdes helst så, att gården blef fullständigt kringbyggd i fyrkant, och alla gårdarna i byn lågo tätt tillsammans. Husen voro oftast omålade.

De senaste decennierna hafva medfört en fullständig förändring i byggnadssättet. I följd af laga skiftena hafva gårdarne utflyttats från hvarandra, och af kringbyggda gårdar finnas numera ej många kvar. Uthusen byggas på afstånd från boningshusen, hvilka läggas på ordentlig stenfoot och inredas både ändamålsenligt och med en viss prydlighet. Där de ej byggas i två våningar, inredas vanligen s. k. röstkammare på vinden. Ofta ser man boningshus med frontespisvåning och veranda. Alla hus målas utvändigt, vanligen med rödfärg, men ofta äfven med olja i hvit eller annan ljus färg. Golfven, af plank, läggas med fyllda trossbottnar, väggarna beklädas invändigt med papp och tapeter eller i köken med spåntade bräder. Köken förses med järnspisar och öfriga rum med kakelugnar eller rappade tegelugnar, i Herjeådalen och Jemtlands mot Norge gränsande socknar med norska järnkaminer. Innantaken, dörrar samt dörr- och fönsterfoder målas med olje- eller limfärg. Källare hvälvas af sten antingen särskildt för sig eller under boningshusen, men då med ingång utifrån. Byggnadsmaterialet är uteslutande trä för såväl boningshus som uthus. På 1860-talet gjordes försök att till ladugårdarna använda gjutna kalkhus, och många sådana byggnader kvarstå ännu, men detta byggnadssätt har befunnits ej lämpligt för klimatet och är numera öfvergifvet.

Hand i hand med dessa förändringar i byggnadssättet hafva gått stora förändringar i landtbefolkningens *lefnadssätt*. Det gamla bruket, att hela familjen, både husbondfolk och tjenare, har sin sofplats i ett enda rum, börjar alltmera läggas bort, ehuru det ännu i många trakter är regel. Att hafva stall och ladugård under samma tak som boningshuset har icke varit allmänt bruk i Jemtlands län, än mindre att bo i ladugårdarna, ehuru sådant ännu i aflägsnare byar ej sällan förekommer. I vissa trakter begagnas till vinterbostad inredda rum ofvanpå ladugården, men ej allmänt.

De gamla väggfasta möblerna äro bortlagda utom den s. k. skåpsängen, som ännu mångenstädes finnes kvar, och rörliga möbler af björk eller furu, tillverkade af handverkare i orten, hafva trätt i stället. Stoppade möbler förekomma ej i vanliga bondehem. Innanfönster begagnas allmänt vintertiden och få nog på sina ställen sitta kvar äfven om sommaren. Vanligt är, att fönstren ej kunna öppnas. Hvita gardiner eller förhängen af ljust tyg i fönstren brukas allmänt, och i nästan hvarje hus odlas krukväxter. Vinterbostaden utrymmes vanligen under sommaren och husfolket bor då i »bryggstubyggningen» eller annan särskild byggnad på gården, ett urgammalt bruk. Badstugor finnas ej på landsbygden, och äfven sommartiden är bruket att bada ej allmänt.

I afseende på *födoämnen* råder rätt mycken omväxling. Förr var korn nästan det enda sädeslag, som användes, nu ingå råg och hvete i stor utsträckning i den dagliga konsumtionen, ehuru sistnämnda sädeslag ej odlas i länet. De dagliga måltidernas antal är fyra, i vissa trakter fem. Åtminstone tre af dessa bestå af lagad mat, och vid alla förekomma smör, ost och bröd samt vanligen äfven kaffe utom vid kvällsvarden, då kosten i regel är endast gröt och mjölk. Åtgången af kaffe beräknas i ett vanligt allmogehem till 6 à 7 kilogram årligen för hvarje

medlem af hushållet. Kött och fläsk utgöra en betydande del af allmogens föda äfvensom fisk, där fiske finnes. Till dryck begagnas hembrygdt dricka samt mjölk, den senare sommartiden, då i många socknar all boskapen föres till ofta flere mil aflägsna fäbodas, alltid sur s. k. långmjölk, beredd genom tillsats af tätört (*Pinguicula vulgaris*). Kött och fläsk torkas och förvaras hängande i matboden och skall det på sådant sätt kunna hållas ätbart i årtal. Af sådant bör ett anseeligt förråd finnas i hvarje bondehem, som vill anses välordnad. Fisken, där den ej förtäres färsk, beredes på ett egendomligt sätt medelst s. k. grafning. Den sålunda beredda s. k. »surfisken» värderas mycket af allmogen, men anses af dem, som ej vant sig därvid från barn- domen, för så godt som oätbar. Grönsaker begagnas ännu endast undantagsvis, men väl sylt af lingon, hallon och hjortron. Den gamla fördomen mot förtärande af hästkött och af svamp fortlefver ännu bland landtbefolkningen.

Klädedräkten består i hvardagslag af grått vadmal, hemväfdt, för männen och annat hemväfdt ylletyg för kvinnorna och tillverkas i allmänhet ännu i hemmen, dock med biträde af skraddare och sömmerskor, som arbeta mot dagspenning och fri kost. Garnet till väfnader spinnes däremot ej numera i hemmen, utan ullen sändes till fabriksmässigt inrättade spinnerier, af hvilka flere finnas i länet. Strumpor och vantar stickas alltid hemma af hemspunnen ull. Äfven den kvinnliga helgdagsdräkten består mest af hemväfdt tyg, som dock sändes till någon fabrik för färgning och vidare beredning, hvaremot männens helgdagskläder vanligen förfärdigas af köpta tyger eller sådana, som på beställning tillverkas i fabriker af insänd ull. Linodling samt spånad och väfning af linne, som fordom rätt allmänt öfvades i länet såsom hemslöjd, torde knappt numera förekomma annat än i sällsynta undantagsfall. Underkläderna äro i allmänhet af bomullsty.

Detta om den egentliga landtbefolkningens förhållanden. I länets stad, Östersund, och bland industriarbetarne på landet likna lefnadssättet och klädskicket de i rikets öfriga städer och fabriksorter brukliga. Äfven i staden är byggnadsmaterialet trä, och blott ett ringa fåtal stenhus finnes. Vid nybyggnader sker inredningen efter förbättrade metoder, och jämväl i de yttre arkitektoniska anordningarna företer en del af dessa byggnader anmärkningsvärda framsteg.

Det ekonomiska tillståndet under femårsperioden kan oakadt de tre sista årens dåliga skördar betecknas såsom godt. Särskildt har trävarumarknaden, af hvilkens ställning de ekonomiska förhållandena i länet äro i så hög grad beroende, utmärktes af höga pris och liflig rörelse. Konkurer och exekutiv försäljning af fasta egendomar hafva varit jämförelsevis sällsynta.

Antalet anhängiggjorda lagsökningsmål har utgjort:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.	Summa.
Hos Elders Kungl. Maj:ts						
Befallningshafvande	1,305	1,124	653	697	724	4,503
Hos öfverexekutor i						
Östersund	65	41	66	44	51	267
Summa	1,370	1,165	719	741	775	4,770

Vid rådstufvurätten i Östersund handlades under samma tid 2,476 växelmål, nämligen 444 år 1896, 380 år 1897, 435 år 1898, 569 år 1899 och 648 år 1900. Under femårsperioden

1891—1895 var de anhängiggjorda lagsökningsmålen 9,195 och de handlagda växelmålen 3,455.

År 1897 trädde lagen angående registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895 i tillämpning, och funnos vid 1900 års utgång 26 sådana föreningar inom länet, bland dem två konsumtionsföreningar, Hjerpens konsumtionsförening utan personlig ansvarighet i Undersäkers socken och Arbetarnes konsumtionsförening utan personlig ansvarighet i Östersund. Af de öfriga äro flere tillkomna endast för att bereda utväg för föreningar med andra än ekonomiska syftsmål att genom erhållande af lagfart förskaffa tryggad besittningsrätt till deras fasta egendom.

Frånsedt de talrika nykterhetsföreningarna är antalet föreningar med social uppgift inom länet ännu ringa. Hit hänförliga äro den för ett par tiotal år sedan bildade Östersunds arbetareförening, med ändamål att närma samhällets medlemmar till hvarandra och verka för utbildande af en god samfundsanda och i allmänhet för medlemmarnes höjande i moraliskt och intellektuellt hänseende, vidare Kristliga föreningen af unga kvinnor och Kristliga föreningen af unge män i Östersund, afläggare af de bekanta, i en stor del af de kristna länderna bildade föreningarna med samma namn, och i viss mån äfven Östersunds handels- och industriidkarförening, hvilkens uppgift dock är inskränkt till att genom sammanslutning mellan stadens affärsmän söka verka för och befordra deras gemensamma intressen. Såväl sistnämnda förening som Östersunds arbetareförening ega fonder, afsedda till understöd åt föreningsmedlemmar eller deras änkor och barn.

Nya företeelser inom länet äro de sammanslutningar af arbetare inom särskilda yrken, som benämnas *fackföreningar*. Att denna rörelse ännu ej tagit något större omfång i länet, beror på industriens jämförelsevis obetydliga utveckling. Så vidt det varit möjligt att härom förskaffa upplysning, funnos vid 1900 års utgång i Östersund fyra fackföreningar med tillhopa 158 medlemmar (måleriarbetarefackföreningen 45, grofvarbetarförbundet 15, träarbetarefackföreningen 50 och skradderiarbetarefackföreningen 48, samtliga efter uppgift tillhörande den socialdemokratiska landsorganisationen). Stående utom nämnda organisation funnos dessutom en afdelning af Svenska maskinarbetarförbundet med 200 medlemmar och typografklubben med 30 medlemmar. I Jemtlands vestra fögderi funnos vid samma tid fyra till socialdemokratiska landsorganisationen hörande fackföreningar, nämligen en vid Hjerpens cellulosafabrik med 50 medlemmar, en vid Ocke sågverk med 18 medlemmar och två i Mattmars socken med tillsammans 34 medlemmar.

Strejker af större omfattning hafva icke förekommit.

Registrerade *sjukkassor* finnas endast till ett antal af fem.

Skytterövelsen omfattas af länsinvånarne med stigande intresse. Vid 1895 års utgång funnos 51 skytteföreningar med 2,176 medlemmar. Vid 1900 års slut hade skyttegillenas antal vuxit till 79 och medlemmarnes till 3,350 aktiva och 245 passiva, eller tillsammans 3,595.

Den *idrott*, som med största intresset idkas inom länet, är af lätt insedda skäl skidlöpningen. Åtskilliga föreningar för denna idrotts utöfvande hafva under femårsperioden varit i verksamhet på skilda orter inom länet, af hvilka Östersunds skidlöpareklubb år 1900 räknade 192 medlemmar.

3. Näringar.

A. **Jordbruk.** I afseende å *skörden* hafva åren 1896 och 1897 varit synnerligen goda, hvaremot de tre sista åren af femårsperioden endast haft att uppvisa dåliga skördar. Under år 1900 blef *missväxten* i Frostvikens socken fullständig, i följd hvaraf nöd uppstod bland den i ekonomiskt afseende svagare delen af befolkningen. Genom nådigt bref den 9 mars 1900 anvisade Eders Kungl. Maj:t af de för behöfvandes undsättning vid missväxt eller felslagen skörd eller då allmänne nöd i någon ort af annan orsak uppstått afsedda medel ett belopp af 1,045 kronor att användas till inköp af mjöl och utsäde till de nödlidande. Inköpen och utdelningen af nämnda förnödenheter verkställdes genom en i orten bildad nödhjälpskommitté.

Bland nya anordningar för jordbrukets främjande märkes anställandet på Landstingets och Hushållningssällskapets bekostnad af en *länsagronom* från och med år 1898, med uppdrag att icke allenast tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar i allt hvad till jordbruket och boskapskötseln hörer utan äfven öfva tillsyn öfver mejerirörelsen i länet. Hans biträde har flitigt tagits i anspråk af allmänheten.

Jordbrukarnes intresse har under femårsperioden starkt rikats på det vida fält för lönande verksamhet, som länets rika tillgång på *myrmarker* erbjuder. Från och med år 1897 har Svenska mosskulturforeningen med bidrag af Landstinget och Hushållningssällskapet anordnat försöksfält inom olika delar af länet, hvarjämte föreningens kulturingeniör under år 1896 besökt åtskilliga ställen inom länet och meddelat handledning och råd i fråga om myrmarkernas odling.

Utdikning af frostförande myrmarker har försiggått i betydande omfattning, såsom följande tabell utvisar:

År.	Vattenbefriad areal. Hektar.	Beräknad kostnad. Kronor.	Statsbidrag. Kronor.
1896	2,026·57	84,125	27,007·90
1897	1,328·10	96,775	31,900·00
1898	551·79	49,405	16,130·09
1899	1,149·24	53,200	17,320·41
1900	354·17	33,050	10,731·90
	Summa 5,409·87	316,555	103,090·30

Under femårsperioden hafva afslutats 59 *laga skiften* omfattande tillhopa 59·62 mantal och en areal af 449,180 hektar med tillsammans 1,545 delegare, af hvilka 309 utflyttats. Hemmansklyfningar och egostyckningar hafva under samma tid verkställt med afseende å 67·19 mantal med en areal af 180,245 hektar, som delats på 1,317 egare, af hvilka 155 utflyttats. Flertalet af dessa landtmäteriförrättningar torde väl hafva tillkommit hufvudsakligen i syfte att bereda frihet för egare af skogsmarker till dessas obehindrade begagnande för trävarurörelsens behof, men deras gagn för jordbruket å de fastigheter, som fortfarande användas till detta ändamål, blir här af ej mindre. Enligt af förste landtmätaren meddelad öfversikt öfver skiftesverkets ställning i länet den 31 december 1900 hade af länets sammanlagda hemmantal på landsbygden, 1,106 mantal, 926·9

mantal undergått laga skifte på alla egorna, 35 på endast inegorna och 11·8 på endast utegorna, medan 47·2 mantal voro föremål för laga skifte på alla egorna, 1·3 mantal på endast inegorna och 1·9 mantal på endast utegorna. Endast 81·9 mantal återstodo sålunda, hvilka icke i någon mån varit föremål för laga skifte.

Af länets hela *egovidd*, beräknad till 4,731,694 hektar (utom vatten), utgjorde år 1900 den odlade jorden endast 52,085·7 hektar, däraf åker 51,947 hektar och trädgårdar och kålgårdar 138·7 hektar. Naturlig äng beräknades till 40,876 hektar och den skogbärande marken till 2,948,038 hektar. Fjäll och andra till impediment hänförliga marker uppgingo sålunda till en vidd af ej mindre än 1,690,694·3 hektar.

Den odlade jordens areal, som år 1895 uppgafs till 50,135·2 hektar, träd- och kålgårdar inräknade, har alltså under femårsperioden ökats med endast 1,950·5 hektar, eller 3·89 %. Motsvarande tal var för perioden 1891—1895 11·5 %. Orsaken till de ringa framsteg, odlingen gjort under de senare åren, torde vara att söka uti den stora omfattning, förvärfvet af hemman och andra jordbruksfastigheter för trävarurörelsens räkning tagit, hvarom mera här nedan. De inköpta fastigheterna öfverlemnas nämligen att skötas af legda arbetare eller arrendatorer på kort eller helt och hållet obestämd tid, hvilka ofta ej ens hafva skriftligt kontrakt utan när som helst kunna aflägsnas från egendomen, och det ligger i sakens natur, att dylika jordbrukare ej kunna hafva någon håg att nedlägga arbete och kostnader på ens den redan odlade jordens förbättring, än mindre på dess utvidgning.

Korn är *hufvudsädet*, men rågodlingen har tilltagit. Utom potatis odlas rotfrukter endast i mycket ringa omfattning. En början till ordnad växelbruk kan skönjas. Vanligast är dock ännu, att gräsvallarna få ligga, så länge de bära något, vanligen fem till sex år. År 1900 användes 38,004 hektar eller i det närmaste tre fjärdedelar af hela den odlade arealen till foderväxtodling, som onekligen bäst lämpar sig för klimatet.

Tidsenlig *redskap* för jordens bruk och skördens tillgodogörande användes alltmera. Slåtermaskiner finnas snart sagdt vid hvarje hemmansdel och radsåningsmaskiner, själfbindande skördemaskiner och ångröskverk börja komma i bruk.

Från *landtmannaskolan* vid Ope hafva under perioden utexaminerats 74 elever. Nu som tillföre hafva de kunskaper, eleverna i denna skola inhämtat, visat sig vara till gagn för länet.

För länets hushållningssällskap hafva förnyade stadgar fastställt genom nådig resolution den 19 juni 1896.

Såsom förut är antydt, ingå trädgårdens alster ännu endast i ringa grad i länsbefolkningens förbrukning. En förändring till det bättre härutinnan är dock skönjbar och intresset för *trädgårdsskötseln* tilltager år från år. Under femårsperioden har inom länet bildats ett trädgårdsodlaresällskap, med ändamål att arbeta för höjande af trädgårdsodlingen i länet. En af detta sällskap år 1900 i Östersund anordnad utställning af trädgårdsalster vittnade om glädjande framsteg på detta område. Klimatet

lägger hinder i vägen för fruktträdsodling, men lämpar sig väl för odling af blommor, bärbuskar, smultron och de vanligast förekommande köksväxterna, hvilka genom den rika ljusstillingen under nordens korta somrar anses vinna en finare smak, än samma växter i rikets sydligare delar uppnå. Trädgårdsanläggningar, om och oftast af ringa omfattning, förekomma nu ej sällan vid äfven små hemman, särdeles i de trakter, där statens järnvägars vackra och väl vårdade planteringar väckt till lif sinne och håg för denna gren af odling. I och i närheten af Östersund finnes omkring ett tiotal handelsträdgårdsmästare. Produktionen af trädgårdsalster är dock ej tillräcklig för länets behof, utan en betydande del där af införes från sydligare orter. Genom läns-trädgårdsmästarens försorg hafva under perioden utplanterats tillsammans 18,227 st. träd och buskplantor.

Två landtbruksmöten hafva under femårsperioden hållits i länet, den 3 september 1897 i Mörsill och den 30 och 31 augusti 1900 i Ström, med utställning af husdjur, jordbruks- och ladugårdsprodukter, trädgårdsalster, åkerbruksredskap samt husslöjds- och industrialster. Båda vittnade om betydande framsteg i de näringsgrenar, som på utställningarna voro representerade.

Nedanstående tabeller C och D redogöra för markegångspris och arbetslöner.

B) **Boskapsskötsel.** Oaktadt de två sistförflutna årens på grund af ogynnsamma väderleksförhållanden något minskade foder-

skördar har antalet kreatur under femårsperioden ökat, på sätt nedanstående öfversikt närmare utvisar. Detta förhållande står jämväl i samband med en i allmänhet bättre skötsel af djuren äfvensom, hvad nötboskapen beträffar, stegrad afkastning. Härtill har verksamt bidragit den fortgående årliga premieringen, som af allmänheten omfattas med stort intresse och hvars anvisningar mer och mer synas leda till rättelse af förut rådande fel och brister med afseende å djurvården. Genom rikliga anslag af Hushållningssällskapet till pris för vid premieringarna godkända djur, till anställande af stamtjurar af ren, typisk fjällras, till belöning för ändamålsenliga ladugårdar samt till understödjande af mjölkkontroll- och afvelsföreningar har en afsevärd framgång vunnits med afseende å djurafvelns och ladugårdsskötselns utveckling.

Följande sammanställning utvisar antalet hästar och boskapsdjur i länet, åren 1895 och 1900:

	Hästar.	Tjurar.	Kor och unguöt.	Får.	Getter.	Svin.
År 1900	15,267	1,108	60,466	59,618	29,213	8,480
» 1895	14,063	760	57,584	53,733	28,237	7,465
Ökning	1,204	348	2,882	5,885	976	1,015

Mejerihandteringen har gått framåt under femårsperioden i synnerhet uti de centralare delarne af länet, där kommunikationerna äro lättare och befolkningens täthet större. Inom socknarna Näskott, Rödön och Ås finnas t. ex. 7 mejerier eller mejeriföreningar, hvilka år 1900 mottogo öfver hälften af all mjölk, som levererades till länets mejerier. Däremot har mejerihandteringen svårare att rotfästa sig, ju längre från centrum man kommer. I Herjedalen har icke något mejeri arbetat under femårsperioden.

Tabell E (sid. 12) åskådliggör närmare mejeriverksamheten inom länet under åren 1896—1900. Hvad produktionsriktningen beträffar, framgår af tabellen, att mejeriverksamheten inom länet under femårsperioden tenderat åt tillverkning af fet ost och helfet mesost, hvilket också varit mera inkomstbringande än smörtillverkning och skumostberedning.

Tab. C. Markegångs- och handelspris i Jemtlands län åren 1896—1900.

År.	Markegångspris litt. A. i kr. för 1 hektoliter.					Handelspris i kr. för 1 hektoliter, medelpris.				
	Råg.		Korn.		Ärter.	Råg.		Korn.		Ärter.
	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.	Herjedalen.	Jemt-land.
1896 . .	7.41	8.00	6.44	7.00	7.66	8.77	10.42	7.72	8.67	9.29
1897 . .	7.84	10.00	6.98	8.00	7.78	8.89	10.74	7.91	8.87	9.44
1898 . .	7.00	11.00	6.00	9.00	5.71	9.19	10.85	8.16	9.45	9.77
1899 . .	6.84	11.00	5.88	9.00	5.96	9.46	11.53	8.43	9.94	10.21
1900 . .	7.93	10.75	6.00	9.30	6.50	10.15	11.62	9.13	9.85	10.77

Tab. D.

Arbetslöner i Jemtlands län åren 1896—1900.

År.	Vanlig årlön i husbondes kost för		Värdet af stat och lön för		Somnardagsverkspris för		Vinterdagsverkspris för	
	dräng.	piga.	dräng.	piga.	man.	kvinn.	man.	kvinn.
1896. Länet	312—162	119—74	710—400	380—250	2.75—1.87	1.62—1.00	2.44—1.22	1.50—0.81
Riket i medeltal	182	91	416	234	1.82	1.05	1.24	0.72
1897. Länet	312—175	119—75	710—400	380—250	2.75—1.87	1.62—1.00	2.56—1.22	1.50—0.81
Riket i medeltal	190	96	427	234	1.92	1.07	1.30	0.75
1898. Länet	337—182	130—80	750—455	390—260	3.06—2.00	1.69—1.03	2.56—1.22	1.50—0.81
Riket i medeltal	204	105	455	252	2.08	1.18	1.44	0.84
1899. Länet	356—210	154—86	800—480	415—270	3.75—2.31	1.81—1.12	3.06—1.56	1.62—0.96
Riket i medeltal	223	110	484	267	2.22	1.22	1.55	0.85
1900. Länet	362—225	154—86	800—510	420—270	3.75—2.56	1.81—1.19	3.22—1.69	1.69—1.00
Riket i medeltal	228	114	496	276	2.23	1.23	1.58	0.90

Medelpriset å smör inom länet åren 1896—1900 har utgjort, i kronor för 1 kilogram:

	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.
År 1896	1·58	1·65	1·65	1·59
» 1897	1·59	1·65	1·65	1·58
» 1898	1·59	1·65	1·70	1·61
» 1899	1·65	1·75	1·75	1·64
» 1900	1·70	1·75	1·80	1·73

Den med statsmedel understödda mejeriundervisningen inom länet, hvilken förut varit förlagd till mejeriskolan vid Huså, flyttades hösten 1895 till fem mejeristationer inom länet, hvarigenom kursen blef tvåårig, i stället att den förut varit ettårig. På trenne s. k. första årets stationer med två elever på hvarje få mejerieleverna praktiskt handlägga de inom ett mejeri förekommande arbetena. Året därpå flyttas eleverna öfver till någon utaf andra årets stationer. Dessa äro till antalet två med tre elever på hvarje. Vid andra årets stationer bibringas eleverna förutom praktisk färdighet i yrket äfven teoretisk undervisning i mejeriskötsel. Till första årets stationer antagas sålunda årligen 6 elever och från andra årets stationer utexamineras årligen 6. Mejeristationerna sortera hvad undervisningen beträffar under Kungl. Landbruksstyrelsen, med hvilken myndighet de hafva kontrakt upprättade. År 1900 voro mejerierna Lit, Brunflo och Samsta första årets mejeristationer samt Krokomb och Näliden andra årets. Den teoretiska undervisningen bestrides utaf länsagronomen, som tillika är länets mejerikonstulent. Han aflönas utaf Landsting och Hushållningssällskap.

Då *hästafveln*, hvilken, såsom i tidigare femårsberättelser framhållits, är en viktig binäring för en stor del af länets jordbrukare, ansetts på senare tider hafva gått tillbaka eller kommit på villovägar genom planlös korsning af den inhemska hästen med olika gröfre och tyngre kallblodiga raser samt afyttring från länet af de bästa afvelsstona, framkallad genom de senare årens höga hästpris, har Hushållningssällskapet år 1900 beslutit att verka för frambringande inom länet af en typisk nordsvensk eller jemtsk hästras äfvensom anslagit medel för inköp af lämpliga hingstar samt tillsatt en kommitté med uppdrag att efter de af

Hushållningssällskapet eller dess förvaltningsutskott lemnade föreskrifter handhafva hästafvelsväsendet.

Tabell F (sid. 13) utvisar de under perioden i allmänhet gällande pris på kreatur.

C) Skogshushållning. Kronoparkerna, som vid 1900 års slut utgjorde i areal 142,039·38 hektar, hafva tillkommit på följande sätt:

	Vid afvitt- ringarna afsatta.	Från in- dragna boställen afsatta.	Af öfver- loppsmarker o. f. d. stock- fångstskogar.	Inköpta marker.	Summa hektar.
Östra Jemtlands revir	9,096·90	12,177·01	—	—	21,273·91
Norra »	5,610·00	13,337·25	2,024·57	—	20,971·82
Vestra »	38,881·57	12,536·09	—	—	51,417·66
Herjedalens »	14,844·67	6,292·87	—	27,238·45	48,375·99
Summa hektar	68,433·14	44,343·22	2,024·57	27,238·45	142,039·38

Å kronoparker och skogar tillhörande kronans utårrendrade domäner har afverkningen under femårsperioden utgjort 586,531·1 kbm. eller i medeltal för år 117,306·2 kbm. och motsvarar detta 1·21 kbm. per har skogsmark. Härvid torde dock böra anmärkas, att arealen af inköpta kronoparkerna Hede och Känne i Herjedalens revir är medräknad, ehuru några afverkningar för kronans räkning därstädes ej egt rum.

Inkomsterna från de allmänna skogarne för försäldt virke m. m. hafva utgjort:

	Statens skogar.	Ecklesiastika skogar.	Renbetes- fjällen.
År 1896	kr. 530,066·61	47,526·16	150,205·17
» 1897	725,545·74	94,479·72	6,378·93
» 1898	603,501·41	79,128·52	173,120·55
» 1899	706,118·61	150,736·05	163,214·70
» 1900	712,480·96	159,851·13	166,221·54
Summa kr.	3,277,713·33	531,721·53	659,140·89

eller tillhopa 4,468,575·75 kr. och i medeltal per år 893,715·15 kr., hvilket utgör mer än dubbla beloppet af samma inkomster under nästföregående femårsperiod, då de uppgingo till sammanlagdt 2,181,106·72 kr., eller i medeltal 436,221·34 kr. årligen.

Tab. E.

Mejerihandteringen i Jemtlands län åren 1896—1900.

År.	Antal mejerier.	Vid mejeri- erna invägd oskummad mjölk. Kg.	Mjölakens medel- pris vid meje- rierna. Öre per kg.	Vid mejerierna tillverkade produkter, i kilogram.					Medelpris vid mejerierna, i kronor per kg.				
				Smör.	Helfet ost.	Halffet ost.	Skumost.	Helfet mesost.	Smör.	Helfet ost.	Halffet ost.	Skumost.	Helfet mesost.
1896	27	2,480,901	8·0	53,267	32,458	6,228	33,442	17,702	1·78	1·07	0·60	0·30	0·45
1897	27	2,515,965	8·0	48,414	48,706	6,197	38,936	26,188	1·76	1·07	0·60	0·30	0·45
1898	24	2,500,000	8·0	48,500	55,466	7,884	42,116	35,000	1·75	1·05	0·60	0·37	0·45
1899	26	2,923,119	8·8	49,572	74,282	5,408	42,147	40,443	1·81	1·06	0·65	0·42	0·46
1900	25	3,008,112	9·1	45,590	84,400	4,425	37,179	46,104	1·86	1·06	0·65	0·42	0·46
Summa 1896—1900	—	13,428,097	—	245,343	295,312	30,142	193,820	165,437	—	—	—	—	—
» 1891—1895	—	10,916,451	—	262,624	150,746	15,510	229,456	68,737	—	—	—	—	—
Ökning +, minskning —	—	+ 2,511,646	—	— 17,281	+ 144,566	+ 14,632	— 35,636	+ 96,700	—	—	—	—	—

Ett sammandrag öfver *inkomster* och *utgifter* för *kronans skogar* inom länet utom renbeteslanden åren 1896—1900 meddelas i *tabell G* (sid. 14), och inhämtas däraf bland annat, att statens behållna inkomster af ifrågakvarande skogar uppgått till sammanlagdt 3,068,155⁶⁰ kr., eller i medeltal 613,631¹² kr., och att utgifterna, tillhopa 209,557⁷³ kr., uppgått till knappt 6⁴ % af bruttoinkomsterna.

De *allmänna skogarnes* inom Jemtlands län *areal* vid slutet af år 1900 utvisas af *tabell H* (sid. 16).

Afverkningsbeloppen och *inkomsterna från kronans skogar* under femårsperioden framgå af följande tabell:

År.	Afverkningsbelopp.				Inkomster af såldt virke.		
	Såldt virke.	Utlemnad virke.	Summa.	Per har skogs-mark.	Summa.	Per kbm.	Per har skogs-mark.
	Kbm.	Kbm.	Kbm.	Kbm.	Kr.	Kr.	Kr.
1896	87,750·7	1,699·9	89,450·6	0·91	522,710·03	5·96	5·37
1897	133,708·7	1,297·4	135,006·1	1·38	717,783·57	5·36	7·38
1898	108,002·1	1,027·7	109,029·8	1·12	594,190·67	5·50	6·11
1899	119,598·4	2,152·0	121,750·4	1·27	697,108·31	5·83	7·24
1900	129,640·2	1,654·0	131,294·2	1·34	703,457·92	5·43	7·18
Summa	578,700·1	7,831·0	586,531·1	1·21	3,235,250·50	5·60	6·60

Under femårsperioden har icke mer än ett *inköp af skogs-mark till kronopark* egt rum. Önskvärdt vore, att förvärf af dylik mark kunde ske i största möjliga utsträckning och det skogsområde sålunda utvidgas, som är skyddadt för den enskilda spekulationens härjningar. Den gynnsammaste tiden för sådant förvärf är visserligen nu förbi, sedan i följd af trävaruindustriens starka konkurrens om skogshemmanen prisen på skogs-mark stigit till en förut ej anad höjd. Men det torde med tämlig visshet kunna antagas, att skogarnes värde fortfarande skall stiga i samma mån, som den i enskildas ego befintliga skogstillgången minskas, hvadan jämförelsen med tidigare rådande låga pris ej bör få verka afskräckande från att vidtaga kraftiga åtgärder för förvärfvande af nya statsskogar och tillökande, där så kan ske, af de redan befintliga.

Exporten af trävaror från länet utvisar i jämförelse med nästföregående femårsperiod en ej obetydlig ökning. Den upp-

gick, reducerad till sågtimmer, under åren 1891—1895 till 23,702,980, eller i medeltal 4,740,596 sågtimmer årligen, och åren 1896—1900 till 32,109,183, eller i medeltal 6,421,836 sågtimmer årligen. Efter beräkning af 3⁶⁶ sågtimmer per ton har utförelsen af trävirke under sistnämnda tid sålunda uppgått till sammanlagdt omkring 8,773,000 ton, hvartill kommer utförelsen af träkol 58,714 ton, utgörande efter beräkning af 250 kilogramms vikt å en stig träkol tillsammans 234,856 stigar, samt af pappersmassa 50,777 ton. Efterföljande *tabell I* (sid. 16) utvisar de exporterade trävarornas fördelning på de olika utförelsvägarne.

Lägsta under femårsperioden gällande pris hafva varit för timmer 10 kr., för kol 24 kr. och för pappersmassa 115 kr. per ton. Värdet af från länet utförda skogsprodukter har alltså, lågt räknadt, uppgått till 94,978,491 kr., eller i medeltal 18,995,598 kr. årligen.

En sådan inkomst, använd inom länet, borde hafva till följd förbättrade kommunikationer, ökad odling och kraftig utveckling af länets rika naturliga hjälpkällor. Att framåtskridandet i dessa hänseenden likväl försiggår endast långsamt, att jordens odling, såsom ofvan anförda siffror antyda, i ytterst ringa mån går framåt, att trots gjorda ansträngningar ingen järnvägsanläggning kunnat komma till stånd utom de af staten utförda, att af de talrika vattenfallen endast en ringa bråkdel kommit till användning i industriens tjänst och att utom sågverk, hvaraf vid 1900 års utgång funnos 19 afsedda för export af sågade varor, uppstått endast ytterst få verk för förädlingsindustri, äfven sådan, som har till råämne skogens alster och sålunda borde med största fördel kunna idkas inom länet, allt detta beror utan tvifvel därpå, att af exportens värde endast en obetydlighet blir behållning för länet. Största delen af de utförda skogsprodukterna kommer nämligen från skogar, som egas eller under afverkningsrätt innehafvas af bolag eller enskilde affärs-män, hvilka hafva sina hufvudkontor utom länet. Dessa placera i allmänhet icke kapital inom länet på annat sätt än genom inköp af nya skogar eller afverkningsrättigheter, hvarifrån råämne kan hämtas för deras vid hafvet bolagna verk, och något intresse för länets framåtskridande finnes af naturliga skäl icke hos dem.

Svårare *skogseldar* hafva icke förekommit under femårsperioden. Den härjade arealen beräknas till omkring 783 hektar.

Jordens öfvergång från den jordbrukande befolkningens ego till affärsmän eller *bolag*, som idka trävarurörelse, har under femårsperioden fortgått i lika stor, om ej större omfattning än under den närmast föregående. Huru stor del af länets areal, som disponeras af trävarurörelsen kan dock ej utrönas annorlunda än genom kostsamma och tidsödande undersökningar, för hvilkas anordnande medel dock ej stå Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande till buds. Endast i fråga om de hemman, som af aktiebolag förvärfvats, föreligger en någorlunda tillförlitlig statistik. Enligt föregående femårsberättelser och de undersökningar, som för åren 1896—1900 verkställts, egdes af aktiebolag år 1890 98²²⁸ mantal inom länet, år 1895 149⁵²⁵ mantal och år 1900 196⁵⁵³ mantal. Endast en försvinnande bråkdel häraf egdes af andra aktiebolag än sådana, som bedriva trävarurörelse. *Tabell K* (sid. 17) utvisar de skattetal, som åren 1895 och 1900 egdes af aktiebolag i länets kommuner. Oliheten i slutsummorna för år 1895 mellan berörda tabell och den i förra femårsberättelsen intagna beror därpå, att i sist-

Tab. F. Allmänt gällande handelspris å kreatur i Jemtlands län åren 1896—1900, medeltal i kronor.

År.	Hästar.				Oxar.				Kor.				Ungnöt.			
	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.	Norra fögderiet.	Södra fögderiet.	Östra fögderiet.	Vestra fögderiet.
1896	425	450	450	440	85	75	100	93	80	75	85	74	45	40	40	42
1897	430	460	500	480	90	75	100	94	81	80	85	75	45	40	40	42
1898	475	500	550	490	95	80	100	91	85	80	90	76	45	40	40	43
1899	500	560	600	525	95	85	125	91	83	85	100	78	45	45	50	45
1900	550	640	650	560	95	90	125	98	80	85	100	81	45	45	50	46

nämnda tabell upptagits en del hemman, som tillhört andra bolag än aktiebolag.

D) **Jakt och fiske.** Tillgången på vildt i länets vidsträckta skogar har redan länge varit jämförelsevis ringa och uppgifves vara i ständigt aftagande. Orsakerna härtill torde vara dels de ofta förekommande afverkningarna, som genom det buller, de förorsaka, och genom skogarnes utglesnande förstöra de vilda djurens lugn och trefnad, dels, och kanske ej minst, det ännu här tillättna och allmänt använda bruket af snaror.

Äfven fisktillgången i länets otaliga sjöar och vattendrag anses vara i starkt aftagande, hvilket torde få tillskrifvas trä-

varuflootningen och ett ohejdadt och planlöst fiskande. I anledning häraf har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande år 1898 hos Landstinget gjort framställning om undersökning rörande orsakerna till fiskets förfall och om sätten för dess förbättring, hvarefter Landstinget den 28 december 1900 anhållit, att ny stadga för fisket måtte utfärdas, och därtill afgifvit förslag, och har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 20 juni innevarande år fastställt sådan stadga, afsedd att tillämpas inom hela länet.

Till anläggning af nya fiskodlingsanstalter i Ragunda och i Fors har Landstinget åren 1896 och 1899 anslagit medel. De i

Tab. G.

Sammandrag öfver inkomster och utgifter för

R e v i r o c h å r.	I n k o m s t e r, i k r o n o r.								
	Skogsförsäljningsmedel.			Betesmedel.	Arrende- medel.	Diverse.	Utsynings- afgifter.	Jägmästar- rens rescer- sättningar för förrätt- ningar å eck- lesiastiska skogar.	Summa inkomster.
	För å auktion försåldt virke.	För under hand försåldt.							
		Uppburet af uppbörds- mannen.	Uppburet af revirförval- taren.						
Östra Jemtlands revir år 1896	124,395-60	9,499-65	—	416-00	1,605-00	—	428-45	306-15	136,650-85
» 1897	152,822-94	16,466-05	432-00	416-00	1,860-00	—	163-07	290-10	172,450-16
» 1898	237,840-94	5,300-05	676-90	476-00	1,949-80	41-22	981-48	170-80	247,437-19
» 1899	156,936-00	46,548-69	604-20	262-00	1,890-00	171-12	768-74	343-00	207,523-75
» 1900	219,254-02	35,617-58	721-00	372-00	1,790-00	48-50	540-15	154-30	258,497-55
Summa	891,249-50	113,432-02	2,434-10	1,942-00	9,094-80	260-84	2,881-89	1,264-35	1,022,559-50
Norra Jemtlands revir år 1896	57,731-52	14,868-84	160-50	484-00	963-00	33-95	—	78-57	74,320-38
» 1897	114,707-64	—	972-17	499-00	973-00	79-65	—	493-12	117,724-58
» 1898	73,229-78	1,917-98	743-20	599-00	1,267-00	38-00	531-57	161-20	78,487-73
» 1899	129,401-88	31,279-83	215-75	476-00	1,504-00	68-09	64-35	335-60	163,345-50
» 1900	127,820-56	76,122-79	789-75	503-00	1,514-00	171-59	436-05	120-90	207,478-64
Summa	502,891-38	124,189-44	2,881-37	2,561-00	6,221-00	391-28	1,031-97	1,189-39	641,356-33
Vestra Jemtlands revir år 1896	41,233-90	—	576-10	603-50	980-00	113-50	—	210-70	46,717-70
» 1897	31,267-48	—	765-00	589-50	980-00	123-00	—	86-17	33,811-15
» 1898	76,649-82	—	153-33	536-00	1,093-00	17-88	260-15	212-63	78,922-81
» 1899	36,072-76	—	1,162-18	601-00	1,030-00	327-50	56-45	59-80	39,309-69
» 1900	66,399-58	9,333-45	4,107-33	730-00	980-00	410-25	—	191-25	82,151-36
Summa	254,623-54	9,333-45	6,763-94	3,060-00	5,063-00	992-13	316-60	760-55	280,913-21
Herjedalens revir år 1896	264,852-76	5,643-47	747-69	377-25	388-00	—	—	368-51	272,377-68
» 1897	392,823-73	6,848-90	677-66	372-25	388-00	10-40	—	438-91	401,559-85
» 1898	189,580-77	5,765-70	2,332-20	373-25	388-00	6-00	—	207-76	198,653-68
» 1899	290,798-62	2,620-65	1,467-75	338-25	378-00	98-00	—	238-40	295,939-67
» 1900	145,297-96	15,802-00	2,191-90	346-25	378-00	18-00	—	318-80	164,352-91
Summa	1,283,353-84	36,680-72	7,417-20	1,807-25	1,920-00	132-40	—	1,572-38	1,332,883-79
Samtliga revir år 1896	491,213-78	30,011-96	1,484-29	1,880-75	3,936-00	147-45	428-45	963-93	530,066-61
» 1897	691,621-79	23,314-95	2,816-83	1,876-75	4,201-00	213-05	163-07	1,308-30	725,545-74
» 1898	577,301-31	12,983-73	3,905-63	1,984-25	4,697-80	103-10	1,773-20	752-39	603,501-41
» 1899	613,209-26	80,449-17	3,449-88	1,677-25	4,802-00	664-71	889-54	976-80	706,118-61
» 1900	558,772-12	136,875-82	7,809-98	1,951-25	4,662-00	648-34	976-20	785-25	712,480-96
Summa	2,932,118-26	283,635-63	19,496-61	9,370-25	22,298-80	1,776-65	4,230-46	4,786-67	3,277,713-33

Anm. Inkomsterna äro angifna för det år, försäljningarna m. m. halva skatt, och således icke för det år, medlen inluttit, hvarför uppgifterna icke kunna öfverens-

förra femårsberättelsen omförmälda fiskodlingsanstalterna i Mörsill och Hede hafva fortfarande varit i verksamhet, dock icke i någon mera betydande skala.

E) **Bergs- och brukshandtering.** Grufdrift har under femårsperioden likasom under den föregående ej utöfvats i större omfattning, än som erfordrats för bibehållande af inmutningsrätten till vissa grufvor, och bruksrörelse förekommer numera ej i länet.

F) **Fabriker och handverk m. m.** År 1900 funnos i länet 154 fabriker med 2,161 arbetare, däraf 25 i staden Östersund med 219 arbetare. Sammanlagda tillverkningsvärdet beräk-

nades till 5,469,963 kr. Största delen af tillverkningsvärdet faller, såsom naturligt är, på sågverken och hyflerierna, tillsammans 37, med 2,623,294 kr., därefter på trämassfabrikerna, 2, med 1,667,000 kr. I dessa industrier sysselsattes tillsammans 1,588 arbetare. Träkol tillverkades till ett värde af 163,847 kr. Järn- och stålvarufabrikernas och de mekaniska verkstädernas sammanlagda tillverkning uppgick till 217,761 kr. Deras antal var tillhopa 6 med 82 arbetare. Närmast i ordningen komma vidare maldrycksbryggerierna, 8 med 51 arbetare och ett tillverkningsvärde af 160,971 kr. Af öfriga fabriker hafva tillverkningsvärdesumman bidragit elektricitetsverk, 2, med 73,000

kronans skogar inom Jemtlands län åren 1896—1900.

U t g i f t e r, i k r o n o r.														
Indelning och uppskattning.	Afverkning och virkestämpning.	Skogsodling och hyggesrensning.	Vägar.	Rågänsrensning.	Dikning.	Byggnadsarbeten.	Inventarier.	Skatter och onera.	Extra skogsbevakning.	Arfvode åt kronojägare.	Oförutsedda och diverse.	Revirpersonalens aflöning.	Summa utgifter.	Behållning. Kronor.
—	91.50	79.00	—	227.48	—	—	—	719.87	20.00	15.00	138.05	8,850.00	10,140.90	126,509.95
76.00	260.00	236.11	12.50	—	—	—	20.45	1,047.89	—	10.00	109.90	6,850.00	8,622.85	163,827.81
653.36	544.50	161.00	—	—	—	550.00	—	1,428.58	4.00	43.00	133.41	6,850.00	10,367.85	237,069.34
—	1,018.50	234.25	—	294.10	—	—	—	1,345.33	400.00	25.00	264.59	7,250.00	10,831.77	196,691.98
614.25	1,017.00	7.00	—	—	—	—	—	1,291.70	775.00	—	575.25	7,250.00	11,530.20	246,967.35
1,343.61	2,931.50	717.36	12.50	521.58	—	550.00	20.45	5,833.37	1,199.00	93.00	1,221.20	37,050.00	51,493.57	971,065.93
411.75	295.00	500.43	—	—	—	—	—	470.26	395.40	—	94.90	6,550.00	8,717.74	65,602.64
399.50	161.13	1,411.92	—	—	—	175.00	96.90	1,456.62	120.00	—	52.63	6,550.00	10,423.70	107,300.88
185.50	351.50	61.75	—	2.50	337.50	—	12.25	2,225.77	432.00	30.00	165.55	6,850.00	10,654.32	67,833.41
376.00	875.75	—	—	11.00	—	250.00	31.00	3,445.32	300.00	42.50	261.51	5,550.00	11,143.08	152,202.42
—	1,018.00	207.59	—	102.90	588.65	—	64.30	4,387.09	840.00	22.50	242.35	5,550.00	13,023.38	194,455.26
1,372.75	2,701.38	2,181.69	—	116.40	926.15	425.00	204.45	11,985.06	2,087.40	95.00	816.94	31,050.00	53,962.22	587,394.61
180.00	135.25	15.48	—	95.00	—	—	—	939.44	100.00	—	85.45	7,550.00	9,100.62	37,617.08
112.50	151.50	668.96	—	95.00	—	—	—	1,293.00	100.00	—	25.00	7,500.00	9,945.96	23,865.19
—	354.00	349.25	—	22.50	—	—	—	1,375.48	50.00	17.50	63.00	6,550.00	8,781.73	70,141.08
308.00	320.25	255.50	—	226.25	—	350.00	98.45	1,374.17	50.00	17.50	317.10	6,600.00	9,917.22	29,392.47
434.00	777.00	395.33	75.00	211.50	—	25.00	25.23	1,309.26	9.00	—	345.35	6,600.00	10,206.67	71,945.19
1,034.50	1,738.00	1,684.52	75.00	650.25	—	375.00	123.68	6,291.35	309.00	35.00	835.90	34,800.00	47,952.20	232,961.01
346.50	435.75	52.50	107.75	80.00	—	—	86.40	338.19	871.00	—	62.05	6,900.00	9,280.14	263,097.54
70.00	580.00	400.12	—	—	—	230.70	166.75	772.95	1,375.00	—	114.50	6,900.00	10,610.02	390,949.83
435.00	467.85	182.50	57.50	40.00	122.50	—	14.70	1,534.79	1,485.50	—	75.37	7,500.00	11,915.71	186,737.97
—	844.75	113.50	—	—	342.00	—	12.50	1,488.68	1,703.00	—	106.47	5,900.00	10,510.90	285,428.77
—	569.00	674.75	7.50	120.00	1,644.75	—	36.75	2,537.68	2,187.50	—	155.04	5,900.00	13,832.97	150,519.94
851.50	2,897.35	1,423.37	172.75	240.00	2,109.25	230.70	317.10	6,672.29	7,022.00	—	513.43	33,100.00	56,149.74	1,276,734.05
938.25	957.50	647.41	107.75	402.48	—	—	86.40	2,467.76	1,386.40	15.00	380.45	29,850.00	37,239.40	492,827.21
658.00	1,152.63	2,717.11	12.50	95.00	—	405.70	284.10	4,570.46	1,595.00	10.00	302.03	27,800.00	39,602.53	685,943.21
1,273.86	1,717.85	754.50	57.50	65.00	460.00	550.00	26.95	6,564.62	1,971.50	90.50	437.33	27,750.00	41,719.61	561,781.80
684.00	3,059.25	603.25	—	531.35	342.00	600.00	141.95	7,653.50	2,453.00	85.00	949.67	25,300.00	42,402.97	663,715.64
1,048.25	3,381.00	1,284.67	82.50	434.40	2,233.40	25.00	126.28	9,525.73	3,811.50	22.50	1,317.99	25,300.00	48,593.22	663,887.74
4,602.36	10,268.23	6,006.94	260.25	1,528.23	3,035.40	1,580.70	665.68	30,782.07	11,217.40	223.00	3,387.47	136,000.00	209,557.73	3,068,155.60

Stämman med dem, som finnas angifna i Kungl. Domänstyrelsens berättelser.

kr., boktryckerier, 6, med 71,800 kr., snickeri- och möbelfabriker, 5, med 62,200 kr., kvarnar, 25, med 64,620 kr. (oberäknadt för-malningslön för främmande varor), ullspinnerier, 4, med 55,353 kr., yllevärfverier, 1, med 15,632 kr., tegelbruk, 7, med 25,585 kr., stenbrott och stenhuggerier, 2, med 20,800 kr. o. s. v. Sammanlagda för bevillning uppskattade inkomsten af fabriker utgjorde 641,916 kr.

Några med dessa jämförliga uppgifter föreligga ej för tidigare år än 1896. Då utgjorde fabrikeras antal 108, därvid anställde arbetares 1,536, tillverkningsvärdet 3,483,008 kr. och för bevillning uppskattade inkomsten omkring 398,000 kr. Under åren 1896—1900 har således fabrikeras antal ökats med 42.6 %, fabriksarbetarnes

med 40.7 %, tillverkningsvärdet med 57 % och fabrikeras för bevillning uppskattade inkomst med omkring 61 %. Dessa siffror antyda i och för sig ett ej ringa framsteg, hvilket äfven faller i ögonen vid jämförelse med produktionen vid rikets samtliga fabriker, hvars värde år 1896 utgjorde 692,401,101 kr. och år 1900 1,046,195,779 kr. och således under tiden mellan nämnda år ökats med 51.1 %. Huru mycket, som dock återstår, innan länet i afseende å fabriksindustrien hinner upp till en mot dess folkmängd svarande andel af den nationella produktionen, framgår däraf, att tillverkningsvärdet för länets samtliga fabriker, ännu år 1900 ej uppgått till mer än 0.52 % af hela rikets, medan länsbefolkningen samtidigt utgjorde i det närmaste 2.17 % af hela rikets folkmängd.

Antalet *handtverkare* har stigit från 706 år 1896 till 818 år 1900 och för bevillning uppskattad inkomst af handtverksdriften från 273,270 kr. till 356,771 kr., hvaremot antalet hos handtverkarne anställde arbetare bibehållit sig nästan oförändradt, eller ökats från 383 år 1896 till 395 år 1900.

Till *husslöjdens* befrämjande har länet under femårsperioden årligen åtnjutit statsanslag till belopp af 750 kr. samt anslag af Landstinget, 300 kr., hvarjämte Hushållningssällskapet tillskjutit ytterligare erforderliga medel till belopp af sammanlagt för alla fem åren 5,924 kr. 43 öre. Af dessa tillgångar hafva bestridts kostnaderna för en fristående slöjdskola i Östersund och för en årlig slöjdkurs därstädes för utbildning af folkskolelärare till undervisare i slöjd äfvensom lemnats understöd till folkskolor, vid hvilka undervisning i slöjd meddelats.

För befrämjande af länets deltagande i 1897 års allmänna *konst- och industriutställning* anslog Landstinget år 1896 ett belopp af 5,000 kr., hvarjämte länets hushållningssällskap likaledes för ändamålet bidrog med 5,000 kr. Antalet deltagare från länet i utställningen var ganska stort, och hemförde dessa såsom pris 1 guldmedalj, 10 silfvermedaljer, 13 bronsmedaljer och 34 hedersomnämmanden. Utställningsföremålen utgjordes hufvudsakligen af slöjdalster, frö och säd, sten, vattenfallskartor och statistiska kartor, sportredskap och en mindre del industri-alster. Ensamt i länets slöjdutställning deltog 101 utställare.

Tab. H. De allmänna skogarnes inom Jemtlands län areal vid 1900 års slut.

	Skogs- mark. Hektar.	Impedi- ment. Hektar.	Summa. Hektar.	Dess- utom inegor. Hektar.
<i>Kronoparker:</i>				
Östra Jemtlands revir	18,115 95	3,157 96	21,273 91	103 97
Norra » »	16,048 59	4,923 23	20,971 82	240 26
Vestra » »	26,579 69	24,837 97	51,417 66	89 42
Herjedalens »	35,028 63	13,347 36	48,375 99	55 33
Summa	95,772 86	46,266 52	142,039 38	488 98
<i>Domänskogar:</i>				
Östra Jemtlands revir	3,206 34	506 18	3,712 52	12 98
Norra » »	1,904 44	392 35	2,296 79	47 22
Vestra » »	869 59	153 21	1,022 80	165 16
Summa	5,980 37	1,051 74	7,032 11	225 36
<i>Ecklesiastika boställens skogar:</i>				
Östra Jemtlands revir	6,086 97	1,541 53	7,628 50	33 27
Norra » »	15,300 84	5,559 83	20,860 67	121 30
Vestra » »	5,639 03	1,952 41	7,591 44	213 39
Herjedalens »	10,399 17	3,371 10	13,770 27	10 34
Summa	37,426 01	12,424 87	49,850 88	378 30
<i>Hemmansskogar med inskränkt disposition:</i>				
Östra Jemtlands revir	2,662 35	486 02	3,148 37	—
Norra » »	698 19	53 05	751 24	—
Vestra » »	724 33	362 17	1,086 50	—
Summa	4,084 87	911 24	4,996 11	—
Samtliga allmänna skogar	143,264 11	60,654 37	203,918 48	1,092 64
<i>Dessutom Renbetesfjällen:</i>				
Vid afvittringen åt lapparne afsatta områden	—	—	799,298 00	—
Från och med år 1888 inköpta områden till utvidgning af renbetesfjällen	—	—	200,854 00	—
Summa	—	—	1,000,152 00	—

Tab. I. Utförsel af sågtimmer från Jemtlands län åren 1896—1900.

Genom	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.	Summa.
Indalselven	2,462,952	2,729,783	2,902,861	2,331,324	3,373,353	13,800,273
Ångermanelven	672,112	724,466	950,976	746,068	1,007,625	4,101,247
Gimån	731,028	712,803	925,605	961,202	1,087,867	4,418,505
Ljungån	86,808	46,301	68,441	86,678	173,586	461,814
Ljunga elf	330,788	316,931	403,462	219,418	432,036	1,702,635
Ljusne elf	789,516	869,791	906,267	1,081,454	1,201,127	4,848,155
Voxna elf	392,559	306,205	215,413	—	74,504	988,681
Järnväg	285,773	346,313	396,513	335,634	424,640	1,788,873
Summa	5,751,536	6,052,593	6,769,598	5,761,778	7,774,738	32,110,183

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) Landtkommunikationer. Den i senaste femårsberättelsen omförmälda frågan om anläggning af en järnväg från Orsa i Kopparbergs län till Svegs socken i Herjedalen har under femårsperioden så till vida fått sin lösning, att ett aktiebolag bildats med ändamål att anlägga och trafikera en sådan järnväg. Bolagets firma är Orsa—Herjedalens järnvägsaktiebolag, och har dess bolagsordning den 31 december 1900 blifvit af Eders Kungl. Maj:t fastställd. Den af Eders Kungl. Maj:t den 11 oktober 1895 meddelade koncessionen för järnvägens anläggning enligt för densamma upprättad plan har fått förfalla och koncession i stället den 12 september 1900 beviljats å anläggning i enlighet med en senare upprättad plan, innefattande omarbetning i vissa delar af den förstnämnda. Järnvägens längd blir enligt den nu fastställda planen 128.48 kilometer och anläggningen har beräknats kosta 4,436,000 kr. med och 3,700,000 utan rullande materiel. Enligt koncessionen skall järnvägen vara färdig att för trafik upplåtas den 1 juni 1905 och har arbetet med anläggningen påbörjats redan år 1901. I aktiebolaget hafva aktier tecknats af Jemtlands läns landsting till belopp af 100,000 kr. och af Svegs, Lillherdals, Linsells, Elfros, Hede och Vemdals socknar till belopp af tillsammans 200,000 kr.

När denna järnväg blir fullbordad, har provinsen Herjedalen, den enda i riket som allt hittills är i fullständig saknad af järnvägskommunikationer, därigenom kommit i förbindelse med rikets järnvägsnät. En ovärderlig lättnad är därmed vunnen i de hårda lefnadsvillkoren för befolkningen, som hittills för anskaffande af det mesta af sina förnödenheter varit hänvisad utslutande till den kostsamma landsvägstransporten. Den nya järnvägen får emellertid sin slutpunkt vid Svegs kyrka mellan 2 och 3 mil från länets södra gräns, och en fortsättning därpå till tvärbanan genom Jemtland och vidare norrut åtminstone till Ström måste vara målet för sträfvandena för ett nödortfigt tillgodoseende af det vidsträckta länets behof af moderna samsfärdsmedel. Huru ringa utsikterna än äro att kunna nå detta mål, därest icke staten tager saken i sin hand, äro dock planer för dess förverkligande ständigt å bane. Okulär undersökning är sålunda redan verkställd för en järnväg från Sveg till Brunflo, och sedan längre tillbaka finnes plan upprättad för järnväg från Krokom å tvärbanan till Ström. På enskilda personers bekostnad har år 1896 verkställts undersökning för järnväg från Östersund till Lit af 0.890 meters spårvidd, hvilken enligt arbetsplanen, fullbordad den 31 januari 1887, skulle dragas i

Tab. K.

Aktiebolag tillhöriga egendomar inom Jemtlands län åren 1895 och 1900.

Socknens namn.	Socknens mantal.	Aktiebolagens egendom.		Ök-niug.	Socknens namn.	Socknens mantal.	Aktiebolagens egendom.		Ök-niug.	Socknens namn	Socknens mantal.	Aktiebolagens egendom.		Ök-niug.
		År 1895.	År 1900.				År 1895.	År 1900.				År 1895.	År 1900.	
		Mantal.					Mantal.					Mantal.		
Ragunda	20 856	3 470	3 810	0 340	Hotagen	6 594	1 320	2 261	0 941	Offerdal	50 743	3 280	3 702	0 422
Fors	17 097	6 048	7 329	1 281	Hammerdal	32 778	3 720	4 916	1 196	Alsen	36 109	1 656	2 160	0 504
Hellesjö	16 451	6 226	9 602	3 376	Gåxsjö	5 882	0 264	0 929	0 665	Mattmar	15 836	—	—	—
Håsjö	7 792	0 880	1 578	0 698	Ström	26 634	7 695	8 236	0 541	Sveg	23 594	8 552	12 512	3 960
Stugun	9 917	3 229	4 457	1 228	Alanäs	6 944	2 555	3 469	0 914	Linsell	8 708	3 255	4 415	1 160
Borgvattnet	4 875	0 973	2 650	1 677	Frostviken	11 493	2 896	3 335	0 439	Elfros	13 722	4 282	6 302	2 020
Refsund	20 340	1 685	4 631	2 946	Rödön	32 346	0 604	0 715	0 111	Lillherdal	20 278	13 646	13 728	0 082
Sundsjö	16 669	2 114	3 123	1 009	Näskott	12 428	0 125	0 125	—	Ytter-Hogdal	23 000	9 502	11 132	1 630
Bräcke	8 646	2 784	3 780	0 996	Aspås	15 764	0 986	1 269	0 283	Öfver-Hogdal	7 005	1 489	1 491	0 002
Bodsjö	8 347	4 107	4 206	0 099	Ås	23 680	0 500	0 500	—	Hede	14 639	5 541	6 466	0 925
Nyhem	3 978	0 773	0 876	0 103	Sunne	34 589	—	0 352	0 352	Storsjö	4 636	2 446	2 944	0 498
Brunflo	41 395	1 500	1 638	0 138	Frösön	32 801	—	—	—	Vemdalen	12 903	0 252	2 978	2 726
Marieby	9 167	—	0 188	0 188	Oviken	44 517	2 375	1 165	— 1 210	Tennäs	15 572	0 616	1 195	0 579
Lockne	34 738	0 305	1 555	1 250	Myssjö	25 027	0 138	0 857	0 719	Berg	30 443	2 779	3 413	0 634
Häckås	23 502	2 626	4 694	2 068	Hallen	27 461	0 730	0 125	— 0 605	Åsarne	5 515	0 648	0 696	0 048
Näs	23 361	1 663	1 663	—	Norderön	8 729	—	—	—	Rätan	12 698	2 639	3 051	0 352
Lit	48 201	5 479	7 459	2 271	Marby	8 979	—	—	—	Klöfsjö	9 333	2 580	2 918	0 338
Kyrkås	7 389	—	0 040	0 040	Undersåker	13 569	—	0 125	0 125	Östersunds stad	0 950	—	—	—
Häggensås	25 042	2 547	3 794	1 247	Mörsill	6 347	0 129	0 296	0 167	Summa	1,108 754	149 525	196 553	47 319
Föllinge	18 188	2 019	2 611	0 592	Åre	32 035	2 104	6 982	4 878					
Laxsjö	5 660	0 996	1 621	0 625	Kall	22 802	10 737	10 488	— 0 249					

) Utländska aktiebolags egendom ingår här.

nordlig riktning genom Ås socken till Indalselven, med öfvergång öfver denna vid Nässets by i Lits socken, och därefter i östlig riktning öfver ån Långan förbi Lits kyrka till Härkmon vid den betydande elfven Härkans utflöde i Indalselven. Denna järnväg, afsedd att utgöra början till en järnväg till Ström, skulle få en längd af 25,800 meter och beräknades med rullande materiel kräfvä en kostnad af 983,000 kronor. Då det ansetts omöjligt att, äfven om statslån skulle kunna erhållas, anskaffa i öfrigt erforderliga medel för anläggningen, hafva vidare åtgärder för dess genomförande icke vidtagits.

Under år 1899 har på initiativ af Mora—Venerns järnvägsaktiebolag verkställt undersökning för en järnväg i annan riktning än de ofvannämnda, nämligen från Rots by i Elfdalens socken, Kopparbergs län, genom Lillherdals m. fl. socknar i Herjeådalen till Östvall station å norra stambanan, och gjordes år 1900 hos Eders Kungl. Maj:t underdånig ansökning om koncession å anläggning af sådan järnväg, hvilken ansökning ej blifvit af Eders Kungl. Maj:t pröfvad.

Statens järnvägars sammanlagda inkomster för vid järnvägsstationerna i länet emottagen och afsänd trafik befinner sig i stark tillväxt. De utgjorde år 1885 1,476,660¹⁴ kr., år 1890 1,655,266⁸⁷ kr., år 1895 1,761,667 kr. samt år 1900 2,853,708 kr. En för länet synnerligen betydelsefull förbättring i persontrafiken har järnvägsstyrelsen vidtagit genom anordnande af nattåg mellan Stockholm och Östersund äfven under vintermånaderna. Denna anordning började tillämpas den 1 oktober 1898.

Under femårsperioden har lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 trädtt i tillämpning i länet, för Herjeådalen från 1896 års början och för Jemtland från 1897 års början. Vägdelningar hafva fullbordats i alla väghållningsdistrikten, nämligen år 1895 i Brunflo och Hede tingslags väghållningsdistrikt, 1896 i Offerdals, Lits och Rödöns, 1897 i Undersåkers, Hallens, Refsunds och Ovikens, 1898 i Hackås och Näs, Svegs och Hammerdals samt 1901 i Bergs och Ragunda; och hafva samtliga vägdelningarna numera vunnit laga kraft.

I de distrikt, där vägdelningarna tillämpats under några år, kan väl någon förbättring flerstädes skönjas i underhållet af de allmänna vägarne i länet. Då den nya väglagen emellertid i allt väsentligt bibehåller de grunder, som i äldre lag voro bestämda för vägunderhållets ombesörjande den tid mark är bar, synes densamma ej vara egnad att åstadkomma något fullgodt vägunderhåll. Redan vägarne indelning till underhåll af jordbruksfastigheterna utgör ett hinder härför. För att kunna hållas i godt skick fordra vägarne, särskildt där trafiken är af någon betydelse, ständig tillsyn och omedelbart afhjälpan af uppkommande bristfälligheter. Det är naturligt, att väghållarne, upptagne som de äro af arbetena med sitt jordbruk just under den tid, då marken är bar, och ofta, att ej säga oftast, boende på långt afstånd från sina väglotter, icke skola kunna utöfva sådan tillsyn. I detta län finnas talrika väghållare, hvilkas vägskiften äro belägna på flere mils afstånd från deras hemvist, ja många, som hafva flere mil att färdas, innan de uppnå för hjuldon brukbar väg. Den omständighet, att lagen icke stadgar något ansvar för försummadt vägunderhåll, där ej föreläggande om bristernas afhjälpan meddelats af vederbörande myndigheter, och endast ett mycket lindrigt ansvar för underlåtenhet att ställa sig ett sådant föreläggande till efterrättelse, jämte den i lagen stad-

gade tidsödande och invecklade proceduren för underhållsskyldighetens uttvingande, är ej heller af beskaffenhet att befordra ett effektivt vägunderhåll.

En gifven följd af länets stora utsträckning och ringa folk-mängd — den 31 december 1900 111,391 invånare på en areal (vatten oberäknadt) af 47,511⁹⁸ kv. km. eller 2³⁵ invånare på hvarje kv. km. — är, att väghållningsbördan i länet är ganska tryckande. De allmänna vägarne på landsbygden sammanlagda längd utgjorde enligt tabell 2 1,940⁰³¹ km., eller 17⁴ meter väg på hvarje invånare och 40⁸ meter på kv. km. eller 0⁴⁰⁸ mil väg på en kvadratomil fastland. Sammanlagda antalet vägfyrkar i länet (så väl med som utan vägunderhåll in natura) utgjorde 439,628, hvadan alltså väghållningskostnaden för 4⁴¹ meter väg belöpte på hvarje vägfyrk.

Väghållningstungan träffar ock synnerligen ojämnt de olika väghållningsdistrikten. Vägskatten växlar sålunda för vägfyrk med vägunderhåll in natura mellan 0 öre och 97²⁹ öre och för annan vägfyrk mellan 33²⁵ öre och 220⁴¹ öre (se tabell 2). Trots ofta hörda klagomål i motsatt riktning har dock för dem, som förr ensamt haft väghållningsbördan sig ålagd, nämligen innehafvarne af den i mantal satta jorden, den nya väglagen obestriddligen i allmänhet taget medfört betydande lättnad genom det lagstadgade statsbidraget och genom utsträckningen af skyldigheten att deltaga i ifrågavarande besvär till en hel del beskattningsföremål, som förr varit befriade därifrån. För de sistnämnda har bördan i stället blifvit desto tyngre. Mot själfva principen om deras deltagande är väl intet att anmärka, men grunden för deltagandet, sådan den ter sig i tillämpningen, måste anses föga lyckligt funnen. Denna grund bestämmes nämligen på det sätt, att den af särskilda nämnden uppskattade kostnaden för underhåll af all indelad väg i distriktet, efter afdrag af statsbidraget, fördelas på de till vägunderhåll in natura förpliktade vägfyrkar, hvarefter det belopp, som efter denna fördelning på hvarje sådan vägfyrk belöper såsom vägskatt, påföres hvarje annan vägfyrk. Hvad som därutöver erfordras för bestridande af vägkassans utgifter, påföres samtliga vägfyrkar till lika andel för en hvar af dem.

Nu ligger det så att säga i sakens natur, att särskilda nämndens uppskattning, hvilken är afsedd att gälla en lång tid och att äfven utgöra grunden för det till vägunderhållet in natura utgående statsbidragets beräkning, skall gifva till resultat det högsta belopp, hvartill kostnaden möjligen kan komma att uppgå, att den följaktligen enligt regel blir högre än den verkliga kostnaden, och att sålunda de, som deltaga i väghållningen för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, i själfva verket få bidra därtill i relativt större mått än jordbruksfastigheterna. Ännu skarpare träder detta förhållande i dagen, om i betraktande tages, att inkomst af jordbruksfastighet enligt nu gällande beskattningsregler icke är beskattningsbar och att i allmänhet jordbruksfastigheternas i länet taxeringsvärde, som utgör grunden för deras skattskyldighet äfven i fråga om väghållningen, plägar uppgå till en jämförelsevis ringa del af deras verkliga värde och det pris, de vid försäljningen betinga.

Huru otillfredsställande de särskilda nämndernas uppskattningar äro, betraktade såsom grund för en rättvis fördelning af väghållningsbesväret mellan vägfyrkar för jordbruksfastighet och vägfyrkar för andra beskattningsföremål, visar följande tabell öfver kostnaderna i medeltal för underhållet den tid mark

är bar af en meter väg i hvar och ett af länets väghållningsdistrikt enligt särskilda nämndernas uppskattning.

Väghållningsdistriktet.	Väglängd.	Uppskattad totalkostnad.	Årlig under- hållskostnad för en meter väg.
	Meter.	Kronor.	Öre.
Ragunda tingslags	257,115	17,372.75	6.74
Refsunds »	117,291	9,600.00	8.19
Brunflo »	62,373	10,329.20	16.56
Hackås »	48,557	13,262.12	27.31
Lits »	209,751	44,848.81	21.33
Hammerdals »	169,610	27,721.00	16.34
Rödöns »	89,432	20,501.75	22.92
Sunne »	64,504	8,037.70	12.46
Ovikens »	46,108	9,472.80	20.54
Undersåkers »	183,361	17,180.00	9.36
Hallens »	34,770	2,658.00	7.61
Offerdals »	150,303	34,636.88	23.04
Bergs »	158,583	19,381.62	12.22
Svegs »	194,635	11,215.20	5.76
Hede »	153,335	9,058.50	5.91
Summa	1,940,031	255,276.33	13.16

Såsom af tabellen framgår, är kostnaden lägst i Svegs tingslags väghållningsdistrikt, 5.76 öre, och högst i Hackås och Näs tingslags väghållningsdistrikt, 27.31 öre, alltså i sistnämnda distrikt 474 % högre än i Svegs. Då slitningen på vägarne måste vara vida större i Svegs distrikt, där inga andra kommunikationsleder finnas och vägarne dagligen trafikeras med tunga forlass, medan landsvägstrafiken i Hackås och Näs distrikt, under den tid Storsjön går öppen, är mycket obetydlig, har man svårt att föreställa sig, att icke verkliga kostnaden för sommarvägunderhållet måste vara betydligt högre i Svegs än i Hackås och Näs distrikt, och det antagande ligger nära till hands, att väghållningsskyldige, som icke hafva vägunderhåll in natura, få bidraga till väghållningen i Hackås och Näs distrikt med öfver fyra gånger mera, än efter rättvisa grunder bort åligga dem.

På sätt tabell 2 b närmare utvisar, hafva under åren 1896—1900 nyanlagts 3.070 km. landsvägar och 144.680 km. bygdevägar för en kostnad af tillhoppa 535,425 kr. 96 öre, däraf 228,336 kr. 67 öre statsmedel, samt omlagts 41.282 km. landsvägar och 11.300 km. bygdevägar för tillhoppa 254,228 kr. 82 öre, däraf 121,560 kr. 87 öre statsmedel. Bland de i tabellen redovisade nya bygdevägar ingår jämväl sträckan Konäs—Beljom, hvilken, före femårsperiodens ingång anlagd af Kalls socknemän utan statsbidrag, under perioden öfvertagits till underhåll såsom allmän väg. Kostnaden för denna väganläggning är således icke intagen i tabellen, och någon uppgift därå har ej heller kunnat erhållas.

Under samma tid hafva anlagts tre stora landsvägsbroar, nämligen öfver Östersundet (beräknad kostnad 136,000 kr., statsbidrag 90,600 kr.), öfver Indalselven vid Stuguforsen (beräknad kostnad 58,400 kr., statsbidrag 38,900 kr.) och öfver Indalselven vid Hammarsforsen (beräknad kostnad 125,000 kr., statsbidrag 83,300 kr.). Förstnämnda bro är bygd af Landstinget och staden Östersund gemensamt och har kostat sammanlagt

149,364 kr. 12 öre. Samtliga broarne blefvo efter afsyning godkända af Kungl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen år 1898.

Den del af de sålunda nedlagda kostnaderna på utvecklingen af landsvägskommunikationerna, som bestridts af länsinvånarne själfva uppgår för femårsperioden till i rundt tal en half million kronor, ett i sanning afsevärdt tillägg till de stora bidrag, det vidsträckt länets fåtaliga befolkning har att utgöra för allmänna ändamål.

Följande tabell L (sid. 20) utvisar de särskilda vägföretag, som under femårsperioden blifvit fullbordade och af Kungl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen godkända, jämte beloppen af de i kostnadsförslagen beräknade kostnaderna och de till företagen beviljade statsbidragen.

Skjutsanstalternas antal, utgörande vid 1895 års slut 91, var vid 1900 års slut 100. Oafsedt i kronoskjuts utgingo under åren 1891—1895 vid skjutsanstalterna 89,702 hästar. Motsvarande antal var åren 1896—1900 143,947 (jämför tabell 2 c), utvisande en ökning af öfver 60 procent, i sin mån ett bevis för den tillväxt, hvori rörelsen inom länet är stadd, och för behovet af förbättrade kommunikationer.

Gästgifveriskjutsningen har utgjorts medelst entreprenad vid alla länets skjutsanstalter och redogöres i nedanstående tabell för skjutsentreprenadkostnaderna och bidragen därtill. Länets bidrag till dessa kostnader har i medeltal utgjort 26.8 öre på hvarje bevilningskrona årligen.

År.	Länets bi- drag.	Statsbidrag.	Summa.	Utlebiterade länsbidraget i öre per bevilnings- krona.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1896	19,207.16	21,359.84	40,567.00	29
1897	19,355.54	21,211.46	40,567.00	28
1898	18,656.79	19,288.21	37,945.00	26
1899	18,972.50	18,972.50	37,945.00	25
1900	18,972.50	18,972.50	37,945.00	26

I länet funnos år 1900 110 postanstalter, däraf 4 postkontor, i medeltal en postanstalt på 1 013 invånare och 464.24 kv.km. Af postanstalterna lydde 12 under Ånge postkontor i Vesternorrlands län och 4 under Ljusdals i Gefleborgs län. Till befördran aflemnade postförsändelser, oberäknadt dem som aflemnats vid järnvägs- och ångbåtspostexpeditionerna, utgjorde nämnda år 3,389,334, eller i medeltal 30 på hvarje af länets invånare.

Ännu vid 1895 års utgång egde Kungl. Telegrafverket endast en telefonledning i länet, nämligen från Sundsvall till Östersund. Alla öfriga i länet befintliga telefonledningar tillhörde enskilda föreningar eller bolag. I detta förhållande har under femårsperioden en genomgripande ändring genomförts, i det statsverket år 1897 inköpt Jemtlands telefonaaktiebolags ledningar med 23 växelbord och 98 telefonapparater och år 1898 Södra Jemtlands telefontät med 9 växelbord, hvadan vid 1900 års slut inom länet ej återstodo andra enskilda telefontät, än Stuguns telefonförenings, Ragunda telefonkompanis och Östersunds telefonförenings samt telefonledningarna mellan Ström och Frostviken, mellan Hede och riksgränsen mot Norge och mellan Tennäs och Storsjö i Herjedalen. Östersunds telefonförenings

ledningarna och apparater innehafvas emellertid af rikstelefonen enligt för viss tid träffade särskilda bestämmelser. Rikstelefonstationer funnos år 1900 i följande socknar nämligen: Aلسen,

Tab. L. Fullbordade och godkända vägarbeten inom Jemtlands län åren 1896—1900.

	Väglängd, i nymil.	Beräknad	Stats-
		kostnad. Kronor.	bidrag. Kronor.
År 1896.			
Ny väg mellan Frostvikens och Ströms kyrkor: delen Gäddede—Gussvattnet i Frostvikens s:n .	0·87	23,200	15,400·00
D:o d:o delen Gussvattnet—Slätt-tjärnbäcken i d:o	1·35	19,060	12,700·00
Ny väg mellan Ljungå i Hellesjö s:n och gränsen mot Vesternorrland i riktning mot Holms kyrka	0·87	27,200	17,995·19
Omläggning och förbättring af sockenvägen från Kalls kyrka till Bonäset	1·13	25,800	16,460·87
Ny väg från Rismyr i Elfros s:n till Senna i Ytter-Hogdals s:n: delen Dnjpdalsberget—Senna	0·90	23,950	15,900·00
År 1897.			
Ny väg från Krokoms järnvägsstation till Lill-Holmsjöby i Föllinge s:n: delen inom Föllinge s:n	0·28	7,200	4,541·48
Ny väg från Lill-Holmsjöby till Föllinge kyrkoplats: delen inom Lill-Holmsjö och Norrgärda byar	0·98	19,700	13,100·00
Ny väg mellan Hotagens kyrka och Lill-Holmsjö by: delen inom Stor-Holmsjö och Lill-Holmsjö byar i Föllinge s:n	0·95	20,800	13,800·00
D:o d:o: delen inom Stångvikens by	0·45	12,000	8,000·00
Fullbordande af väganläggning mellan Lill-Holmsjö by och Föllinge kyrkoplats	0·41	18,200	12,100·00
År 1898.			
Ny väg från Finneråsnäset i Stuguns s:n till Dockmyrs järnvägsstation	2·54	64,630	32,000·00
Tillfartsvägar till bron öfver Indalselven vid Hammarsforsen i Ragunda s:n	0·46	33,620	22,400·00
År 1899.			
Omläggning och förbättring af landsvägen mellan Alsta och Kårgärdebackarne vid Sannundet inom Näs och Hackås s:nar	0·84	19,770	13,100·00
Tillfartsvägar till nya bron öfver Indalselven vid Stuguforsen	0·05	2,800	1,800·00
Ny väg från Stuguns färjsund till Finneråsnäset inom Stuguns s:n: delen mellan gamla landsvägen vid Stuguns färjsund och södra tillfartsvägen till nya bron öfver Indalselven vid Stuguforsen	0·15	5,700	3,800·00
D:o d:o: återstående delen	0·66	31,700	21,100·00
Anordning af färjstället vid Finneråsnäset med tillfartsvägar samt reservfärjställe vid Fredrikslund	0·10	6,900	4,600·00
Omläggning och förbättring af landsvägen mellan Indalselven vid Söre i Lits s:n och färjsundet vid Hammerdals kyrka vid öfvergången af Härkan och vidare genom Håggenås s:n .	2·11	89,700	59,800·00
År 1900.			
Ny väg mellan Linsells och Glöte byar jämte brobyggnaden öfver Linan i Linsells s:n: delen mellan Lina elf och Linsells kyrka	0·75	24,150	16,000·00
Omläggning och förbättring af landsvägen mellan Indalselven vid Söre i Lits s:n och färjsundet vid Hammerdals kyrka å sträckan genom Hammerdals s:n	2·07	68,000	45,300·00
Summa	17·92	544,080	349,897·54

Bodsjö, Brunflo, Bräcke, Frösö, Hammerdal, Lit, Mattmar, Mörsill, Näskott, Ragunda, Refsund, Rätan, Rödön, Ström och Sundsjö i provinsen Jemtland och Elfros, Hede, Lillherdal, Linsell, Sveg, Ytter-Hogdal och Öfver-Hogdal i provinsen Herjedalen. Rikstelefonledningarnas sammanlagda längd utgjorde omkring 1,507 km. och abonnenternas antal omkring 895, däraf 440 på landsbygden.

Telegrafstationer funnos, utom järnvägstelegraf, blott två, i Östersund och i Sveg.

B) Vattenkommunikationer och sjöfart. På alla mera betydande sjöar finnas ångfartyg eller ångslupar för timmertransport samt passagerare- och godsbefordran, sålunda år 1900 på Storsjön 14 med tillsammans 202 hästkrafter, på Näliden 1 med 16 hästkrafter, på Hotagssjön 1 med 12 hästkrafter, på Ströms vattudal 4 med 61 hästkrafter, på Refsunds sjön 4 med 60 hästkrafter, på Alsensjön 2 med 9 hästkrafter, på Gesundsjön 2 med 30 hästkrafter, på Kallsjön 2 med 44 hästkrafter, på Jufveln 2 med 9 hästkrafter, på Torrön 1 med 4 hästkrafter, på Anjan 1 med 4 hästkrafter, på Näckten 1 med 12 hästkrafter och på Locknesjön 1 med 6 hästkrafter. I Herjedalen finnes ingen farkost, som framdrifves med maskinkraft.

C) Handel. Antalet handlande i länet utgjorde år 1900 578 (däraf i Östersund 80 män och 36 kvinnor och på landsbygden 438 män och 24 kvinnor) med en betjening af 370 personer (178 i Östersund, 192 på landsbygden). Handelsidkande aktiebolag voro 4 i staden och 13 på landsbygden med en betjening af 40 personer. Endast en registrerad förening för ekonomisk verksamhet, med 2 betjente, utöfvade handelsrörelse. Hela antalet handlande (aktiebolag och nämnda förening inräknade) utgjorde 596, eller en på 187 af länets invånare. Lägges härtill handelsbetjeningen, blir sammanlagda antalet mantals- och skattskrifne handelsidkande 1,008, eller en på 110·5 af länets invånare. För hela riket belöpte en handlande på 177·3 invånare och af samtliga handelsidkande en på 81·2. Uppskattade inkomsten af handelsrörelse för år 1900 utgjorde 749,455 kr., utvisande en ökning i jämförelse med år 1895, då inkomsten uppgick till 592,880 kr., af 26·4 %. En jämförelse mellan de handelsidkandes antal (betjening inräknad) nämnda båda år visar för år 1900 en ökning af 24·0 %.

Tillåtelse till idkande af *gårdfarihandel* har under åren 1896—1900 likasom under nästföregående femårsperiod meddelats ytterst sparsamt och i regel endast åt sådana personer, som förut egt dylik tillåtelse. Störst var antalet meddelade tillståndsbref för år 1896, nämligen 16, minst år 1900, då det nedgick till 10. Det måste dock ifrågasättas, huruvida härigenom antalet kringvandrande handelsmän minskats. I själfva verket klagas öfver, att bygderna ständigt hemsökas af dylika personer i stor mängd. Gifvetvis äro endast få af dessa försedda med tillstånd till gårdfarihandels utöfvande, men af polismyndigheterna kan föga uträttas till hämmande af denna olagliga trafik, så länge ej lagen medgifver, att obehörig gårdfarihandlares kram får tagas i beslag till säkerhet för de böter, han kan komma att ådömas. Under nuvarande förhållanden underlåter han blott att hörsamma de stämningar, som delgifvas honom, och äfven om han icke, såsom väl dock ofta är fallet, lemna falska uppgifter om sitt namn och sin hemort, kan han på grund af sitt kringströfvande nästan aldrig anträffas för hämtning till rätten eller uttagande af böter eller viten, som ådömts honom för uraktlåten

inställelse, utan de anhängiggjorda målen måste slutligen afskrifvas, efter att mången gång hafva förorsakat vederbörande myndigheter mycket arbete och besvär.

De varor, som utgöra föremål för export från och import till länet, äro hufvudsakligen desamma, som i föregående femårsberättelsen omförmäls.

Uppburna tullafgifter för från utrikes ort inkomna varor hafva utgjort:

	År 1896. Kronor.	År 1897. Kronor.	År 1898. Kronor.	År 1899. Kronor.	År 1900. Kronor.	Summa Kronor.
Östersund	318,339	195,924	452,501	576,817	458,466	2,032,047
Funäsdalen	5,248	3,839	6,669	9,511	9,476	34,773
Summa	353,587	199,763	459,170	586,358	467,942	2,066,820

Under femårsperioden har den 12 juli 1897 kungl. förordningen angående *Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden* den 30 maj 1890 upphört att gälla, hvarigenom en hård stöt träffat de förr så lifliga handelsförbindelserna mellan länet och de närmaste amten i Norge. De höga tullafgifter, som i följd häraf enligt den svenska tulltaxan sedan år 1897 åligga de viktigaste föremålen för dessa förbindelser (för hästar 50 kr. stycket, nötkreatur 10 kr. stycket, fläsk 20 öre för kg. och malen spanmål 6 kr. 50 öre för 100 kg.), hafva väl ej helt och hållet stängt den norska marknaden för länet, men nedbragt införseln af berörda varor från Norge till en obetydlighet i jämförelse med förhållandena före nämnda år. För Jemtlands län, hvars klimatiska förhållanden lägga hinder i

vägen för frambringande inom orten af mer än en ringa del af den brödsäd, dess invånare behöfva, och hvars allmoges för sitt uppehälle är i så väsentlig mån hänvisad till den inkomst, den kan bereda sig genom uppfödning af och handel med hästar och boskap, innebär detta en olägenhet, som helt visst utöfvat en starkt nedtryckande verkan på dess ekonomiska förhållanden i allmänhet och ytterligare försvårat befolkningens redan på grund af naturförhållandena hårda kamp för existensen. Svårast drabbas häraf de närmast riksgränsen belägna socknar, hvilka i saknad af järnvägs- och på sina ställen äfven landsvägsförbindelse med rikets öfriga delar måste från Norge hämta nästan allt, som behöfves för lifsuppehållet. Utan den förmån, som uti kungl. förordningen den 28 maj 1897 m. fl. sedermera utfärdade förordningar angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge är medgifven, genom stadgandet om rätt för den, som reser landvägen, att från Norge tullfritt medföra vissa mindre kvantiteter af en del förnödenheter, skulle den glesä och fattiga befolkningen i berörda socknar sannolikt inom kort nödgas i massa öfvergifva sin bygd och söka sig nya hem i lyckligare lottade trakter.

Minuthandel med brännvin är tillåten endast på ett ställe i länet, nämligen i Östersund, och har under femårsperioden all minuthandel med och utskänkning af brännvin utöfvats af särskildt för ändamålet bildadt bolag. *Utskänkning* af brännvin har utöfvats på tre ställen i staden. Å landsbygden har sådan utskänkning icke förekommit i vidare mån än under sommarmånaderna vid Ytterå brunns- och badanstalt samt vid luftkurorterna Åre i Jemtland och Fjellnäs i Herjedalen vissa år. Tillåtelsen till utskänkning å dessa platser har dock endast afsett s. k. luftgäster och turister, men icke ortsbefolkningen.

5. Kameralförhållanden.

Genom nådigt bref den 23 november 1900 hafva fastställts *ny organisation af rådstufvurätten* och magistraten i Östersund samt ny lönestat för borgmästaren och rådmännen, och utgöras rådstufvurätten och magistraten enligt denna organisation af borgmästaren samt två lagfarne och en icke lagfaren rådmän, af hvilka borgmästaren af staden åtnjuter 4,000 kr. i lön med 1,000 kr. ålderstillägg efter fem års tienstgöring såsom ordinarie innehafvare af tienst, de lagfarne rådmännen hvardera 2,000 kr. i lön och 500 kr. ålderstillägg efter fem års ordinarie tienst och den icke lagfaren rådmannen 500 kr. i lön, hvarjämte borgmästaren och rådmännen åtnjuta lösen för expeditioner, en hvar för dem honom tillhör att ombesörja, samt de sportler och andra inkomster, som på grund af särskilda författningar eller annorledes tillkomna borgmästare och rådmän med undantag dock af lösen för växelprotester, däraf största delen tillfaller en särskild fond, afsedd att användas endast till aföningsförmåner åt rådstufvurättens och magistratens ledamöter.

Bifogade **tabell 3** lemna en öfversikt af antalet *hemman* och lägenheter å landet, deras natur och taxeringsvärde vid slutet af år 1900. Vid jämförelse mellan denna tabell och den för åren 1891—1895 upprättade framgår, att taxeringsvärdet af all jordbruksfastighet å landet, hvarför bevilling utgöres, år 1900 uppgick till 37,520,600 kr., mot 36,077,750 kr. år 1895, samt

att taxeringsvärdet å all annan fastighet å landet, hvarför bevilling utgår, år 1900 utgjorde 4,595,500 kr., mot 3,351,050 kr. år 1895. Taxeringsvärdet å hus och tomter i länets enda stad, för hvilka bevilling erlägges, utgjorde år 1900 4,404,000 kr., mot 4,113,100 kr. år 1895.

Bevillingen har under femårsperioden inom länet utgått med följande belopp å de olika slagen af beskattningsföremål, nämligen:

	Jordbruksfastighet.	Annan fastighet.	Inkomst.	Summa kronor.
Landsbygden år 1896	21,870 84	1,700 90	26,341 56	49,913 30
» 1897	21,853 86	1,761 65	27,447 04	51,062 55
» 1898	22,532 28	1,962 30	29,655 79	54,150 37
» 1899	22,498 98	2,057 45	30,356 56	54,912 99
» 1900	22,512 36	2,297 75	32,485 86	57,295 97
Östersund » 1896	143 28	2,062 90	17,959 03	20,165 21
» 1897	143 28	2,084 40	18,814 94	21,042 62
» 1898	141 96	2,127 40	20,380 15	22,649 45
» 1899	142 86	2,159 15	21,765 89	24,067 90
» 1900	143 34	2,199 00	24,711 82	27,054 16
Summa	111,982 98	20,412 90	249,918 64	382,314 62

Summan af till bevillning uppskattad inkomst inom länet uppgick år 1895 till 6,925,516 kr. och den beskattningsbara andelen däraf till 4,267,938 kr., medan år 1900 samma inkomst utgjorde respektive 9,134,547 kr. och 5,719,768 kr.

Jordafsöndringar hafva under perioden fastställts till ett antal af 646, däraf 72 år 1897, 124 år 1898, 200 år 1899 och 250 år 1900.

Jämlikt nådigt bref den 11 maj 1900 har Eders Kungl. Maj:t med Riksdagens samtycke medgifvit, att kronans rätt till ett vid afvittringen i Svegs socken åt socknemännen till nödigt utrymme för kyrkostallar afsatt område, benämndt *Svegs kyrkoplan*, finge öfverlätas på Svegs kommun under villkor bland andra, att området, i hvad Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande funne detsamma erforderligt för nyssnämnda ändamål, fortfarande skulle för detta ändamål användas, att kommunen i öfrigt finge å området i öfverensstämmelse med den plan för detsammans bebyggande, som kunde varda af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställd, upplåta tomter åt enskilde på de villkor, kommunen kunde finna skäligt bestämma, samt att för tomter inflytande försäljningsmedel skulle i första rummet användas till bestridande af sådana kostnader och utgifter, som påkallades af områdets behöriga ordnande. Vid detta område, som redan delvis är bebyggt, kommer den under byggnad varande Orsa—Svegs-järnvägens nordligaste station att förläggas, och förefinnes all anledning till antagande, att här kommer att uppstå ett samhälle, som torde blifva en centralpunkt för provinsen Herjeådalens affärlif.

Af inom länet befintliga *utarrenderade domäner* hafva under perioden följande blifvit jämlikt Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut till frälse *försälda*, nämligen:

förra fanjunkarbostället Åberg n:r 2 om $\frac{13}{64}$ mtl i Alseus s:n på grund af nådigt bref den 1 maj 1896;

förra furirbostället Trollsåsen n:r 2 om $\frac{13}{24}$ mtl i Näs-kotts s:n på grund af nådigt bref den 21 augusti 1896;

af förra kompaniechefsbostället Ede n:r 1 om $\frac{11}{12}$ mtl, $\frac{175}{1000}$ mtl, i Hamnerdals s:n på grund af nådigt bref den 20 mars 1896;

Skarpåslägdén n:r 1 en äng, tillhörande förra kompaniechefsbostället Ede n:r 1 om $\frac{11}{12}$ mtl, på grund af nådigt bref den 20 maj 1896;

af förra kornettbostället Åsmundgården n:r 1, om $\frac{1}{6}$ mtl, $\frac{207}{384}$ mtl i Lits s:n på grund af nådigt bref den 30 april 1897;

förra rustmästarebostället Bjerme n:r 6 om $\frac{1}{4}$ mtl i Näs s:n på grund af nådigt bref den 11 februari 1898;

Salomonstorpet och Rödénstorpet under förra fältväbelsbostället Ammer n:r 1 om $\frac{148}{281}$ mtl i Refsunds s:n på grund af nådigt bref den 11 augusti 1899;

$\frac{61}{384}$ mtl af förra fänriksbostället Medvigge n:r 1 om $\frac{1}{3}$ mtl i Bergs s:n på grund af nådigt bref den 6 augusti 1897;

en lägenhet om 20 har 26 ar under förra regementspastorsbostället 1 s mtl Dvärsätt n:r 7 i Rödöns s:n (lägenheten afsatt $\frac{15}{384}$ mtl) äfvensom $\frac{97}{384}$ mtl af samma boställe på grund af nådigt bref den 12 augusti 1898;

vretlotten n:r 43, äfven betecknad med n:r 154, i Östersund, förut landshöfdingen på lön anslagen, på grund af nådigt bref den 29 januari 1897.

Fideikommissegendomar finnas icke i länet.

I **tabellerna 5 och 6** redogöres för egendomar tillhörande *inhemska aktiebolag* och *främmande makters undersåtar*.

Antalet utfärdade förordnanden till *landtmäteriförrättningar* under femårsperioden, afslutade sådana förrättningar samt skiftad areal och förrättningskostnaderna utvisas af följande, af förste landmätaren meddelade, uppgift:

År.	Utfärdade förordnanden till:			Afslutade förrättningar.			Skiftad areal i hektar.			Å laga skiften belöpande kostnader.	
	Laga skiften.	Egostyckningar.	Andra förrättningar.	Laga skiften.	Egostyckningar.	Andra förrättningar.	Laga skiften.	Egostyckningar.	Andra förrättningar.	Till landtmätare och gode män.	Till utflyttningar m. m.
										Kronor.	Kronor.
1896	7	—	61	5	—	59	202,288	—	10,292	206,359.10	7,152.39
1897	14	27	110	16	27	80	34,781	10,766	17,738	78,910.70	8,246.48
1898	5	58	110	8	43	97	214,422	17,786	10,945	377,570.44	71,070.33
1899	14	79	112	19	48	103	127,086	19,760	16,671	223,007.01	46,320.31
1900	11	110	109	11	79	107	60,935	37,235	24,972	135,106.07	18,914.35
Summa	51	274	502	59	197	446	639,512	85,547	80,618	1,020,953.32	151,703.86

¹⁾ Däraf 190,332 hektar till bydelningen inom Lillherdal och 11,956 hektar å öfriga laga skiften.

Såsom utflyttningshjälp efter laga skiften hafva under perioden af statsmedel utanordnats år 1896 1,800 kr., år 1897 587 kr. 50 öre, år 1898 337 kr. 50 öre, år 1899 3,018 kr. 75 öre och år 1900 2,287 kr. 50 öre, eller tillsammans för hela perioden 8,031 kr. 25 öre.

I *tabell M* meddelas en öfversikt öfver de vid *länets ränteri* influtna och utbetalda *medel*.

Landstingskatt har under perioden utgått med följande belopp:

Tab. M.

Sammanställning af landsbokens kapitalkonto för åren 1896—1900.

År.	D e b e t.						K r e d i t.				
	Ingående balans för skulder.	Afkortningar och afskrifningar.	Utgifter.	Afgångna remisser.	Utgående balans för tillgångar.	Summa kronor.	Ingående balans för tillgångar.	Inkomster.	Ankomna remisser.	Utgående balans för skulder.	Summa kronor.
1896	76,676.43	14,994.92	2,117,796.25	1,161,023.93	1,499,853.97	4,870,345.50	1,251,124.95	1,710,583.16	1,823,526.45	85,110.94	4,870,345.50
1897	85,110.94	3,930.02	2,262,019.86	1,532,987.89	823,292.31	4,707,341.02	1,499,853.97	956,886.99	2,166,567.56	84,032.50	4,707,341.02
1898	84,032.50	3,859.19	2,776,944.37	2,058,886.27	741,740.69	5,665,463.02	823,292.31	2,083,718.70	2,669,769.73	88,682.28	5,665,463.02
1899	88,682.28	4,192.35	2,454,094.89	1,936,525.07	730,427.23	5,213,921.82	741,740.69	1,842,200.07	2,542,986.69	86,994.37	5,213,921.82
1900	86,994.37	4,507.69	2,975,363.02	2,100,156.53	800,176.12	5,967,197.73	730,427.23	2,347,932.25	2,782,876.43	105,961.82	5,967,197.73

År 1896	83,260·25 kr.
» 1897	115,096·19 »
» 1898	58,862·30 »
» 1899	102,580·68 »
» 1900	107,572·79 »

Beträffande *Landstingets finanser* och verksamhet i öfrigt tillåter sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande meddela följande utdrag af dess revisorers berättelse för år 1900:

Inkomster:

	Kronor.
Kassabehållning från år 1899	22·56
Landstingsmedel	97,000·00
Brännvinsmedel	37,801·75
Upptagna lån	15,000·00
Influtna räntor	2,779·42
Anslagna hemmansräntor från Västernorrlands län	873·42
Kosthållsbidrag för döfstamma elever	2,308·31
Allmänna vägar och broar (af stats- och stadsbidrag)	626·27
Återburen rescersättning	20·10
Nya lasaretsbyggnaden, återburet förskott	75,733·10
	Summa 232,164·93

Utgifter:

Folkundervisning och sjukvård	34,371·93
Allmänna vägar och broar	323·92
Amortering och ränta å järnvägslånet	38,534·50
Förvaltning och andra omkostnader	6,297·14
Räntor och stämpelpapper	590·70
Till nya lasaretsbyggnaden	12,512·50
Diverse anslag	2,700·00
Inbetalda lån	27,000·00
	Summa 122,330·69

Kassabehållning:

I banken inestående	109,818·22
Kontant	16·02
	Summa 232,164·93

Tillgångar vid årets slut:

Inventarier	366·00
Fordran hos Sundsvalls handelsbank	47,016·81
» » Jemtlands folkbank	87,340·22
Kassa	16·02
Kapitalkonto	726,272·51
	Summa 861,011·60

Skulder vid årets slut:

Skjutshållningen	13,134·49
Allmänna vägar och broar	337·24
Bünsowska fonden	8,139·52
Fr. och Allona Bünsows fond	10,876·81
Järnvägslånet	759,966·78

Kronor.

Fiskodlingsanstaltens i Fors fond	186·50
Diverse inkomsters konto	23,882·76
Nya lasaretsbyggnaden	44,487·50
	Summa 861,011·60

Beträffande kommunernas finanser meddelas utförliga redogörelser årligen af Kungl. Statistiska Centralbyrån.

Jämlikt §§ 60 och 84 i lagen angående väg- och vagnhållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 hafva *statsbidrag till vägunderhåll in natura* och *till vägindelingskostnader* ut-
anordnats under perioden med följande belopp:

	Till vägunderhåll in natura.	Till vägdelnings- kostnader.
År 1897	kr. 17,052·09	1,602·45
» 1898	» 20,413·89	4,741·80
» 1899	» 26,462·12	5,167·03
» 1900	» 32,109·08	2,238·94
	Summa kr. 96,037·18	13,750·22

För beloppet af de inom länet influtna *brännvinsförsäljningsmedlen* redogöres i *tabell N*; och hafva af de till Kungl. Statskontoret ingående brännvinsförsäljningsafgifter, som tillkomma Landsting, Hushållningssällskap och landskommuner, följande belopp under femårsperioden kommit länet till godo, nämligen:

	Landstinget.	Hushållningssällskapet.	Kommunerna.	Summa.
År 1896	kr. 26,214·13	17,799·05	18,865·59	62,878·77
» 1897	» 23,338·86	16,343·55	18,797·06	58,479·47
» 1898	» 11,763·64	11,456·19	22,563·46	45,783·29
» 1899	» 35,822·14	24,244·26	25,512·17	85,578·57
» 1900	» 37,801·75	25,532·53	26,727·23	90,061·51
	Summa kr. 134,940·52	95,375·58	112,465·51	342,781·61

Tab. N. Afgifter för minuthandel med och utskänkning af brännvin i Jemtlands län åren 1896—1901.

Försäljningsår.	Försäljningsafgift.		Vinstmedel å bolags- handeln i Östersund. Kronor.	Summa. Kronor.
	I Östersund. Kronor.	På landet. Kronor.		
1896—1897	1,800·00	143·75	100,400·99	102,344·74
1897—1898	3,900·00	380·00	112,055·04	116,335·04
1898—1899	3,900·00	312·50	117,900·00	122,112·50
1899—1900	3,900·00	256·25	132,900·00	137,056·25
1900—1901	3,900·00	256·25	131,900·00	136,056·25

6. Politi.

A) **Allmänna ordningen och säkerheten** hafva under femårsperioden icke varit störda. I Hjerpen, Hornsberg och Odenslund hafva särskildt förordnade polisuppsyningsmän varit anställda året om, hvarjämte polis förordnats att biträda vid upprätthållande af ordning och säkerhet vid här och hvar i orterna

förekommande skogsafverknings-, flottnings- och vägarbeten, där större skaror lösa arbetare användts, vid marknader och vissa s. k. likvidationsmöten samt vid vapenöfningarna å Frösö läger. De belopp af anslaget till aflöning åt särskild polisstyrka på landet m. m., som af Eders Kungl. Maj:t anvisats till länet,

hafva utgjort: år 1896 4,900 kr., år 1897 6,000 kr. samt hvart och ett af åren 1898—1900 5,400 kr.

B) **Fångvården.** Antalet af de i Jemtlands länsfängelse under perioden intagna *fångar* utvisas af nedanstående *tabell O.*

Den vid fängelset anställda *personal* har utgjorts af en direktör, en förste vaktkonstapel samt fyra vaktkonstaplar och en vaktvinna, som tillika varit kokerska vid fängelset. För fångtransporterna hafva varit anställda en *ordinarie fånggevaldiger* och en *aflönad extra fånggevaldiger*.

C) **Undervisningsväsendet.** Vid *Östersunds allmänna läroverk*, det enda i länet, har antalet *lärjungar* utgjort:

År.	Gemensamma linien.		Reallinien.		Latinlinien.		Summa.	
	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.
1896	107	104	28	36	68	69	203	209
1897	100	111	35	33	71	83	206	227
1898	112	105	29	68	84	79	225	252
1899	104	109	71	100	75	66	250	275
1900	109	105	102	106	66	64	277	275

Betecknande för tidens kraf på en mera praktisk undervisning är det starkt tillväxande *lärjungeantalet* å *reala linjen*. *Lärarepersonalen* vid *läroverket* har utgjorts af *rektor*, *fem lektorer* och *åtta adjunkter*, en *lärare i sång och musik*, en i *gymnastik* och en i *teckning*, *hvarjämte extra lärare* varit anställda.

Under år 1897 har å *tomt*, som *upplåtits af Östersunds stad*, uppförts en *länge behöflig ny byggnad* för *läroverket*. Denna

byggnad, uppförd af *sten*, innehåller, utom *källarvåning* med rum för två *värmeapparater*, genom hvilka *hela byggnaden* uppvärms, *kemiskt laboratorium*, *förvaringsrum* för *ved m. m.*, i *bottenvåningen* *rektorsrum*, *kollegiirum*, *fysikrum* och *sju större* och *mindre lärosalar* och i *öfre våningen* en *större samlingssal* och *sex större* och *mindre lärosalar*. *Kostnaden* för *hela anläggningen* har utgjort *100,496 kr. 26 öre*. Till *bestridande* häraf hafva *bidrag lemnats af Östersunds stad* med *10,000 kr.*, *Jemtlands läns landsting* *10,000 kr.*, *Jemtlands läns sparbank* *10,000 kr.*, *Hernösands stifts byggnadskassa* *3,000 kr.* samt af *åtskilliga aktiebolag* och *enskilde* ej *mindre än 16,917 kr. 16 öre*. *Statsbidrag* har ej *kunnat utverkas* i *annan mån*, än att *Riksdagen* *beviljat läroverket* ett *räntefritt lån* å *15,000 kr.* *Återstoden* af

Tab. O. *Antal fångar i Jemtlands länsfängelse åren 1896—1900.*

År.	Dömde till fängelse eller straffarbete i högst 2 år.		Till central straffanstalt af sände.		Fångar, som undergått förvandlingsstraff.		Transportfångar.		Håktade för lösdrifveri.		Summa.		Lägsta antal någon dag under året.	Högsta
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.		
1896	61	4	—	2	121	7	4	—	13	1	199	14	19	40
1897	51	4	3	—	109	6	5	1	9	3	177	14	20	35
1898	47	5	5	—	92	5	3	—	14	3	161	13	19	33
1899	41	2	3	2	76	2	1	1	3	1	124	8	16	28
1900	35	7	3	2	77	9	5	—	12	1	132	19	—	29
Summa	235	22	14	6	475	29	18	2	51	9	793	68	—	—

Tab. P.

Folkskoleväsendets ställning i Jemtlands län åren 1896 och 1900.

År.	Antal undervisningsanstalter.							Antal lärare och lärarinnor.							Antal lärjungar.					Hela antalet barn i åldern 7—14 år.	Antal lärjungar i medeltal för hvar lärare.	Antal skolhus.
	Folkskolor.		Mindre folkskolor.		Småskolor.		Summa.	I folkskolor.		I mindre folkskolor.		I småskolor.		Summa.	I åldern 7—14 år.			Andre. ¹⁾	Summa.			
	Fasta.	Flytande.	Fasta.	Flytande.	Fasta.	Flytande.		Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärare.	Lärarinnor.		I folkskolor.	I mindre folkskolor.	I småskolor.					
1896	58	17	22	22	19	171	309	72	15	12	32	30	169	330	5,138	2,166	7,498	1,684	16,486	17,923	50	196
1900	75	7	33	49	32	149	345	74	22	14	68	18	170	366	5,430	3,623	6,191	1,569	16,813	18,444	46	211

¹⁾ Öfver- och underårige samt *lärjungar* från annat *skoldistrikt* än det, som *uppgiften* omfattar.

Tab. Q.

Kostnaderna för folkundervisningen i Jemtlands län åren 1896 och 1900.

År.	Utgifter, i kronor.					Till utgifterna hafva bidragit, med kronor.			
	Till lärareaflöning.	Till skollokaler och inventarier.	Till undervisningsmateriel.	Öfriga.	Summa kronor.	Staten.	Hushållnings-sällskapet m. fl.	Skoldistriktet.	Summa kronor.
1896	183,039.71	80,705.75	5,598.55	32,648.52	301,992.53	86,518.61	1,619.96	¹⁾ 213,853.96	301,992.53
1900	224,223.85	66,313.14	6,323.49	55,983.49	352,843.97	103,920.88	1,543.55	²⁾ 247,379.54	352,843.97

¹⁾ I detta belopp ingå *39,624 kr. 25 öre*, *bestridna* genom *lån*, *kassabehållningar*, *räntemedel* och *dyligt*. — ²⁾ I detta belopp ingå *24,598 kr. 88 öre*, *bestridna* ur de i *not 1* angifna *källor*.

kostnaden har bestridts med anslag och lån ur läroverkets egna fonder. Af brist på medel har man nödgats låta anstå tills vidare med uppförande af två i byggnadsplanen upptagna flygelbyggnader, och är i följd häraf en del af läroverkets verksamhet fortfarande förlagd till det gamla läroverkshuset.

Antalet lärjungar vid *Östersunds elementarläroverk för flickor* utgjorde:

Läsåret 1896—1897	103
» 1897—1898	99
» 1898—1899	106
» 1899—1900	109
» 1900—1901	109

Detta läroverk, som bildades år 1884 och hösten 1894 inlyttade uti en mot årlig hyra upplåten, af ett särskildt för ända-

målet bildadt aktiebolag »*Östersunds flickskolas byggnadsaktiebolag*» uppförd, ändamålsenligt inrättad läroverksbyggnad, har under femårsperioden omfattat sju klasser jämte en förberedande klass med tre afdelningar, samt läsåret 1898—1899 en fortsättningsklass. Ordinarie lärarinnornas antal har under femårsperioden varit åtta. Läroverket har under perioden åtnjutit anslag af staten till belopp af 1,500 kr. år 1896 och 2,150 kr. hvar och ett af de följande åren samt af staden till belopp af 1,000 kr. årligen åren 1896—1899 och 1,500 kr. år 1900.

Vid länets *småskolelärareseminarium* i Östersund har lärarepersonalen bestått af föreståndaren och en lärarinna. Antalet utexaminerade lärjungar har varit år 1896 37 kvinnliga, år 1898 30 kvinnliga och 2 manliga och år 1899 32 kvinnliga och en manlig. Länets utgifter för seminariet hafva utgjort: år 1896

Tab. R.

Bankernas inom Jemtlands län ställning vid 1900 års slut.

	Sundsvalls enskilda banks afdelnings- kontor.	Jemtlands folkbank.	Sundsvalls handelsbanks afdelnings- kontor.	Jemtlands goodtemplar- bank.	Helsinglands enskilda banks afdelnings- kontor.	Aktiebolaget Jemtlands kreditbank.	Aktiebolaget Ströms folk- bank.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
<i>Skulder.</i>							
Grundfonden	—	715,400 00	—	200,000 00	—	318,175 00	250,000 00
Reservfonden	—	485,020 00	—	100,000 00	—	—	3,000 00
Dispositionsfonden	—	246,420 86	—	75,000 00	—	—	595 17
Kapitalräkningen	774,565 92	—	—	—	—	—	—
Depositionsräkningen	1,924,304 73	3,547,071 30	798,884 50	752,184 62	166,870 00	70,463 17	272,260 00
Sparbanksräkningen	958,565 36	4,465,409 96	523,027 37	1,202,144 88	30,837 28	78,567 15	257,378 43
Upp- och afskrifningsräkningen	272,212 01	317,941 67	222,578 37	116,457 37	5,021 63	56,060 66	61,604 58
Intresse- och provisionsräkningen	—	—	—	—	—	—	15,418 58
Upptagna lån	—	—	—	150,000 00	—	100,000 00	—
Skulder i räkning med banker	—	—	100,000 00	319,150 33	—	47,012 55	—
Förskottsrentor	29,152 09	42,373 68	—	28,020 86	122 44	4,086 18	—
Obetalda räntor	71,330 87	112,396 17	20,633 55	19,299 89	6,070 36	273 24	292 85
Postremissväxlräkningen	—	32,816 38	—	8,461 58	—	12,704 35	26,953 68
Saldo af diverse räkningar	1,736 66	1,125 00	—	130,837 38	—	—	—
1900 års vinst	32,996 52	114,840 12	16,249 15	36,110 82	—	3,019 05	21,544 47
Saldo af räkning med hufvudkontoret	—	—	856,644 77	—	—	—	—
Summa	4,064,864 16	10,080,815 14	2,538,017 71	3,137,667 73	208,921 71	700,361 35	909,047 76
<i>Tillgångar.</i>							
Kassabehållning	8,514 21	208,699 94	41,986 32	33,950 95	5,731 81	25,827 87	25,901 78
Diskonterade växlar	2,286,478 79	3,506,928 83	1,206,536 49	2,290,845 47	—	659,948 71	580,994 02
Utgifna lån mot hypotek	463,476 00	5,067,906 60	686,050 00	400,495 00	—	2,800 00	169,150 00
Utgifna lån mot borgen	177,522 00	46,447 60	65,050 00	6,000 00	—	3,000 00	—
Å kreditivräkning utestående	183,391 40	506,662 37	197,979 54	65,191 39	19,000 00	6,000 00	114,567 89
Å löpande räkning utestående	—	—	334,871 18	—	—	—	—
Inventarier	2,357 95	1,500 00	1,762 89	9,143 23	1,126 80	2,784 77	1,400 00
Fordringar af banker	—	207,952 20	—	101,270 06	—	—	14,277 82
Saldo af diverse räkningar	17,845 11	1,664 65	—	10,022 96	—	—	154 75
Lagsökningskonto	2,175 00	2,906 90	3,781 34	1,815 00	—	—	—
Obetalda räntor	14,535 75	89,064 05	—	5,083 67	309 13	—	2,601 55
Obligationer	—	361,082 00	—	95,850 00	—	—	—
Fastigheter	51,000 00	80,000 00	—	118,000 00	—	—	—
Saldo af räkning med hufvudkontoret	857,567 95	—	—	—	182,754 47	—	—
Summa	4,064,864 16	10,080,815 14	2,538,017 71	3,137,667 73	208,921 71	700,361 35	909,047 76

4,850 kr., år 1897 4,450 kr., år 1898 4,975 kr., år 1899 4,000 kr. och år 1900 3,700 kr. Åren 1899 och 1900 har seminariet jämväl åtnjutit statsanslag, tillhoppa 2,066 kr. 66 öre.

För *folkskoleväsendets* ställning och kostnaderna därför under femårsperiodens första och sista år redogöres i *tabellerna P* och *Q* (sid. 24). Till jämförelse erinras, att år 1895 skolornas sammanlagda antal var 303, lärarnes och lärarinnornas antal 320, lärjungarnas antal 16,341, antalet lärjungar för hvar lärare 51, antalet skolorhus 188 och skoldistriktens sammanlagda kostnader för folkskoleväsendet 189,955 kr. 73 öre.

Sedan år 1899 bildats en förening under namn af *Östersunds arbetareinstitut*, med uppgift att anordna föreläsningkurser för arbetare, har Eders Kungl. Maj:t den 22 december 1899 till institutet beviljat ett statsbidrag af 800 kr. för år 1900. Föreläsningarna hafva pågått efter upprättad plan och varit talrikt besökta, hvaraf kan slutas, att desamma fylla ett verkligt bildningsbehof.

Sedan länets landsting år 1900 beslutit, att en *folkhögskola* skulle inrättas för länet, ordnad såsom samskola med samtidigt och lika länge pågående undervisning för manliga och kvinnliga elever, och beviljat dels till organisationskostnader för den manliga afdelningen ett belopp af 1,175 kr. och för den kvinnliga 75 kr. och dels till uppehållande af skolans verksamhet under femårsperioden 1901—1905 ett årligt anslag af 2,800 kr., har denna skola den 15 oktober 1901 trädit i verksamhet.

D) Kreditanstalter. De inrättningar af hithörande slag, som under åren 1891—1895 drefvo rörelse inom länet, voro, förutom Riksbanken, Postsparbanken och Norrlands hypoteksförening, Aktiebolaget Jemtlands folkbank, Aktiebolaget Jemtlands goodtemplarbank, Jemtlands läns sparbank, Ragunda härads sparbank, Sundsvalls enskilda bank och Aktiebolaget Sundsvalls handelsbank, hvilka två sistnämnda hade afdelningskontor i Östersund. Till detta för Jemtlands län med dess jämförelsevis fåtaliga befolkning ej ringa antal hafva under nu ifrågavarande femårsperiod kommit tre nya bankinrättningar: Aktiebolaget Ströms folkbank, för hvilket bolagsordning fastställdes genom nådig resolution den 10 mars 1899 och som har sitt kontor i Ströms socken, Aktiebolaget Jemtlands kreditbank, hvars bolagsordning fastställdes genom nådig resolution den 15 juni 1900 och som drifver sin rörelse i Östersund, samt Helsinglands enskilda bank, som år 1900 öppnat afdelningskontor i Svegs socken i provinsen Herjeådalen, hvarst förr ej funnits någon bankinrättning.

Postsparbankskontorens antal inom länet var vid 1900 års utgång 109, och var sammanlagda behållningen å de af dessa kontor utfärdade vid nämnda tidpunkt i omlopp varande motböcker 828,261 kronor, oberäknadt upplupna räntor för år 1900.

Insättarnes behållning å *sparbanks- eller sparkasseräkning* i öfriga bankinrättningar i länet utgjorde vid 1900 års slut:

Jemtlands läns sparbank	kr. 2,824,936·22
Ragunda härads sparbank	» 621,895·49
Jemtlands folkbank	» 4,465,409·96

Jemtlands goodtemplarbank	kr. 1,202,144·88
Sundsvalls enskilda banks afdelningskontor	» 958,565·86
Sundsvalls handelsbanks	» 523,027·37
Ströms folkbank	» 257,378·43
Jemtlands kreditbank	» 78,567·15
Helsinglands enskilda banks afdelningskontor	» 30,837·28
Summa kr.	10,962,762·14

Vid 1895 års utgång uppgick insättarnes behållning på sparbanksräkningar till 7,206,598 kr. 43 öre och har alltså ökats under femårsperioden med 3,756,163 kr. 71 öre.

*Norrlands hypoteksförening*s fordran å lån mot in-teckning i fastigheter inom länet har däremot nedgått från 1,073,500 kr. vid 1895 års slut till 990,100 kr. vid 1900 års slut.

För *bankinrättningarnas* inom länet ställning, utom Riksbankens och sparbankernas, redogöres i *tabell R* (sid. 25).

E) Försäkringsanstalter. Flere anstalter för försäkring såväl mot brandskada som mot förluster å hästar och boskap äro inom länet i verksamhet, alla grundade på principen om delegarnes gemensamma ansvarighet. De flesta hafva sin verksamhet begränsad till vissa socknar, pastorat eller tingslag. Endast en omfattar hela länets landsbygd, nämligen Jemtlands läns brandstodsbolag, hvars ansvarssumma den 30 september 1900 uppgick till 26,569,830 kr., däraf 17,451,790 kr. för byggnader och 9,118,040 kr. för lös egendom.

Insikten om nyttan af försäkring är allmänt utbredd, och få äro numera de, som icke hafva sin egendom försäkrad åtminstone mot eldfara. Äfven lifförsäkring är mycket vanlig bland alla samhällsklasser, men ingen lifförsäkringsanstalt har sitt säte inom länet.

F) Hälso- och sjukvård. Redogörelse i detta ämne är här ofvan meddelad under rubriken *Invånare*.

G) Fattigvård. Inom länet finnas 60 fattigvårdssamhällen. Fattigvårdsanstalterna utgjordes år 1900 af 3 fattighus med utrymme för 43 personer, 7 fattiggårdar för 288 personer, ett barnhem för 30 barn och 23 mindre fattigstugor med utrymme för 113 personer. Understödstagarnes sammanlagda antal utgjorde 2,975 (2·67 % af länets befolkning), däraf fullt försörjda 1,014, delvis understödda 1,154 och tillfälligtvis understödda 807. Af understödstagarne tillhörde 2,799 länets landsbygd och 176 staden Östersund. Totalkostnaden för fattigvården uppgick till 211,322 kr., eller 1 kr. 90 öre på hvar och en af länets invånare. Medelvärdet af en understödstagares fulla försörjning utgjorde 208 kr.

För understöd åt nödställda bland lappallmogen är förut redogjordt.

H) Fromma stiftelser. I *tabell 7* lemnas föreskrifven redogörelse för inom länet befintliga fromma stiftelser jämte till dem hörande fouders storlek vid slutet af år 1900.

Östersund i Landskansliet den 24 december 1902.

K. U. SPARRÉ.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I JEMTLANDS LÄN ÅREN 1896—1900.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
	Kyrkoskrifna folkmängden (enligt prästerskapets uppgifter den 31 december).			Mantalskrifna folkmängden (enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motsäende år).											
	Mankön. Kvinnkön. Summa.			Hela mantalskrifna folkmängden.			Däraf fria från mantalspenningar.								
				Mankön. Kvinnkön. Summa.			Värfvadt mauskap.	Af särskilda orsaker befriade.		Underåriga.		Summa (fria från mantalspenningar).			
	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	
Landsbygden	år 1896	51,233	48,316	99,549	50,886	48,297	99,183	—	2,318	3,900	20,593	19,765	22,911	23,665	46,576
	1897	52,123	49,030	101,153	51,555	48,706	100,261	—	2,316	3,732	20,781	19,942	23,097	23,674	46,771
	1898	52,895	49,818	102,713	52,418	49,584	102,002	—	2,415	3,784	21,120	20,393	23,535	24,177	47,712
	1899	53,412	50,268	103,680	53,002	50,347	103,349	—	2,394	3,833	21,394	20,886	23,788	24,719	48,507
	1900	53,747	50,778	104,525	53,399	50,739	104,138	—	2,321	3,752	21,537	21,030	23,858	24,782	48,640
Östersunds stad	år 1896	3,193	3,216	6,409	3,145	3,149	6,294	350	37	68	1,138	1,078	1,525	1,146	2,671
	1897	3,256	3,247	6,503	3,155	3,258	6,413	361	42	58	1,107	1,101	1,510	1,159	2,669
	1898	3,388	3,323	6,711	3,186	3,284	6,470	362	44	64	1,115	1,090	1,521	1,154	2,675
	1899	3,424	3,388	6,812	3,304	3,345	6,649	345	139	188	1,177	1,117	1,661	1,305	2,966
	1900	3,444	3,422	6,866	3,283	3,391	6,674	322	142	222	1,134	1,124	1,598	1,346	2,944
Hela länet	år 1896	54,426	51,532	105,958	54,031	51,446	105,477	350	2,355	3,968	21,731	20,843	24,436	24,811	49,247
	1897	55,379	52,277	107,656	54,710	51,964	106,674	361	2,358	3,790	21,888	21,043	24,607	24,833	49,440
	1898	56,283	53,141	109,424	55,604	52,868	108,472	362	2,459	3,848	22,235	21,483	25,056	25,331	50,387
	1899	56,836	53,656	110,492	56,306	53,692	109,998	345	2,533	4,021	22,571	22,003	25,449	26,024	51,473
	1900	57,191	54,200	111,391	56,682	54,130	110,812	322	2,463	3,974	22,671	22,154	25,456	26,128	51,584

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I JEMTLANDS LÄN ÅREN 1896—1900.

a) Längd af allmänna vägar och kostnad för deras underhåll år 1900.

Väghållningsdistrikt.	Väglängd.		Vägfyrkar.				Uppskattad kostnad för väghåll i natura (den tid mark är bar).	Vägs katt pr vägfyrk.		Väggassans inkomster.			Väggassans utgifter.			Väggassans behållning vid årets slut.
	Landsväg (med broar).	Bygdeväg (med broar).	Å jordbruksfastighet		Å allmänningsskogar, frälseränta samt annan fastighet.	Å inkomst.		Å vägfyrkar enligt kol. 4.	Å vägfyrkar enligt kol. 5—7.	Vägs katt. ¹⁾	Af statsmedel. ²⁾	Öfriga inkomster.	Förvaltningskostnader.	Ersättning till snöploglagen.	Öfriga utgifter. ²⁾	
			med väghåll i natura.	ej ännu till väghåll indelad.												
Ragunda tingslag	—	257 415	41 215	2 217	237	6 178	17 372 75	29	66	16 734 53	—	1 337 00	391 50	4 338 00	14 509 90	3) 38 774 90
Refsunds »	56 968	60 326	36 065	—	1 243	5 677	9 600 00	11 25	33 25	4 278 90	—	132 79	339 62	1 936 75	2 259 10	102 49
Brundlo »	33 459	28 914	26 884	—	1 001	2 056	10 329 20	5	35	2 452 72	—	40 00	175 00	1 337 50	2 320 70	60 49
Hackås o. Näs »	20 107	28 450	13 158	—	49	703	13 262 12	41	141	7 509 45	—	1 656 55	199 40	873 50	8 287 33	3) 5 270 50
Lits »	43 506	166 245	32 783	1 156	165	1 495	44 848 81	97 29	220 41	33 272 30	—	5 500 06	775 17	5 774 14	24 703 91	3) 67 980 86
Hammerdals »	116 843	52 767	44 550	—	911	2 260	27 721 00	48 25	132 5	25 471 00	24 363	7 997 58	1 065 00	5 627 00	51 113 00	3) 23 473 42
Rödöns »	22 233	67 199	22 066	—	1 493	3 872	20 501 75	1	86 5	4 352 96	—	533 79	166 00	2 585 00	2 117 16	18 59
Sunne »	35 704	28 800	13 947	1 431	705	3 029	8 037 70	—	64	3 215 20	5 000	776 72	400 00	1 470 53	5 868 37	1 253 10
Ovikens »	—	46 108	15 903	—	201	154	9 472 80	12	72	191 70	—	2 919 54	150 00	1 582 28	700 90	104 06
Undersåkers »	106 493	76 868	21 249	43	3 690	11 989	17 180 00	—	72	10 773 14	—	2 284 05	472 97	3 340 49	6 768 22	7 763 99
Hällens »	—	34 770	10 774	—	84	260	2 658 00	—	39	2 112 35	—	—	157 50	996 81	357 51	595 15
Offerdals »	27 595	122 708	24 260	19	672	2 948	34 636 88	11	136 45	7 565 18	—	524 34	300 00	3 942 00	905 01	6 216 80
Bergs »	105 161	53 422	15 784	1 548	289	853	19 381 62	21	118	7 760 94	2 160	331 46	887 90	2 381 37	8 806 33	4 612 06
Svegs »	163 455	31 180	41 148	—	564	2 517	11 215 20	29	54	9 282 41	2 800	13 00	480 10	5 035 50	7 165 59	3) 1 975 99
Hede »	148 437	4 898	17 439	109	104	481	9 058 50	25	72	4 873 46	—	58 00	214 00	3 006 00	572 00	1 140 00
Summa å landet I städerna	879 961 8 461	1 060 070	377 225	6 523	11 408	44 472	255 276 33	—	—	139 846 74	34 323 00	24 104 88	6 174 16	44 226 87	136 455 03	3) 115 608 94

b) Väganläggningar och kostnad där för under åren 1896—1900.

Allmänna vägar.	Längd af under åren 1896—1900		Kostnad för under åren 1896—1900								
	fulländade och afsynade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	fulländade och afsynade nya vägar.				omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.				
			Af statsmedel.	Af väggassans medel.	Af andra medel.	Summa.	Af statsmedel.	Af väggassans medel.	Af andra medel.	Summa.	
Landsvägar	Kilometer.	Kilometer.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Bygdevägar	3 070	41 282	228 336 67	182 927 42	124 161 87	535 425 96	105 100 00	122 834 76	—	227 934 76	—
Summa	147 750	52 582	228 336 67	182 927 42	124 161 87	535 425 96	16 460 87	9 833 19	9 833 19	26 294 06	254 228 82

c) Skjutsanstalter och skjutslega vid 1900 års slut.

Skjutslega pr nymil.	Gästgifverier		Skjutsstationer	
	med	utan	med	utan
	entreprenad.		entreprenad.	
Med entreprenadbidrag 1:70 kr.	67	—	24	—
Utan » 1:70 »	6	—	3	—
Summa skjutsanstalter	73	—	27	—
däraf: vid landsvägar	44	—	3	—
vid bygdevägar	28	—	24	—
i städer	1	—	—	—

d) Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1896—1900.

År.	I kungs- och krono-skjuts.		Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer	
	med	utan	med	utan	med	utan
	entreprenad.		entreprenad.		entreprenad.	
1896	51	21 569	—	—	1 510	—
1897	32	24 377	—	—	1 828	—
1898	70	26 258	—	—	2 349	—
1899	75	29 274	—	—	2 416	—
1900	90	31 813	—	—	2 553	—
Summa hästar	318	133 291	—	—	10 656	—

Anm. ¹⁾ Här i ingår äfven bidrag af vägfyrkar enligt kol. 5. — ²⁾ Här i ingår icke statsbidraget till väghåll i natura. — ³⁾ Brist.

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I JEMTLANDS LÄN ÅR 1900.

I. Landsbygden.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.							
Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.	Kronoegendomar.				Skatteegendomar.		Frälseegendomar.		S u m m a.								
	Under allmän disposition.		Under enskild disposition.														
	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.							
Boställen: hemman	53	20 942	—	—	7	1 318	—	—	60	22 260							
lägenheter	3	—	—	—	1	—	—	—	4	—							
Säterier och ladugårdar	—	—	—	—	—	—	2	0 088	2	0 088							
Hemman	80	36 198	4	0 830	2 845	1 029 295	56	20 110	2 985	1 086 433							
Jordlägenheter	68	—	46	—	29	—	1	—	144	—							
Fiskerier	—	—	12	—	22	—	—	—	34	—							
Summa antal och nuvarande mantal	204	57 140	62	0 830	2 904	1 030 613	59	20 198	3 229	1 108 781							
Oförmedladt mantal	—	64 930	—	0 830	—	1 076 552	—	22 041	—	1 164 853							
								12.	13.	14.	15.						
								Antal.	Taxeringsvärde (i kronor) hvarför bevilning								
									erlägges.	icke erlägges.							
<i>Brukningssdelar och i jordeboken ej upptagna torp.</i>																	
Brukningssdelar, hvari hemman äro fördelade								9,458	—	—							
Jordtorp, ej upptagna i jordeboken								5,298	—	—							
<i>Jordbruksfastighet och annan fastighet.</i>																	
Jordbruksfastighet								—	37,520,600	2,072,200							
Annan fastighet:																	
Hus och tomter i köpingar och därmed jämförliga orter:																	
i Odensunds municipalsamhälle								—	214,900	—							
i Hornsbergs								—	173,800	—							
i Strömsunds								—	87,100	—							
Lägenheter i öfrigt, hvilkas hufvudsakliga värde utgöres af åbyggnaden								—	4,119,700	8,700							
Kyrkor och bönehus								—	—	1,978,900							
Andra offentliga byggnader								—	—	960,300							
Summa annan fastighet (än jordbruksfastighet)								—	4,595,500	2,947,900							
II. Städerna.																	
16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.		
S t a d.	Tomter.		Landerier, jordlotter eller andra brukningsdelar.	Boningshus.		T a x e r i n g s v ä r d e (i k r o n o r).											
	Bebyggda.	Obbyggda.		Nybyggda 1896-1900.	Befintliga 1900.	Jordar		A n n a n f a s t i g h e t.								S u m m a (annan fastighet)	
						hvarför bevilning		Hus och tomter		Kyrkor och bönehus		Andra offentliga byggnader		hvarför bevilning			
	Antal.	Antal.		Antal.	Antal.	Antal.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	
Östersund	330	88	168	24	423	238,900	—	4,398,000	605,300	6,000	28,000	—	405,500	4,404,000	1,038,800		
Summa	330	88	168	24	423	238,900	—	4,398,000	605,300	6,000	28,000	—	405,500	4,404,000	1,038,800		
						238,900		5,003,300		31,000		405,500		5,442,800			

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I JEMTLANDS LÄN ÅR 1900.

(Sådana finnas ej inom länet.)

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			å jord- bruks- fastighet.	å annan fa- stighet (utom frälseränta).	å frälse- ränta.	Summa.	
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Aktiebolaget Ad. F. Hillman i Söderhamn	Rismyr . . . . . Floren m. fl.	Elfros. Ytter-Hogdal.	—	0 139	—	—	—	—	—	—	5,500	—	—	24,700
			—	0 491	—	—	0 630	—	—	—	19,200	—	—	
Aktiebolaget Carbo	Bodsjölandet . . . . . Landsom	Refsund. Sundsjö.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	30,000	—	31,600
Aktiebolaget Gällö sågverk	Hövikens m. fl. . . . . Landsom m. fl.	Bodsjö. Refsund.	—	0 395	—	—	—	2	—	—	27,000	—	—	98,200
			—	0 701	—	—	1 096	1	1	—	26,200	45,000	—	
Aktiebolaget Gällö sågverk m. fl.	Gällö m. fl.	Refsund.	—	0 444	—	—	—	—	—	—	8,800	—	—	8,800
Aktiebolaget Iggesnuds bruk	Bryngelhögen m. fl. . . . . Byn m. fl. . . . . Ransjö nr 6 och 8 . . . . . Frukten m. fl. . . . . Herjäsjön m. fl. . . . . Viken m. fl. . . . . Kyrkbyn m. fl. . . . . Hån m. fl. . . . . Funäsälven m. fl.	Rätan. Sveg. Linsell. Elfros. Lillherdal. Ytter-Hogdal. Hede. Vemdalen. Tennäs.	—	1 357	—	—	—	4	—	—	47,200	—	—	410,700
			—	5 076	—	—	—	2	—	—	217,300	—	—	
			—	0 222	—	—	—	—	—	—	11,200	—	—	
			—	0 340	—	—	—	2	—	—	19,600	—	—	
			—	0 222	—	—	—	—	—	—	8,900	—	—	
			—	0 414	—	—	—	1	—	—	18,400	—	—	
			—	0 708	—	—	—	—	—	—	28,900	—	—	
			—	0 942	—	—	—	2	—	—	42,000	—	—	
			—	0 314	—	—	9 595	7	—	—	17,200	—	—	
Aktiebolaget Ragunda fabriker	Hammaren	Ragunda.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	20,000	—	20,000
Aktiebolaget Östersunds diskontbank	Gården nr 1/2 74	Östersund.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	80,000	—	80,000
Aktiebolaget Östersunds ångbryggeri	Vretlottern nr 1/2 48 o. 1/2 49	Östersund.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	44,000	—	44,000
A. P. Hedbergs aktiebolag	Åflo . . . . . Linkorgen m. fl. . . . . Söre	Offerdal. Bräcke. Lit.	—	—	—	—	—	—	1	—	900	—	—	31,300
			—	0 257	—	—	—	—	—	—	18,300	—	—	
			—	0 833	—	—	0 590	—	—	—	12,100	—	—	
Bergvik och Ala nya aktiebolag	Byn m. fl. . . . . Bölberget m. fl. . . . . Fannhus m. fl. . . . . Blekberg m. fl. . . . . Aspåsen m. fl. . . . . Kyrkbyn m. fl. . . . . Kyrkbyn m. fl.	Sveg. Linsell. Elfros. Lillherdal. Ytter-Hogdal. Hede. Vemdalen.	—	3 441	—	—	—	4	—	—	144,300	11,800	—	787,700
			—	1 742	—	—	—	1	—	—	69,200	—	—	
			—	3 795	—	—	—	1	—	—	158,300	5,000	—	
			—	4 868	—	—	—	2	1	—	206,200	5,000	—	
			—	1 240	—	—	—	—	—	1	64,800	5,800	—	
			—	2 768	—	—	—	—	—	—	110,700	—	—	
			—	0 208	—	—	18 062	—	—	—	6,600	—	—	
Björknäs aktiebolag	Hallen, Vänglingen . . . . . Espnäs m. fl.	Hammerdal. Ström.	—	0 070	—	—	—	2	—	—	14,500	—	—	22,500
			—	0 112	—	—	0 182	1	—	—	8,000	—	—	
Brunflo mejeriaktiebolag	Änge	Brunflo.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1,300	—	1,300
Bräcke handelsaktiebolag	Bräckebyn	Bräcke.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	3,000

Actiebolag	Ordningsnummer	Stad	Andelen	Antal aktier	Belopp	Andelen	Antal aktier	Belopp	Totalt
Carl Gustafs trävaruaktiebolag m. fl.	Högen	Hallen.	0 125	—	—	—	—	—	—
Fagerlandsvallen m. fl.	Häggenås.	Häggenås.	0 250	—	—	—	—	—	—
Löfhagen	Föllinge.	Föllinge.	0 250	—	—	—	—	—	—
Flykålen m. fl.	Laxsjö.	Laxsjö.	1 336	—	—	—	—	—	—
Häggsjön m. fl.	Hotagen.	Hotagen.	0 443	—	—	—	—	—	—
Arås m. fl.	Hammerdal.	Hammerdal.	1 405	—	—	—	—	—	—
Kaknåsen	Gåxsjö.	Gåxsjö.	0 140	—	—	—	—	—	—
Bredkålen m. fl.	Ström.	Ström.	0 198	—	—	—	—	—	—
Gäddede	Frostviken.	Frostviken.	0 021	—	—	—	—	—	—
Dals ångsågs aktiebolag	Hallen.	Hammerdal.	—	—	—	—	—	—	—
Sporsjönäs	Ström.	Ström.	0 158	—	—	—	—	—	—
Siljeåsen, Jerfsand	Alanäs.	Alanäs.	0 093	—	—	—	—	—	—
Dvårsatts mejeriaktiebolag	Gården nr 1/4 66	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	—	—
Dvårsätt	Rödön.	Rödön.	—	—	—	—	—	—	—
Fagerviks trävaruaktiebolag	Munsåker	Ragunda.	0 042	—	—	—	—	—	—
Björkvattnet m. fl.	Borgvattnet.	Borgvattnet.	0 607	—	—	—	—	—	—
Kafåsen	Refsund.	Refsund.	0 210	—	—	—	—	—	—
Viken	Näs.	Näs.	0 264	—	—	—	—	—	—
Lockåsen, Persåsen	Myssjö.	Myssjö.	0 131	—	—	—	—	—	—
Qvitsle	Berg.	Berg.	0 127	—	—	—	—	—	—
Greningen m. fl.	Lit.	Lit.	0 260	—	—	—	—	—	—
Brynje	Kyrkås.	Kyrkås.	0 040	—	—	—	—	—	—
Andersgård m. fl.	Häggenås.	Häggenås.	0 427	—	—	—	—	—	—
Högrun m. fl.	Föllinge.	Föllinge.	0 430	—	—	—	—	—	—
Flykålen m. fl.	Laxsjö.	Laxsjö.	0 185	—	—	—	—	—	—
Gunnarvattnet m. fl.	Hotagen.	Hotagen.	0 442	—	—	—	—	—	—
Kilen	Hammerdal.	Hammerdal.	0 099	—	—	—	—	—	—
Kaknåsen m. fl.	Gåxsjö.	Gåxsjö.	0 337	—	—	—	—	—	—
Hedningsflokålen, Ön	Ström.	Ström.	0 431	—	—	—	—	—	—
Tand, Lundsjön	Aspås.	Aspås.	0 125	—	—	—	—	—	—
Fillsta mejeriaktiebolag	Fillsta	Frösön.	—	—	—	—	—	—	—
Graningeverkens aktiebolag	Alavattnet m. fl.	Ström.	2 681	—	—	—	—	—	—
Grönborgs bryggeriaktiebolag	Gård nr 1/2 101 o. 1/2 102	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	—	—
Hackås och Näs brunnsaktiebolag	Månsta	Näs.	—	—	—	—	—	—	—
Kårgårde	Hackås.	Hackås.	—	—	—	—	—	—	—
Hackås ullspinneriaktiebolag	Billsta	Hackås.	—	—	—	—	—	—	—
Hammarforsens sågverks aktiebolag	Hamnaren	Ragunda.	—	—	—	—	—	—	—
Hammerdals hushållningsförenings aktiebolag	Fyrås m. fl.	Hammerdal.	—	—	—	—	—	—	—
Gåxsjö	Gåxsjö.	Gåxsjö.	—	—	—	—	—	—	—
Gäddede	Frostviken.	Frostviken.	0 021	—	—	—	—	—	—
Hede mejeriaktiebolag	Kyrkbyn	Hede.	—	—	—	—	—	—	—
Hernösands ångsågs aktiebolag	Alavattnet m. fl.	Ström.	0 310	—	—	—	—	—	—
Fogelberget	Fogelberget	Frostviken.	0 089	—	—	—	—	—	—
Hismoforsens aktiebolag	Bye	Marieby.	0 188	—	—	—	—	—	—
Högen	Högen	Rödön.	0 257	—	—	—	—	—	—
Hudiksvalls trävaruaktiebolag	Herrö	Sveg.	0 003	—	—	—	—	—	—
Herjeåsjön m. fl.	Lillherdal.	Lillherdal.	1 837	—	—	—	—	—	—
Aspan m. fl.	Ytter-Hogdal.	Ytter-Hogdal.	0 450	—	—	—	—	—	—
Kyrkbyn	Öfver-Hogdal.	Öfver-Hogdal.	0 079	—	—	—	—	—	—
Långå	Hede.	Hede.	0 014	—	—	—	—	—	—
Huså aktiebolag	Stamgårde, Svensta	Undersåker.	—	—	—	—	—	—	—
Högen, Uppland	Mörsill.	Mörsill.	0 128	—	—	—	—	—	—
Brattland m. fl.	Åre.	Åre.	0 342	—	—	—	—	—	—
Beljom m. fl.	Kall.	Kall.	8 451	—	—	—	—	—	—
Kjösta	Alsen.	Alsen.	—	—	—	—	—	—	—
Isak Igglunds aktiebolag	Hån	Vemdalen.	0 111	—	—	—	—	—	—
Kyrkbyn m. fl.	Tennås.	Tennås.	0 319	—	—	—	—	—	—
J. A. Enhörnings trävaruaktiebolag	Nederhögen m. fl.	Rätan.	0 452	—	—	—	—	—	—
Funäsåsen	Tennås.	Tennås.	0 042	—	—	—	—	—	—
Ljungdalen	Storsjö.	Storsjö.	0 097	—	—	—	—	—	—

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			å jord- bruks- fastighet.	å annan fa- stighet (utom frälseränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
J. A. Enhörningsträvaruakt.-bol. (forts.)	Boda	Lit.	—	0 078	—	—	—	—	—	1,800	—	—	—
	Gården n:r 122	Östersunds stad	—	—	—	—	—	—	1	—	13,000	—	—
	Vestanbäck m. fl.	Hellesjö.	—	0 048	—	—	—	—	1	8,100	—	—	—
	Svedjelandet	Håsjö.	—	0 156	—	—	—	—	2	5,300	—	—	—
	Ede m. fl.	Fors.	—	0 180	—	—	—	—	1	8,000	—	—	—
	Anviken m. fl.	Refsund.	—	0 434	—	—	—	—	—	24,000	—	—	—
	Binkälen	Sundsjö.	—	0 011	—	—	—	—	—	1,500	—	—	—
	Espnäs	Lockne.	—	0 047	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—
	Ottsjön	Undersåker.	—	0 125	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
	Högeu	Mörsill.	—	0 118	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
Hardeberga	Alsen.	—	0 667	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—	
						2 455							95,000
Jemtlands fjällmejeriaktiebolag	Enkroken m. fl.	Åre.	—	1 605	—	—	—	—	—	16,900	—	—	—
Johannedals trävaruaktiebolag	Klöfsjöbyn	Klöfsjö.	—	0 080	—	—	—	—	—	2,800	—	—	—
	Handsjön m. fl.	Rätan.	—	0 120	—	—	—	—	—	3,500	—	—	—
	Stugubyn	Stugun.	—	0 056	—	—	—	—	—	10,000	—	—	—
	Solberg	Hammerdal.	—	0 041	—	—	—	—	—	2,500	—	—	—
						0 297							18,800
Johannesviks aktiebolag	Hammaren m. fl.	Ragunda.	—	0 344	—	—	—	—	—	34,300	—	—	—
Korsnäs sågverks aktiebolag	Fjätdalen	Lillherdal.	—	0 319	—	—	—	—	—	11,500	—	—	—
Kramfors aktiebolag	Löfberga m. fl.	Ström.	—	0 623	—	—	—	—	—	35,300	—	—	—
	Alanäset m. fl.	Alanäs.	—	3 009	—	—	—	—	1	143,900	—	—	—
	Blåsjön m. fl.	Frostviken.	—	0 958	—	—	—	—	2	44,900	—	—	—
						4 590							224,100
Krokoms tändsticksfabrika aktiebolag	Fanbyn	Rödön.	—	—	—	—	—	—	—	—	4,500	—	—
Krokoms mejeriaktiebolag	Hissmon	Rödön.	—	—	—	—	—	—	—	—	3,000	—	—
Krokoms kvarnaktiebolag	Utgård, Fanbyn	Rödön.	—	—	—	—	—	—	—	—	10,300	—	—
Kungsgården-Mariebergs aktiebolag	Byvattnet m. fl.	Ström.	—	0 651	—	—	—	—	—	43,000	—	—	—
	Storvattnet m. fl.	Frostviken.	—	0 351	—	—	—	—	—	21,400	—	—	—
	Björkvattnet m. fl.	Borgvattnet.	—	0 444	—	—	—	—	—	12,500	—	—	—
						1 446							76,900
Kälarnes handelsaktiebolag	Ansjö	Hellesjö.	—	0 003	—	—	—	—	1	1,800	—	—	—
	Vestanede	Håsjö.	—	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	—
						0 003							4,800
Källskärs aktiebolag	Floren m. fl.	Ytter-Hogdal.	—	1 575	—	—	—	—	—	78,400	—	—	—
	Kyrkbyn	Hede.	—	—	—	—	—	—	1	1,500	—	—	—
	Hån	Vemdalen.	—	0 222	—	—	—	—	1	11,200	—	—	—
						1 797							91,100
Lars Lithanders trävaruaktiebolag	Nyland, Romo	Undersåker.	—	—	—	—	—	—	3	8,000	—	—	—
	Flatnor m. fl.	Offerdal.	—	1 008	—	—	—	—	4	11,700	—	—	—
	Kjösta m. fl.	Alsen.	—	0 461	—	—	—	—	3	10,800	—	—	—
	Bjurhuskälén, Kallsta	Lit.	—	0 091	—	—	—	—	—	1,300	—	—	—
	Backegård m. fl.	Häggenäs.	—	0 188	—	—	—	—	1	5,500	—	—	—
						1 748							37,300
Lars Lithanders trävaruaktiebolag m. fl.	Holmsjön, Skärvången	Fällinge.	—	0 696	—	—	—	—	—	23,800	—	—	—
	Hökvattnet	Laxsjö.	—	0 094	—	—	—	—	—	2,400	—	—	—
	Kilen m. fl.	Hammerdal.	—	0 075	—	—	—	—	1	4,300	—	—	—
						0 865							30,500
Ljusne-Voxna aktiebolag	Hvitvattnet m. fl.	Rätan.	—	0 304	—	—	—	—	—	10,900	—	—	—
	Byåksjön m. fl.	Sveg.	—	0 545	—	—	—	—	—	21,500	—	—	—
	Kolsätter m. fl.	Elfros.	—	1 132	—	—	—	—	—	44,800	—	—	—
	Högen m. fl.	Lillherdal.	—	6 343	—	—	—	—	—	254,900	2,000	—	—
	Fässjö m. fl.	Ytter-Hogdal.	—	1 281	—	—	—	—	1	58,300	—	—	—
	Kyrkbyn	Öfver-Hogdal.	—	0 827	—	—	—	—	2	27,400	—	—	—
	Funäsdalen m. fl.	Tennäs.	—	0 270	—	—	—	—	1	9,000	—	—	—
	Långä m. fl.	Hede.	—	0 125	—	—	—	—	—	5,000	—	—	—
						10 837							433,800
Lockne nya ångsågaktiebolag	Hornsjöböle	Brunflo.	—	0 083	—	—	—	—	—	4,100	—	—	—
	Haza m. fl.	Lockne.	—	1 372	—	—	—	—	—	35,700	—	—	—
						1 455							39,800

Locknö ångsågs aktiebolag		Sporrsjön m. fl.	Ström.	1 099	—	—	—	—	99,000	—	—	99,000
Långrörs aktiebolag	Byn m. fl.	Bölberget m. fl.	Sveg.	2 041	—	—	—	—	84,000	—	—	—
	Kolsätter m. fl.	Björnberg m. fl.	Linsell.	0 451	—	—	—	—	17,200	—	—	—
	Högvålen.	Högvålen.	Elfros.	0 511	—	—	—	—	20,400	—	—	—
			Ytter-Hogdal.	0 421	—	—	—	—	24,200	—	—	—
			Tennäs.	—	—	—	—	—	1,000	—	—	—
					3 424	1	—	—	—	—	—	146,800
Marma sågverks aktiebolag	Björnberg m. fl.		Ytter-Hogdal.	3 736	—	—	—	—	184,900	—	—	184,900
Mattmars mejeriaktiebolag	Bye		Mattmar.	—	—	—	—	1	—	500	—	500
Mattmars kvarnaktiebolag	Nygård		Mattmar.	—	—	—	—	1	100	4,500	—	4,600
Mattmars såg- och hyfleriaktiebolag	Nygård		Mattmar.	—	—	—	—	1	—	5,500	—	5,500
Mons trävaruaktiebolag	Bergsjön, Tjernåsen		Kall.	1 000	—	—	—	—	29,000	—	—	—
	Nybo m. fl.		Klöfsjö.	1 017	—	—	—	—	31,400	—	—	—
	Digerberget		Rätan.	0 250	—	—	—	2	10,100	—	—	—
	Borglunda m. fl.		Stugun.	1 268	—	—	—	8	119,300	—	—	—
	Sidsjö m. fl.		Bodsjö.	0 115	—	—	—	4	13,000	—	—	—
	Boggsjö m. fl.		Sundsjö.	—	—	—	—	2	3,700	—	—	—
	Stugusjön		Bräcke.	0 438	—	—	—	1	36,000	—	—	—
	Rogsta m. fl.		Hackåsm. Gillhof.	1 403	—	—	—	11	75,600	—	—	—
	Lagmanslandet		Brundö.	0 146	—	—	—	2	8,300	—	—	—
	Fjällandet m. fl.		Lit.	0 776	—	—	—	—	41,000	—	—	—
	Grötom m. fl.		Häggenås.	0 501	—	—	—	—	—	—	—	—
	Rörvattnet		Hotagen.	0 022	—	—	—	—	14,900	—	—	—
	Näset och Trängen		Aspås.	—	—	—	—	—	500	—	—	—
	Gård nr 2/3 88, tomt nr 87, 1/2 103.		Östersunds stad.	—	—	—	—	2	1,500	—	—	—
					6 936	—	—	2	—	26,300	—	410,600
Norrvikens ångsågs aktiebolag	Husås		Lit.	0 167	—	—	—	—	5,000	—	—	—
	Fiskviken, Frankrike		Offerdal.	0 111	—	—	—	2	2,500	—	—	7,500
Nyhems handelsaktiebolag	Nyby, Söre		Lit.	0 111	—	—	—	2	2,000	1,700	—	3,700
Nåldens ullspinneriaktiebolag	Faxelfven		Näskott.	—	—	—	—	1	2,500	10,000	—	12,500
Ortvikens ångsågs aktiebolag	Fjällandet		Lit.	0 021	—	—	—	—	600	—	—	600
Porterbryggeriaktiebolaget i Gefle	Kyrkstaden		Sveg.	—	—	—	—	1	—	2,000	—	2,000
Ragunda bad- och brunnsinrättnings aktiebolag	Ragundasjöns uppgr. jord		Ragunda.	—	—	—	—	1	2,700	—	—	2,700
Salsåkers ångsågs aktiebolag	Görvik		Hammerdal.	0 040	—	—	—	—	2,500	—	—	2,500
Sandarne aktiebolag	Hvitvattnet		Rätan.	0 313	—	—	—	—	8,300	—	—	—
	Bynåsvallen m. fl.		Sveg.	1 406	—	—	—	4	63,800	2,500	—	—
	Linsell m. fl.		Linsell.	2 000	—	—	—	1	76,300	3,000	—	—
	Kolsätter m. fl.		Elfros.	0 385	—	—	—	—	15,300	—	—	—
	Herjeåsjön m. fl.		Lillherdal.	0 139	—	—	—	1	7,600	—	—	—
	Vestansjö m. fl.		Ytter-Hogdal.	1 274	—	—	—	1	57,900	500	—	—
	Kyrkbyn		Öfver-Hogdal.	0 575	—	—	—	—	16,500	—	—	—
	Färjesundet m. fl.		Hede.	2 851	—	—	—	4	122,200	—	—	—
	Hån m. fl.		Vemdalen.	1 364	—	—	—	2	54,400	300	—	—
	Funäsåsen		Tennäs.	0 250	—	—	—	—	6,000	—	—	—
					10 557	—	—	—	—	—	—	434,600
Sandvikens sågverks aktiebolag	Sörviksnäset		Borgvattnet.	0 060	—	—	—	—	4,800	—	—	—
	Gärde, Renålandet		Ström.	0 126	—	—	—	1	13,000	—	—	—
	Jerfsand		Alanäs.	0 013	—	—	—	—	1,000	—	—	18,800
Sikås badhusaktiebolag	Sikås		Hammerdal.	—	—	—	—	1	—	500	—	500
Skalstugans aktiebolag	Hålland		Undersåker.	—	—	—	—	1	—	800	—	—
	Skalstugan m. fl.		Åre.	0 667	—	—	—	1	41,500	—	—	42,300
Skogens kolaktiebolag	Böle		Fors.	0 054	—	—	—	—	1,700	—	—	—
	Mårdsjön		Stugun.	0 104	—	—	—	—	6,000	—	—	—
	Sörviksnäset		Borgvattnet.	0 262	—	—	—	—	13,200	—	—	—
	Stafre		Refsund.	—	—	—	—	1	—	5,000	—	—
	Hövikén		Bodsjö.	0 167	—	—	—	—	7,000	—	—	32,900
Skönviks aktiebolag	Krokvåg m. fl.		Ragunda.	0 436	—	—	—	28	47,900	—	—	—
	Alanäset m. fl.		Hellesjö.	7 880	—	—	—	23	293,300	—	—	—
	Håsjö m. fl.		Håsjö.	0 526	—	—	—	6	28,100	—	—	—
	Gussjölandet		Fors.	1 842	—	—	—	—	61,000	—	—	—

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. Taxeringsvärdet (i kronor)			14. Summa.
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.					11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Skönviks aktiebolag (forts.)	Mårdsjön m. fl.	Stugun.	—	0 180	—	—	—	—	21,500	—	—	—	1,219,900
	Fullsjön	Borgvattnet.	—	0 284	—	—	1	—	15,500	—	—	—	
	Anviken m. fl.	Refsund.	—	1 332	—	—	—	1	80,100	60,000	—	—	
	Gimdalen m. fl.	Nyhem.	—	0 306	—	—	3	—	37,500	2,000	—	—	
	Bodsjöbyn m. fl.	Bodsjö.	—	2 220	—	—	11	—	119,200	—	—	—	
	Binnäset	Sundsjö.	—	0 125	—	—	—	—	10,500	—	—	—	
	Hemsjö m. fl.	Bräcke.	—	0 815	—	—	9	—	67,700	—	—	—	
	Dädre m. fl.	Hackås m. Gillhof.	—	0 972	—	—	1	—	66,000	—	—	—	
	Öd	Marieby.	—	—	—	—	3	—	9,000	—	—	—	
	Böle	Brunflo.	—	0 242	—	—	—	—	12,000	—	—	—	
	Haga m. fl.	Lockne.	—	0 108	—	—	11	—	34,000	—	—	—	
	Mälång	Sunne.	—	0 352	—	—	—	—	8,500	—	—	—	
	Böläsen m. fl.	Oviken.	—	1 042	—	—	—	—	40,100	—	—	—	
	Lockåsen, Ångron	Myssjö.	—	—	—	—	2	—	3,100	—	—	—	
	Bergsbyn m. fl.	Berg.	—	1 347	—	—	9	—	51,100	—	—	—	
	Hallen m. fl.	Åsarne.	—	0 601	—	—	3	—	23,300	—	—	—	
	Rätansbyn	Rätan.	—	0 083	—	—	—	—	2,400	—	—	—	
	Grubban m. fl.	Ytter-Hogdal.	—	0 250	—	—	—	—	15,700	—	—	—	
	Ljungdalen m. fl.	Storsjö.	—	1 123	—	—	2	—	29,000	3,700	—	—	
	Byom	Lit.	—	0 721	—	—	—	—	20,000	—	—	—	
	Österåsen	Häggenås.	—	—	—	—	1	—	2,000	—	—	—	
	Ede m. fl.	Hamnerdal.	—	0 570	—	—	1	—	45,600	—	—	—	
	Kilen m. fl.	Aspås.	—	0 416	—	—	3	—	10,100	—	—	—	
							23 773	3					
Slätte mejeriaktiebolag	Slätte	Ålsen.	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—	500
Sprängsvikens aktiebolag	Björkvattnet m. fl.	Borgvattnet.	—	0 444	—	—	—	—	12,500	—	—	—	17,500
	Öz	Ström.	—	0 063	—	—	—	—	5,000	—	—	—	
Ströms trävaruaktiebolag	Bredgård m. fl.	Ström.	—	1 141	—	—	—	—	98,000	4,000	—	—	204,400
	Lidsjöberg	Alanås.	—	0 352	—	—	—	—	24,300	—	—	—	
	Björkvattnet m. fl.	Frostviken.	—	1 648	—	—	—	1	78,100	—	—	—	
Strömsnäs aktiebolag	Långåsen	Ström.	—	0 250	—	—	—	—	25,000	—	—	—	25,000
Sunds aktiebolag	Fjäl m. fl.	Lit.	—	0 937	—	0 333	—	—	34,500	—	—	—	586,400
	Storbränna	Häggenås.	—	0 073	—	—	—	—	3,000	—	—	—	
	Kilen m. fl.	Aspås.	—	0 125	—	—	—	—	1,600	—	—	—	
	Enarsvedjan m. fl.	Offerdal.	—	0 230	—	—	—	—	3,100	—	—	—	
	Vesteråsen	Åsarne.	—	0 095	—	—	—	—	4,000	—	—	—	
	Handsjön m. fl.	Rätan.	—	0 172	—	—	—	—	6,400	—	—	—	
	Ammer m. fl.	Ragunda.	—	1 028	—	—	—	4	65,000	—	—	—	
	Gastsjön m. fl.	Hellesjö.	—	0 375	—	—	—	—	10,000	—	—	—	
	Öster-Öfsjö	Håsjö.	—	0 013	—	—	—	1	800	—	—	—	
	Bispgården m. fl.	Fors.	—	3 184	—	—	—	2	124,500	—	—	—	
	Digertjärnskilen m. fl.	Stugun.	—	0 243	—	—	—	—	17,300	—	—	—	
	Backe m. fl.	Refsund.	—	1 419	—	—	—	1	83,000	—	—	—	
	Byn	Nyhem.	—	0 210	—	—	—	—	30,000	—	—	—	
	Hunge m. fl.	Bodsjö.	—	0 205	—	—	—	1	12,500	—	—	—	
	Binnäset m. fl.	Sundsjö.	—	1 100	—	—	—	13	77,000	—	—	—	
	Mordviken	Bräcke.	—	0 592	—	—	—	1	42,000	2,000	—	—	
	Oldberg m. fl.	Näs.	—	1 173	—	—	—	1	31,500	—	—	—	
	Näcksta	Hackås.	—	0 999	—	—	—	—	28,500	—	—	—	
	Hälle m. fl.	Brunflo.	—	0 250	—	—	—	2	8,700	—	—	—	
	Espnäs	Lockne.	—	0 023	—	—	—	—	1,000	—	—	—	
							12 784	—					
Svensta handelsaktiebolag	Österåsen	Åsarne.	—	—	—	—	—	—	—	4,000	—	—	4,000
Söråkers trävaruaktiebolag	Ragundasjöns uppgr. jord	Ragunda.	—	—	—	—	—	—	1,000	—	—	—	1,000
Tafnäs ångsågs aktiebolag	Mjösjö m. fl.	Sundsjö.	—	—	—	—	—	—	1,200	12,000	—	—	13,200
Trångavikens mejeriaktiebolag	Mo	Ålsen.	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—	500

Travvaraktiebolaget Carisvik		Lit.												
	Ittingen		0-211									6,000		
	Lassgård	Häggensås.	0-029									1,700		
	Lunnesjö	Aspås.				2						2,100		
	Österhallom	Myssjö.				1						300		
	Ytterålden	Offerdal.	0-094									800		
	Nordbyn	Alsen.	0-116									2,100		
	Böle	Ragunda.				1						2,000		
	Vestanede	Håsjö.	0-022									1,000		
	Mårdsjön m. fl.	Stugun.	0-114									11,000		
	Boberg m. fl.	Borgvattnet.	0-167									9,500		
	Marsätt	Sundsjö.				1						500		37,000
Tunadals aktiebolag	Bensjö m. fl.	Bräcke.	1-390			8						134,000		
	Gäle m. fl.	Näs.	0-226			2						5,700		
	Näcksta m. fl.	Hackås m. Gillhof.	1-320			4		1				52,300	5,800	
	Håsjö m. fl.	Håsjö.	0-067			1						4,600		
	Näfverede	Stugun.	0-130									7,000		
	Borgsjö m. fl.	Borgvattnet.	0-382			1						28,800		
	Bodsjöbyn m. fl.	Bodsjö.	1-104			10						72,100		
	Marsätt m. fl.	Sundsjö.	0-250			4						22,200		
	Vamsta	Brunflo.				1						700		
	Harång	Lockne.				4						10,400		
	Brynje m. fl.	Berg.	1-939			16						65,400		
	Vesteråsen	Åsarne.				1						6,000		
	Långberget	Ytter-Hogdal.	0-063									7,700		
	Sundsbacken	Hallen.				1						1,500		
	Åbbåsen	Oviken.	0-123									2,000		
	Hofvermo m. fl.	Myssjö.	0-726			4						20,500		
	Frankrike m. fl.	Offerdal.	0-375			1						4,500		
	Röde	Alsen.	0-500									11,500		
	Bjurhuskälén m. fl.	Lit.	0-407			1						11,800		
	Fagerlandsvallen m. fl.	Häggensås.	1-989			4						46,000		
	Backen m. fl.	Föllinge.	0-531			2						20,100		
	Rörvattnet m. fl.	Hotagen.	0-612									13,800		
	Heljeåkilen m. fl.	Hammerdal.	0-213			2						14,000		
	Dvärått m. fl.	Rödön.	0-458			1						20,000	1,500	
	Näldeu	Näskott.	0-125									6,500		596,400
Verldsgoodtemplarordens i Östersund byggnadsaktiebolag	Gårdarne nr 181 och 183	Östersunds stad.								1			37,000	37,000
Varpnäs förlagsaktiebolag	Ransjö	Linsell.								1			800	800
Vistavarfs aktiebolag	Böle m. fl.	Ragunda.	1-960			5						117,500		
	Alanåset m. fl.	Hellesjö.	1-296			5						43,000		
	By m. fl.	Håsjö.	0-794			1						48,500		
	Böle m. fl.	Fors.	2-069			5						107,100		
	Borglunda m. fl.	Stugun.	2-362			3						198,200		
	Målgåsen m. fl.	Refsund.	0-091									6,500		
	Hofdsjö m. fl.	Nyhem.	0-360			2						44,000		
	Boggsjö m. fl.	Sundsjö.	1-595			1						118,000		
	Gråsjön	Bräcke.	0-288			3						34,900		
	Berge m. fl.	Brunflo.	0-917					1				27,300	24,500	
	Galberget	Oviken.				1						300		
	Djupsjön m. fl.	Kall.	1-037									21,900		
	Aspbacken m. fl.	Offerdal.	1-884			6						45,100	100	
	Bräcke m. fl.	Alsen.	0-416			3						8,600		
	Backen m. fl.	Lit.	3-055			2						88,400		
	Häggsta m. fl.	Häggensås.	0-067			3						3,100		
	Grafvarevågen m. fl.	Föllinge.	0-750			1						37,700		
	Flinten m. fl.	Hotagen.	0-652			1						14,000		
	Ede m. fl.	Hammerdal.	2-774			3						211,300		
	Kaknåsen m. fl.	Gårsjö.	0-453			1						19,500		
	Kälén	Rödön.				3						2,200		
	Lundsjön m. fl.	Aspås.	0-604			1						7,700		
	Backen	Ås.										8,000		
	Döfvelsås m. fl.	Klöfsjö.	1-821			2						61,400		
	Källberget	Vemdalen.	0-068									3,000		
	Storsjö m. fl.	Storsjö.	1-724			1						39,800		1,341,600
Väija ångsågs aktiebolag	Gärde m. fl.	Ström.	0-494									48,000		48,000
Ytter-Hogdals goodtemplars byggnadsaktiebolag	Viken	Ytter-Hogdal.								1			1,000	1,000

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.					11. Å jordbruksfastighet.	12. Å annan fastighet (utom frälseränta).	13. Å frälseränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Ytterå såg- och kvarnaktiebolag . . .	Ytterån under Åse . . .	Alsen.	—	—	—	—	—	1	—	35,000	—	—	35,000
Ytterå trälastaktiebolag	Ytterån under Åse	Alsen.	—	—	—	—	—	1	—	22,000	—	—	22,000
Åre turist- och kurorts hotellbyggnadsaktiebolag	Grand Hotell i Mörviken .	Åre.	—	—	—	—	—	1	—	24,000	—	—	24,000
Äggfors aktiebolag	Äggen	Mörsill.	—	—	—	—	—	1	—	26,000	—	—	26,000
Änge bryggeriaktiebolag	Hallen	Undersåker.	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	—	18,000
	Bräckeby	Bräcke.	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	—	
	Bredgård	Ström.	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	—	
Östersunds badhusaktiebolag	Badhus	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	—	3,000
Östersunds elektriska belysningsaktiebolag	Maskinhus	»	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	—	10,000
Östersunds flickskolebyggnads aktiebolag	Gårdarne nr 208 och 229	»	—	—	—	—	—	1	—	40,000	—	—	40,000
Östersunds utskänkingsaktiebolag . .	Gårdarne nr 47 och 48 .	»	—	—	—	—	—	2	—	58,500	—	—	58,500
	Summa		—	191 295	—	0 833	192 198	444	65	8,548,500	1,357,800	—	9,906,300

Anm. I förestående förteckning ingå icke sådana fastigheter, hvilka inköpts af bankaktiebolag för betäckande af någon bankens fordran.

Tab. 6. EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Främmande maktens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.					11. Å jordbruksfastighet.	12. Å annan fastighet (utom frälseränta).	13. Å frälseränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Arntsson, Ivar, norsk nationalitet	Floren	Ytter-Hogdal.	—	0 104	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—
Aronsen, Aron, »	Blåsjön	Frostviken.	—	0 060	—	—	—	—	—	900	—	—	—
Bergström, Simon, »	Linsell	Linsell.	—	—	—	—	1	—	—	600	—	—	—
Bjertem, Björn Larssen, »	Lilltevevalen	Åre.	—	0 062	—	—	—	—	—	1,200	—	—	—
Bogseth, Hans Petter, »	Storbränna	Häggenås.	—	0 073	—	—	—	—	—	2,500	—	—	—
Den Nordenfjeldske Kreditbank i Trondhjem, norsk nationalitet	Kjälén nr 2	Kall.	—	0 177	—	—	—	—	—	3,500	—	—	—
Einarssons, Einar, enka, norsk nationalitet	Ljungdalen	Storsjö.	—	—	—	—	1	—	—	100	—	—	—
Engzelius, J. M., »	Funäsälven och Malmagen .	Tennäs.	—	0 305	—	—	2	—	—	10,600	—	—	—
Estensen, Lars, »	Funäsälven	Tennäs.	—	0 042	—	—	—	—	—	800	—	—	—
Evensen, Engelbrekt, »	Gäddede	Frostviken.	—	—	—	—	1	—	—	300	—	—	—
Evensen, Ole, »	Backen	Ås.	—	—	—	—	1	—	—	1,500	—	—	—

Tab. 6. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I JEMTLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Främmande maktens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa.	jordbruksfastighet.	å annan fastighet (utom frälseränta).	å frälseränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Korf, Jakob Vilh., finsk nationalitet . . .	Nordanelften	Näskott.	—	—	—	—	1	—	1,200	—	—	1,200		
Gerspacher, Rud., tysk	Notvallen	Undersåker.	—	—	—	—	1	—	—	1,500	—	1,500		
Baird, J. amiral, engelsk	Gunnarvattnet	Hotagen.	—	—	—	—	1	—	—	1,600	—	—		
Hoyle, Rich. A., ...	Skansegan	Undersåker.	—	—	—	—	1	—	—	4,000	—	—		
Hunter, Charles, ...	Stamgårde	»	—	—	—	—	1	—	—	5,000	—	—		
Miller, Lewis, ...	Mo	»	—	0 667	—	—	—	—	20,000	—	—	—		
	Svensta	»	—	0 667	—	—	—	—	10,000	—	—	—		
	Öfverocke	Mörsill.	—	—	—	—	—	1	—	50,000	—	—		
	Mo	Åsen.	—	—	—	—	1	—	300	—	—	—		
	Rönningsberg (Trångaviken)	»	—	—	—	—	—	1	—	130,000	—	—		
	Tossberg	Mattmar.	—	—	—	—	5	—	1,000	1,500	—	—		
Owen, Thomas, ...	Hallen	Undersåker.	—	—	—	—	1	—	1,000	—	—	—		
	Skansegan (Hjerpens trämassefabrik	»	—	—	—	—	1 334	2	—	850,000	—	1,074,400		
Ollander, Olof, rysk nationalitet	Gård nr 266	Östersunds stad.	—	—	—	—	—	—	—	7,000	—	7,000		
	Summa		—	8 798	—	—	8 798	55	6	189,700	1,119,000	—	1,308,700	

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DÄRMED JÄMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I JEMTLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. 6. Utdelning under år 1900		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelser, vid årets slut.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
A. Å landsbygden.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Fjärdingsmannen Jonas Jonssons fattighemsfond.	Inrättande af fattighem i Hammerdal.	Fjärdingsmannen Jonas Jons-son i Håxås.	1876 ^{22/5}	—	—	26,000	26,000	Fattigvårdsstyrelsen i Hammerdal.	
Densammes d:o.	D:o d:o i Gäxsjö.	Densamme.	»	—	—	5,355	—	D:o i Gäxsjö.	
Per Anderssons och hans hustrus nödhjälpsfond.	För inköp af säng- och gångkläder åt dem, som genom sjukdom eller oförmålad fattigdom däraf äro i behof inom Hammerdal (och Gäxsjö).	Hemmansegaren Per Anders-son o. h. h. Anna Hem-mingsdotter i Gäxsjö.	1888 ^{7/4}	—	—	4,073	—	D:o i Hammerdal.	
Desammes d:o.	D:o d:o i Gäxsjö.	Desamma.	»	8	135	4,232	—	D:o i Gäxsjö.	
Lars Lithanders donationsfond.	Inrättande af fattiggård eller till fattigvårdens behof.	Landbrukaren L. Lithander.	1888 ^{26/6}	—	900	21,328	—	D:o i Lit.	
Per Olofsson Nords fond.	Understöd åt fattiga.	Arbetaren Per Olofsson Nord i Åsen.	1891 ^{16/9}	2	20	511	—	Kommunalnämnden i Ham-merdal.	

Tullnsfonden.		Understöd åt fattiga inom Näskott.		F. talmannen Nils Larsson i Tullus.	1894 1 ^o / ₄	13	401	17,472	—	Landstingsmannen Nils Persson i Faxelfven.
D:r N. Th. Feltströms jubileumfond.	Understöd hvarje jul till fattiga i Hammerdal, som ej åtnjuta fattigunderstöd.	Teol. dr N. Th. Feltström.	1898 12/17	10/10, 1899 2/1	4	25	669	—	—	Pastor och kyrkovårdar i Hammerdal.
P. A. Amréus understödsfond.	Fattigunderstöd inom Ragunda.	Bondsonen P. A. Amréus.	1882 12/9	—	—	12	300	—	—	Fattigvårdsstyrelsen i Ragunda.
Sundbergiska fonden.	D:o inom Brunflo och Marieby af räntan, efter afdrag af kostnad för underhåll af stiftarens graf.	Generalkvartermästaren Erik Sundberg.	1780 28/12	—	—	—	1,010	—	—	Kommunalnämnden i Brunflo. 1)
Stens fond.	Understöd åt fattiga inom Näs, hvilka ej åtnjuta fattighjälp.	Hemmansegaren Nils Sten i Ålsta.	1875 9/5	—	—	—	1,248	—	—	Fattigvårdsstyrelsen i Näs.
Rabinska fonden.	D:o i Frösö.	Mamsell Elisabet Lindström.	1866 21/8	3	50	1,000	—	—	—	Fattigkassans föreståndare.
Bredmanska donationen.	Räntan användes för fattigvården i Oviken.	Professor Johan Bredman.	1855 18/11	—	—	—	2,860	—	—	Fattigvårdsstyrelsen i Oviken.
A. Jönssons i Klockarbacken och hans hustrus donation.	D:o d:o.	Bonden Anders Jönsson.	1872 1/11	—	—	—	83	—	—	D:o d:o.
Frösö sockens nödhjälpsfond.	D:o till fattige, som ej åtnjuta fattigvård.	Hemmansegaren Joh. Bellman i Bellsta.	1900 2/10	—	—	—	5,027	—	—	Tre af kommunen valda personer.
Brukspatron Nils Södergrens testamente.	Understöd åt en skollärare i Tennäs socken samt studerande från Herjedalen och fattiga inom Tennäs.	Bruksegaren Nils Södergren	1805 19/11	—	560	4,000	—	—	—	Fattigvårdsstyrelsen i Tennäs.
Lars Kristofferssons och Brita Mårtensdotter i Öfrerberg minne.	Räntan skall årligen på julafton utdelas till inom Svegs kommun varande två äldsta medlemmar, en manlig och en kvinnlig, som äro i fattiga omständigheter.	Handlanden Olof Lindskog.	1898 12/12	2	25	500	—	—	—	Kommunalnämnden i Sveg.
Södergrenska testamentet.	Fattigunderstöd inom Undersäkers, Kalls och Åre socknar.	Bruksegaren Nils Södergren.	1805 19/11	—	1,120	27,200	—	—	—	Pastor jämte kyrkovårdarne i Undersäker. 2)
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.										
Anders Anderssons i Söre testamentsfond.	Inrättande i Lit af en sockenskola med prestvigd lärare.	Kyrkovården A. Andersson i Söre.	1831 21/12	1	300	12,900	6,900	—	—	Skolrådet i Lit.
Olaus Lithanders d:o.	Att förse fattiga skolbarn i Lit med kläder och böcker.	Handlanden O. Lithander.	1849 24/2	14	85	2,426	—	—	—	D:o d:o.
Per Nilssons i Rehn donationsfond.	Underhåll af fattiga skolbarn m. m.	Hemmansegaren Per Nilsson i Rehn.	1858 8/9	—	—	1,000	—	—	—	D:o i Aspås.
Fattiga skolbarns beklädnadsfond.	Fattiga skolbarns inom Föllinge beklädnad.	F. nämndemannen Hemming Olofsson i Backen.	1872 2/10	—	—	530	—	—	—	D:o i Föllinge.
Fridsbergs lappbarhem.	Underhåll och undervisning vid barnhemmet i Ström.	Pastor Mikael Sandell.	1877 1/1	18	1,685	12,300	10,500	—	—	En styrelse af 3 personer. 3)
Lars Lithanders lönefond.	Aföning åt präst såsom lärare vid folkskolan i Lit.	Landbrukaren Lars Lithander.	1888 22/5	1	950	20,229	—	—	—	Skolrådet i Lit.
Lisa Klebergs donationsfond.	Fattiga skolbarns i Ås beklädnad.	Änkan Lisa Kleberg i Ås.	1893 27/1	5	55	1,000	—	—	—	D:o i Ås.
Sigrid Eskilssons d:o.	D:o i Hammerdal d:o.	Sigrid Eskilsson.	1897 5/8	—	—	125	—	—	—	Fattigvårdsstyrelsen i Hammerdal.
Densammans d:o	D:o i Gärsjö d:o.	Densamma.	—	—	—	127	—	—	—	D:o i Gärsjö.
Onämnd gifvares fond.	Bidrag till Ragunda församlings skolväsende.	Okänd.	1893	—	—	1,000	—	—	—	Skolrådet i Ragunda.
Tunadals donationsfond.	Fattiga barns inom Ragunda beklädnad.	Tunadals trävaruaktiebolag.	1867 27/8	3	40	1,000	—	—	—	Fattigvårdsstyrelsen i d:o.
Fond för fattiga barns skolgång.	Middagsmåltid åt medellösa skolbarn inom Brunflo under skolgången.	Gäfvor och sammanskott, hopbragta af ryttmästaren J. Cederström.	1866 13/4	1	20	4,417	—	—	—	Skolrådet i Brunflo.
Stens fond.	Fattiga skolbarns inom Näs underhåll.	Hemmansegaren Nils Sten i Ålsta.	1877 2/11	7	69	1,028	—	—	—	D:o i Näs.
Fond för fattiga barns beklädnad.	Understöd med kläder m. m. åt fattiga barn inom Lockne.	Goodtemplarlogen Facklan samt insamling.	1888	22	120	2,649	—	—	—	En af Lockne kyrkostämma vald styrelse af 3 personer.
Racklöwska skolan.	Skolundervisning åt fattiga barn inom Undersäkers pastorat.	Handlanden Olof Hansson Racklöv.	1801 21/7	60	1,178	24,581	8,000	—	—	Kyrkoherde och kyrkovårdar. 4)
Hans Erssons och P. Wikströms donationsfond.	Understöd för medellösa barns skolgång inom Åre församlings västra del.	H. Ersson i Forsa och direktör P. Wikström.	1846 5/2	16	77	1,814	—	—	—	Skolrådet.
Länsman Nilssons stipendiefond.	Premier åt barn i Hallens folkskola.	Länsman Nilsson m. fl.	1876 20/9	6	30	500	—	—	—	D:o.
Fru Maria Salanders premiefond.	Premier åt skolbarn inom Ytter-Hogdal.	Fru M. Salander.	1878 8/12	1	3	60	—	—	—	D:o i Ytter-Hogdal.
Kronofogden S. O. Hammarströms donation.	Beklädnad åt skolbarn i d:o.	S. O. Hammarström.	1866 4/9	9	50	1,000	—	—	—	D:o d:o.
von Schubertska fonden.	Att af räntan inköpa biblar åt nattvardsbarnen i Svegs pastorat.	Generalintendenten von Schubert.	1857 7/8	—	52	1,194	—	—	—	Kyrkorådet i Sveg.
D:o d:o.	D:o i Lillherdals pastorat.	Densamme.	—	—	—	437	—	—	—	Pastor i Lillherdal.
D:o d:o.	D:o i Hede.	D:o.	—	12	12	80	—	—	—	Kyrkorådet i Hede.
D:o d:o.	D:o i Vemdalen.	D:o.	—	12	12	50	—	—	—	D:o i Vemdalen.
Dicksonska fonden.	Beklädnad af fattiga skolbarn i Sveg.	Fruarna Eleonore Marika och Blanche Dickson.	1898 22/12	20	166	4,195	—	—	—	Skolrådet i Sveg.
D:o d:o.	D:o i Linsell.	Desamma.	—	45	242	4,000	—	—	—	D:o i Linsell.
D:o d:o.	D:o i Ytter-Hogdal.	D:o.	—	28	200	5,060	—	—	—	D:o i Ytter-Hogdal.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1900		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Dicksonska fonden. D:o d:o. D:o d:o. Sofie Crantz fond. Svegs folkskolas premiifond. Småskolans vid Svegs kyrka d:o. Anstaltpojknarnes stipendii-fond. Westerlunds d:o. Jöns Olssons donationsfond. Jon Hedins fond. Onämnd gifvares d:o. Zetterbergska fonden. Sandströmska donationen.	Beklädnad af fattiga skolbarn i Öfver-Hogdal. D:o i Hede. D:o i Vemdalen. Premier åt fattiga skolbarn i Sveg. Premier åt skolans barn. D:o d:o. Inköp af böcker åt en eller två flitiga och ordentliga folkskolebarn i Dufbergs by, Svegs socken, födda af där från ålder boende Herjeådalsföräldrar. Stipendier för infödda skolbarn i Lillherdal. Räntan å 2,000 kr. användes till beklädnad af fattiga skolbarn och å 1,000 kr. att utdelas till ålderstigna fattiga inom Hede. Skolväsendets underlättande i Långå by i Hede. Beklädnad af fattiga skolbarn i Hede. Räntan utdelas bland fattiga barn, som erhålla afgångsbetyg ur skolan inom Rätan. Till hjälp åt fattiga skolbarn från västra Kall.	Fruarna Eleonore Marika och Blanche Dickson. D:o. D:o. Inspektoren P. E. Crantz. Okänd. D:o. Byggmästaren Olof Vesterlund och ingenjören Anders Wählin. Byggmästaren Olof Westerlund. Hemmansegaren J. Olofsson i Hede. Farmaren Jon Hedin i Amerika. Okänd. Kontraktsposten N. G. Zetterberg. Arbetaren Axel Sandström.	1898 ²² / ₁₂ " " 1890 ²⁵ / ₅ — — 1894 ²⁵ / ₄ — 1899 ¹⁰ / ₇ 1881 ¹⁴ / ₁₀ 1896 Nov. 1899 1881 ²⁷ / ₁ 1865 ¹⁰ / ₉	15 26 15 — — — — — 26 — 2 2 6	150 300 200 — — — — — — 135 — 10 15 45	3,000 6,000 4,000 1,440 408 144 274 107 3,000 4,000 200 250 1,290	— — — — — — — — — — — — — — — —	Skolrådet i Öfver-Hogdal. D:o i Hede. D:o i Vemdalen. D:o i Sveg. Svegs församlings skolkassa. D:o d:o. D:o d:o. Skolrådet i Lillherdal. Kommunalnämnden i Hede. Skolrådet i Hede. D:o. Kyrkovärden i Rätan. Skolrådet i Kall.	
c) Stipendii-fonder och andra stiftelser för undervisning.									
Gisslenska donationen.	Undervisningsväsendets i Ragunda befordrande.	Handlanden L. Gisslén i Uppsala.	1835 ³⁰ / ₈	—	—	9,500	6,500	Skolrådet i Ragunda.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Hans Iaakssons sjukvårds-fond.	Understöd för vård å Ströms sjukstuga.	Torparen Hans Isaksson.	1899 ⁵ / ₅	—	—	2,000	—	Ströms sjukstugustyrelse.	
e) Sjuk- och begravningskassor.									
Kyrkås allmänna sjuk- och begravningskassa. Ocke sågverks d:o. Mattmars goodtemplars d:o. Gällö sågverks d:o. Huså sågverks d:o.	Sjuk- och begravningshjälp. D:o. D:o. D:o. D:o.	— — — Aktiebolaget Gällö sågverk. —	1884 ²² / ₈ 1899 ¹ / ₆ 1893 ¹⁹ / ₄ 1899 ¹⁶ / ₄ 1895	7 20 8 8 16	242 293 313 509 351	1,354 209 1,323 1,249 1,530	— — — — —	Särskild styrelse. D:o. D:o. D:o. D:o.	5) 6) 7) 8) 9)
f) Pensionsfonder.									
Johan Perssons fond. M. Daléns besparingskassa.	Att af fondens ränta bilda kapital i ränte- och kapitalanstalten för 4 barn. Räntan insättes i lifränteanstalten i Stockholm för fattiga föräldrars barn, som under året äro födda och som tillhöra Myssjö socken.	Hemmansegaren Johan Persson i Kårgårde. F. häradsdomaren M. Dalén.	1892 ²⁸ / ₁ 1875 ³⁰ / ₁₂	— 1	— 5	4,000 100	— —	Kommunalnämnden i Hackås och kyrkorådet därstädes. Kommunalnämnden (fattigvårdsstyrelsen).	
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Per Anderssons hustrus donationsfond. Abraham Öhrbergs och hans hustrus egna hemsfond.	Gåxsjö kyrkas nödiga behof. Byggnads- och odlingshjälp åt mindre bemedlade för anskaffande af egna hem i Gåxsjö.	Änkan Anna Hemmingsdotter i Gåxsjö. Abraham Öhrberg och hans hustru.	1895 ³ / ₂ 1897 ¹⁷ / ₁₂	— —	— —	1,018 5,000	— —	Kyrkorådet i Gåxsjö. Fattigvårdsstyrelsen i d:o.	

K. Majors Befallningskafvarnas femårsberättelser 1896-1900. Jemtlands län.

Tab. 7.

Jemtlands län.

41

Hofverbergsska fonden.	Uppmuntran till odling. För kommunala ändamål i Rätar.	Hemmansegaren Johan Persson i Kärgårde. Hofverberg (yrke okänt).	1891 2/3	2	200	4,000	—	Kommunalnämnden och kyrkorådet i Ilackås. Kommunalnämnden i Rätan.
		Summa	—	467	11,370	282,116	57,900	

B. I Östersunds stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård för s. k. pauvres honteux och dylikt.

Rådmannen Jöns Olof Olsons donationsfond.	Räntan utdelas till medellösa män eller kvinnor, som icke åtnjuta full fattigförsörjning.	Rådmannen Jöns Olof Olsson.	1899 14/12	—	—	1,052	—	Magistraten.
Sigrid Ersdotter Rödén-Bergers donation.	Afkastningen skall komma stadens fattiga till godo.	Sigrid Ersdotter Rödén-Berger.	Ej känt.	7	70	1,000	—	Stadsfullmäktige. ¹⁰⁾
E. M. Grenholms minne.	Räntan tilldelas vid jultiden en fattig och välfredad person med företräde för sjuklig.	Provinsialläkaren Erik Magnus Grenholm.	1889 5/2	1	75	1,999	—	Do genom drätselkammaren. ¹¹⁾
Elisabet Lindströms testamente.	Af räntan utdelas julgåvor årligen åt ogifta fruntimmer.	Mademoiselle Elisabet Lindström.	1868 25/2	2	100	2,081	—	Do do. ¹²⁾
Onämnd gifvares fond.	Af räntan efter 5 % utdelas årligen den 23 december dels kläder åt fattiga barn, dels gåvor i penningar eller matvaror.	Grosshandlaren Nils Wikström.	1880 25/7	—	500	10,000	—	Do do. ¹²⁾
Onämnd gifvares fond.	Af räntan efter 6 % utdelas årligen den 23 december julgåvor å 150 kr. till 2 fattiga borgare, därvid företrädesvis böra ihågkommas sådana, som innehaft kommunala befattningar.	Grosshandlaren Nils Wikström.	1876 15/9	2	300	5,000	—	Do do. Do do.
Julgåvofond.	Angifves af benämningen. Räntan utdelas till medellösa och fattige vid jultiden.	Östersunds vinhandel.	1897 2/11	9	100	2,014	—	Drätselkammaren.
Genborgska donationsfonden.	Årsräntan & fonden tilldelas någon åldrig, fattig och sjuklig änka efter präst, ämbetsman eller bättre borgare i Östersund.	Änkefru pastorskans Märta Brita Genborg.	1845 21/1	1	22	451	—	Stadspredikanten, borgmästaren och regementsläkaren.
Östersunds handels- och industriidkareförenings understödsfond.	Då fonden uppnått 3,000 kr. skall räntan därpå årligen utdelas till hjälpbehövande.	Östersunds handels- och industriidkareförening.	1890 7/11	—	—	1,352	—	Styrelsen för föreningen.
Jemtlands gilles d.o.	Att befärma vänskap, broderskap och trofasthet emellan dess medlemmar samt att utöfva hjälpsamhet och lemna understöd åt behövande. (Staden och länet).	Ledamöterna i sällskapet J. G.	1884 15/12	—	700	8,732	—	Jemtlands gilles styrelse. ¹²⁾

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Fredrik och Allona Bünsows donationsfond.	Räntan användes såsom bidrag till anordnande af en arbetstuga för barn.	Grosshandlaren Fredr. Bünsows sterbhus.	1897 dec.	—	500	10,000	—	Föreningen De fattiges vänner i Östersund.
Småbarnsskolefonden.	Premier till oppmuntran åt välartade elever i småbarnsskolan.	Småbarnsskoleledningen.	1878 14/10	—	—	2,389	—	Skolrådet.
Hjälpbefövande barns fond.	Angifves af benämningen.	Redaktör Ag. Burman.	1897 7/12	—	—	570	—	Drätselkammaren. ¹⁴⁾
Jemtlands läns barnhem.	Vård af fattiga barn.	Häradsbörding G. Hasselberg och rådmän Rob. Fresk.	1870 21/2	—	2,237	29,805	15,300	En direktion af 8 medlemmar.
Nionde-juli-fonden.	Årliga afkastningen må användas för Jemtlands läns barnhem.	Ett sångsällskap.	1876 12/7	14	25	500	—	Densamma.
Hildar och Ester Feltströms fond.	Bidrag genom räntefkastning till Jemtlands läns barnhems utgifter för intagna barns underhåll.	Prosten N. Th. Feltström.	1872 2/1	—	15	300	—	Do.
Änkefru Weinbergs d.o.	Do do.	Änkefru Carolina Weinberg.	1890 4/10	—	250	5,000	—	Do.
Per Wikströms d.o.	Do do.	Grosshandlaren Per Wikström.	1880 25/9	—	500	10,000	—	Do.
Weinbergska fonden.	Premier åt en gosse och en flicka i folkskolans högsta klass.	Läroverksadjunkt L. F. Weinberg.	1876	2	10	249	—	Skolrådet.
Jemtlands gilles premiifond.	Inköp af bokpremier åt välartade och flitiga lärjungar vid Östersunds folkskola.	Jemtlands gille.	1900 25/11	—	—	500	—	Do.

c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning.

Grosshandlaren Fr. Bünsows donation.	Räntan skall användas till Östersunds elementarläroverks för flickor bästa.	Grosshandlaren Fredrik Bünsow.	1885 10/11	—	225	5,000	—	Flickskolans styrelse, en magistratsperson och en af stadsfullmäktige utsedd.
P. Wikströms d.o.	Räntan skall överlemnas till rektor för allmänna läroverket för att användas till inköp af premieböcker åt lärjungar, som utmärkt sig genom goda framsteg i studier.	Ekonomidirektör P. Wikström.	1848 26/2	—	60	1,000	—	Drätselkammaren.
Hamreiska stipendiifonden.	Till stipendium åt lärjunge.	Änkan Anna Hamreus.	1849 15/7	1	10	319	—	Östersunds allmänna läroverk.

6

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1900		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.	
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.					
Wikströms stipendiifond.	Till stipendium åt lärjunge.	Grosshandlaren N. Wikström.	1880 ^{22/9}	1	150	3,848	—	Östersunds allmänna läroverk.		
Burmans fond.	Till nytta för läroverket.	Bergsrådet I. W. Furman.	1838 ^{12/3}	—	—	1,415	—	Rektor vid d:o.	15)	
Bredmans stipendii- och premiiifond.	Till stipendier och premier åt lärjungar.	Professor J. Bredman.	1842 ^{15/9}	omkr. 30	275	5,520	—	Kollegiet vid d:o.		
Bredmans inventariifond.	Till inköp för skolans räkning af för undervisningen nödvändiga vetenskapliga arbeten m. m.	D:o.	1855 ^{18/11}	—	196	2,667	—	Rektor vid d:o.		
Frösö skolas minnesfond.	Till stipendium åt lärjunge.	Flere f. d. lärjungar vid Frösö skola.	1892 ^{18/7}	1	10	328	—	Östersunds allmänna läroverk.		
Weinbergs stipendiifond.	D:o d:o.	Läroverksadjunkt L. F. Weinberg.	1874 ^{12/7}	1	150	4,635	—	D:o.		
Justelii d:o.	D:o d:o.	Apotekaren M. Justelius.	1882 ^{1/5}	1	200	5,825	—	D:o.		
Fjellmans d:o.	D:o d:o.	Rådman A. P. Fjellman.	1884 ^{20/5}	1	150	3,092	—	D:o.		
Brandelii gymnastikpremiifond.	Premier för gymnastik vid Östersunds h. allm. läroverk.	Öfverstelöjtnant W. Brandelius.	1899 ^{22/5}	1	10	280	—	D:o.		
Fredrik och Allona Bünsows donationsfond.	5,000 kr. få användas till byggnad för länsbibliotek i Östersund och 5,000 kr. skola utgöra stående fond, däraf räntan skall användas till inköp af böcker för länsbiblioteket.	Grosshandlaren Fredr. Bünsows sterbhusdelegare.	1897 dec.	—	—	10,877	—	Jemtlands läns landsting.	16)	
Bünsowska fonden.	Till inköp af böcker och värdefulla verk till befordrande af allmän bildning och länets ekonomiska utveckling.	Grosshandlaren Fredr. Bünsow.	1885 ^{10/11}	—	—	8,140	—	D:o.	16)	
d) Stiftelser för sjukvård.										
Fredrik och Allona Bünsows sjukhjälpsfond.	Till fri sjukvård åt obemedlade sjuke, som ej af fattigvårdssamhälle underhållas, samt understöd åt medellösa sjuke i andra afseenden.	Grosshandlaren Fredr. Bünsows sterbhus.	1897 dec.	15	444	10,253	—	Lasarettsdirektionen.		
Sparbankens fond för frisäng.	För beredande af frisäng å Jemtlands läns lasarett och kurhus för medellösa sjuke.	Jemtlands läns sparbank.	1892 ^{11/3}	10	191	5,186	—	D:o.		
Johan Uhlins donation.	Understöd för fattiga och sjuka enligt lasarettsdirektionens godtyckande.	Resehandlaren Johan Uhlén.	1893 ^{17/3}	1	23	2,135	—	D:o.		
R. Fresks d:o.	Räntan disponeras af diakonissanstalten i Stockholm för underhåll åt en diakonissa i Östersund.	Rådman Rob. Fresks sterbhus.	1895 ^{20/1}	—	750	15,000	—	Drätselkammaren.		
e) Sjuk- och begravningskassor.										
Östersunds goodtemplars förening för sjuk- och begravningshjälp.	Att bereda medlemmarne understöd vid sjukdomsfall samt hjälp till begravningskostnad.	Goodtemplare i Östersund.	1897 ^{11/5}	10	225	1,452	—	En styrelse bestående af 5 personer.	17)	
Östersunds allmänna sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Arbetare inom Östersund.	1883 ^{20/5}	29	1,506	2,729	—	En styrelse.	18)	
f) Pensionsfonder.										
Rabinska familjens äminnelse.	Räntan å 4,000 kr. användes till pensioner åt 4 fattiga änkor efter ämbetsmän eller bättre borgare eller oförsörjda bättre mans döttrar inom Östersund; räntan å 1,000 kr. utdelas årligen till 2 eller flere kvinnor af arbetsklassen.	Mademoiselle Elisabet Lindström.	1865 ^{26/4} 1868 ^{25/2}	6	243	5,000	—	Magistraten.		
h) Andra stiftelser och inrättningar.										
Justelii donation.	Att användas till något för staden allmännyttigt ändamål.	Apotekaren M. Justelius	1883 ^{15/5}	—	450	10,000	—	Drätselkammaren.	19)	
				Summa	—	146	10,672	197,695	15,300	

Anmärkingar.

1) Till följd af grafvens restauration har ingen utdelning egt rum under året. —
2) Donationen utgöres af 8 aktier i Stora Kopparbergs Bergslags aktiebolag, nominellt å 1,000 kr. — 3) Fonden minskad genom afskrifning å inventarier. — 4) År 1900 hafva i statsbidrag erhållits 466·66 kr. — 5) Delegareafgifter år 1900 197 kr. — 6) D:o 349 kr. — 7) D:o 299·50 kr. — 8) D:o 685·65 kr. — 9) D:o 372·75 kr. — 10) Kapitalet utgöres af 2 aktier i Aktiebolaget Sundsvalls handelsbank å nominellt 500 kr. — 11) Fonden bildad genom sammanskott af enskilda personer och bidrag af doktor E. M. Grenholm. — 12) 250 kr. hafva lemnats till För-

eningen för fattiga barns beklädnad och 250 kr. till julgäfvor å 10 kr. åt fattige. — 13) 150 kr. hafva lemnats till en person, 50 kr. till Östersunds barnhem och 500 kr. till en fond, benämnd »Östersunds folkskolas premiefond.» — 14) Utdelning får ej ske, förrän fonden vuxit till 1,000 kr., hvarefter räntan utdelas. — 15) År 1896 anslagos af fonden 5,000 kr. såsom bidrag till uppförande af nytt läroverkshus. — 16) Ej något användt. — 17) Delegareafgifter år 1900 658·55 kr. — 18) D:o 1,226·60 kr. — 19) För närvarande är räntan anslagen såsom bidrag till uppehållande af elementarläroverket för flickor.

